

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

WWW.KIMPRESS.BY

С. 12

С. 20 — 21

С. 14

С. 23

АБ'ЕКТ ГОНАРУ

На здымку: на першым плане — Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь Сяргей Сідорскі і міністр культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Матвейчук (злева) у час наведвання 26 лютага Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета.

С. 2

Фота Юрыя ІВАНОВА

Дадатковая падстава для гонару заключаецца ў тым, што большасць матэрыялаў, выкарыстаных пад час рэканструкцыі, зроблены ў Беларусі. І паводле сваіх якасцей яны зусім не саступаюць замежным аналагам. Апошняя акалічнасць дазволіла не толькі падтрымаць айчынных вытворцаў, але і эканоміць дзяржаўныя сродкі. Скажам, тыя ж жырандолі і святільнікі, якіх у тэатры больш за тысячы, абышліся ўдвая танней за імпортныя аналагі. Пабачыўшы іх “у дзеянні”, Сяргей Сідорскі яшчэ раз падкрэсліў эфектыўнасць палітыкі імпартазамашчэння.

Вядома, адаптацыя рэпертуару тэатра да тэхнічных умоў новага будынка — працэс доўгі, творчы і карпатлівы. І, як адзначыў кіраўнік

Да сустрэчы ў Вялікім!

26 лютага Прэм’ер-міністр Рэспублікі Беларусь Сяргей Сідорскі азнаёміўся з вынікамі рэканструкцыі будынка Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь.

Мінулы візіт кіраўніка беларускага Урада на гэты знакавы аб’ект адбываўся пад акампанемент будаўнічых прылад. Гэтым разам Сяргею Сідорскаму давялося пачуць гукі аркестра: калектыву ўжо прыступіў да рэпетыцый у шыкоўнай зале абноўленага тэатра. І гэтая акалічнасць дазволіла Прэм’ер-міністру высока ацаніць яе акустычныя ўласцівасці. Ачышчаныя ад будаўнічага смецця фэа тэатра зіхацяць навіючымі паркетам, пакрытым свежым лакам, у якім адлюстроўваецца святло шматлікіх жырандоляў. На сцэне ўжо наладжаны і гатовы да працы ўсе складаныя канструкцыі.

Уважліва ўнікнуўшы ў кожны з аспектаў такога складанага механізму, як тэатр оперы і балета, Сяргей Сідорскі зрабіў выснову: усе работы па рэканструкцыі паспяхова завершаны, і 8 сакавіка тэатр будзе цалкам гатовы да даўно запланаванай сустрэчы з глядачамі.

Прэм’ер-міністр перакананы, што гэты будынак стане сапраўднай адметнасцю Мінска, куды можна будзе з гонарам запраسیць любога пачэснага госця. Па словах Сяргея Сідорскага, першай, хто атрымае гэтае запрашэнне непасрэдна з яго вуснаў, стане губернатар Санкт-Пецярбурга Валянціна Мацвеева.

Урада, спяшацца ў гэтай справе не выпадае. Таму 8 сакавіка глядачы ўбачаць не спектакль, а канцэртную праграму, прымеркаваную да першага вясковага свята. Намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Грыдзюшка нагадаў, што білеты на імпрэзы ў абноўленым тэатры ўжо прадаюцца.

**Ілля СВІРЫН
Фота Юрыя ІВАНОВА**

На пачатку — аншлаг!

24 лютага быў дадзены старт Году Беларусі ў Маскве. Ва ўрачыстасцях прыняла ўдзел беларуская афіцыйная дэлегацыя, якую ўзначальваў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Матвейчук. У склад дэлегацыі ўваходзілі начальнік упраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Мікалай Пашынскі, начальнік галоўнага ідэалагічнага ўпраўлення Брэсцкага аблвыканкама Аляксандр Рагачук. Значную дапамогу і садзеянне ў правядзенні мерапрыемстваў аказала Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі.

У Маскоўскім акадэмічным музычным тэатры імя Станіслаўскага і Неміровіча-Данчанкі адбыўся гала-канцэрт майстроў мастацтваў Беларусі. Рэжысёрам уражальнага дзеяства быў Валянцін Дудкевіч. На сцэну выходзілі лепшыя калектывы нашай краіны, у тым ліку ансамблі “Песняры”, “Сябры”, Тэатр песні Ірыны Дарафеевай, эстрадныя выканаўцы Пётр Ялфімаў і Андрэй Кунец, Дзяржаўны ансамбль танца Рэспублікі Беларусь, дуэт цымбалістак у складзе Юліі Высоцкай і Наталлі Крэчык, саліс-

ты-вакалісты Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі Алена Сало і Ілля Сенчукоў.

— Масквічы сустракалі нашых майстроў мастацтваў, як заўсёды, цёпла і надзвычай эмацыйна, — паведаміў начальнік аддзела міжнародных сувязей Міністэрства культуры Міхаіл Кажура. — У зале на 1200 месцаў быў сапраўдны аншлаг.

Акрамя ўрачыстага мерапрыемства, у расійскай сталіцы адбыліся афіцыйныя перамовы. У прыватнасці, Уладзімір Матвейчук сустраўся з кіраўніцтвам маскоўскай мэрыі, Дэпартамента культуры, Камітэта міжрэгіянальных сувязей і нацыянальнай палітыкі горада, Дзяржфільмафонду Расійскай Федэрацыі, Маскоўскага акадэмічнага музычнага тэатра імя Станіслаўскага і Неміровіча-Данчанкі.

Год Беларусі ў Маскве прадоўжыцца да канца лістапада. Урачыстым адкрыццём пакладзены пачатак вялікага комплексу мерапрыемстваў у галінах эканомікі, культуры, адукацыі, сродкаў масавай інфармацыі, спорту, маладзёжнай палітыкі. Адбудуцца і Дні абласцей Беларусі і горада Мінска ў расійскай сталіцы. Завершыцца маштабная акцыя 24 лістапада VI Форумам дзелавога супрацоўніцтва.

Настасся ПАНКРАТАВА

ЗАЦВЕРДЖАНА
Загад Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь 13.02.2009 № 27

ПАЛАЖЭННЕ аб адкрытым маладзёжным конкурсе на стварэнне літаратурнага сцэнарыя мастацкага фільма, прысвечанага нацыянальнай тэматыцы

1. Дадзеным Палажэннем вызначаецца парадак адкрытага маладзёжнага конкурсу на стварэнне літаратурнага сцэнарыя мастацкага фільма, прысвечанага нацыянальнай тэматыцы (далей — Конкурс).

2. Заснавальнікамі Конкурсу з’яўляюцца Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскае грамадскае аб’яднанне “Беларускі саюз кінематаграфістаў”, грамадскае аб’яднанне “Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі”, грамадскае аб’яднанне “Саюз пісьменнікаў Беларусі”, вытворча-творчае рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Беларускі відэацэнтр”.

3. Конкурс праводзіцца ў мэтах: павышэння ролі нацыянальнай кінематаграфіі ў сацыяльна-культурным жыцці грамадства, захавання і развіцця традыцый нацыянальнага кінавідэамастацтва;

стварэння новых арыгінальных сцэнарыяў ігравых фільмаў, якія ў мастацкай форме адлюстроўваюць эмацыянальны перажыванні і раскрываюць унутраны свет чалавека, яго імкненне да высокіх духоўных, маральных і эстэтычных ідэалаў, паказваюць лепшыя рысы беларускага народа;

выяўлення і стымулявання эстэтычных пошукаў маладых аўтараў, увасаблення і прасоўвання іх сцэнарных работ на экраны рэспублікі.

4. Работу па арганізацыі, падрыхтоўцы і правядзенні Конкурсу ажыццяўляе арганізацыйны камітэт (далей — аргкамітэт).

Аргкамітэт у мэтах падрыхтоўкі і правядзення Конкурсу:

разглядае і зацвярджае спіс удзельнікаў Конкурсу;

фарміруе і зацвярджае склад адборачнай камісіі;

разглядае фінансавыя і арганізацыйна-тэхнічныя пытанні; даводзіць да ўсеагульнага ведама інфармацыю аб парадку і ўмовах правядзення Конкурсу, а таксама яго выніках шляхам яе размяшчэння ў сродках масавай інфармацыі, у тым ліку і ў Інтэрнеце;

вырашае іншыя пытанні, якія ўзнікаюць пад час падрыхтоўкі і правядзення Конкурсу.

5. Адборачная камісія:

разглядае заявы на ўдзел у Конкурсе на прадмет іх адпаведнасці ўмовам Конкурсу;

праводзіць папярэдні прагляд заяўленых для ўдзелу ў Конкурсе літаратурных сцэнарыяў;

уносіць на разгляд аргкамітэта прапановы аб допуску літаратурных сцэнарыяў да ўдзелу ў Конкурсе.

6. Конкурс праводзіцца ў г. Мінску. Прыём заяў на ўдзел у Конкурсе ажыццяўляецца ў перыяд з 1 красавіка па 30 верасня 2009 г.

7. Да ўдзелу ў Конкурсе дапускаюцца паўналетнія грамадзяне, узрост якіх на момант прадстаўлення заявы на ўдзел у Конкурсе не перавышае трыццаці аднаго года.

8. Для ўдзелу ў Конкурсе аўтары павінны накіраваць на адрас Дэпартамента па кінематаграфіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь (пр-т Пераможцаў 11, 220004, г. Мінск) з пазнакай “На конкурс”:

заяву па форме згодна з дадаткам;

літаратурны сцэнарыі мастацкага фільма, прысвечаны нацыянальнай тэматыцы (далей — літаратурны сцэнарыі), у двух экзэмплярах;

копіі старонак дакумента, якія сведчаць асобу заяўніка, нацыянальнага пашпарта грамадзяніна замежнай дзяржавы, што ўтрымлівае звесткі пра прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку, дату і месца нараджэння, рэгістрацыю па месцы жыхарства, альбо па месцы знаходжання заяўніка.

Літаратурны сцэнарыі павінны быць прадстаўлены на папяровым носбіце ў фармаце А4 (на адным баку аркуша, шрыфт — Times New Roman (Times New Roman Cyr), звы-

чайны, памер — не менш за 14 пунктаў, міжрадкавы інтэрвал — двойны).

Літаратурныя сцэнарыі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

9. Конкурсныя заявы, прадстаўленыя пазней за 30 верасня 2009 г., да ўдзелу ў Конкурсе не дапускаюцца.

Днём прадстаўлення конкурснай заяў, што перасылаюцца па пошце, лічыцца дата іх адпраўкі (па даце паштовага штэмпеля месца іх адпраўлення).

10. Падвядзенне вынікаў Конкурсу праходзіць у перыяд з 1 кастрычніка па 30 лістапада 2009 г.

11. Адборачная камісія пасля зацвярджэння аргкамітэтам спісу удзельнікаў накіроўвае прадстаўленыя імі літаратурныя сцэнарыі на разгляд журы Конкурсу (далей — журы) у тэрмін да 1 лістапада 2009 г.

12. Праца журы арганізуецца ў форме пасяджэнняў. Месца і час правядзення пасяджэння журы вызначаюцца яго старшыняй.

Пасяджэнні журы лічацца правамоцнымі, калі на іх прысутнічае не меней за 2/3 яго спісачнага складу.

Члены журы прысутнічаюць на пасяджэннях журы без права замены.

Рашэнне журы прымаецца адкрытым галасаваннем і лічыцца прынятым, калі за яго прагаласавала больш за палову членаў журы, што прысутнічаюць на пасяджэнні. Пры роўным размеркаванні галасоў прымаецца рашэнне, за якое прагаласавалі старшыня журы.

Рашэнне журы афармляецца пратаколам, які падпісваецца старшынёй журы і яго сакратаром на працягу дня, што ідзе за днём правядзення пасяджэння журы.

Рашэнне журы з’яўляецца канчатковым і абскарджанню не падлягае.

13. Пераможцам Конкурсу ўручаюцца адпаведныя дыпламы і грашовыя прэміі ў памеры:

адна першая — 40 базавых велічынь;

адна другая — 30 базавых велічынь;

адна трэцяя — 20 базавых велічынь.

Памер грашовай прэміі вызначаецца, зыходзячы з памеру базавай велічыні, устаноўленай у Рэспубліцы Беларусь на дзень выплаты прэміі.

Па выніках Конкурсу журы пры неабходнасці можа перагледзець колькасць і памер прэміі.

Аргкамітэт мае права зацвярджаць дадатковыя заахвочвальныя прызы і дыпламы, іншыя формы заахвочвання ўдзельнікаў Конкурсу.

14. Абвешчэнне вынікаў Конкурсу і ўзнагароджанне пераможцаў ажыццяўляецца 17 снежня 2009 г. у рамках правядзення мерапрыемстваў, прысвечаных святкаванню Дня беларускага кіно.

15. Ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку права на арганізацыю літаратурных сцэнарыяў, адзначаных на Конкурсе, заснавальнікі Конкурсу могуць прапаноўваць арганізацыям-вытворцам фільмаў (прадзюсерам) з вылатай аўтарам адпаведнага ўзнагароджання.

16. Фінансаванне арганізацыі, падрыхтоўкі і правядзення Конкурсу ажыццяўляецца за кошт сродкаў, прадугледжаных Міністэрству культуры ў рэспубліканскім бюджэце на правядзенне цэнтралізаваных мерапрыемстваў, а таксама іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

17. Аплаце падлягаюць выдаткі, непасрэдна звязаныя з арганізацыяй, падрыхтоўкай і правядзеннем Конкурсу.

За ўдзел у Конкурсе членам журы можа выплачвацца ўзнагароджанне, памеры якога зацвярджаюцца аргкамітэтам у межах каштарысу выдаткаў на падрыхтоўку і правядзенне Конкурсу.

Камандзіраваныя, паштовыя і іншыя выдаткі ўдзельнікаў Конкурсу аплаце не падлягаюць.

Калегія: надзённае ў галіне

Першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Рылатка, ведучы пасяджэнне калегіі, неаднаразова падкрэсліваў, што гэты год вымагае ад кожнага з нас надзвычайнай адказнасці ў жорсткіх умовах абмежаванага фінансавання. Не пагадзіцца — немагчыма. Жыць па ўчорашніх крытэрыях сёння не выпадае ў любым кірунку культурнай дзейнасці. Таму прадухіленне незаконных мэтавых расходаў па ўстановах культуры, захаванне фінансавай дысцыпліны, планавая эканомія паліўна-энергетычных рэсурсаў, эфектыўная рэалізацыя бізнес-планаў камерцыйных арганізацый Міністэрства культуры (а менавіта гэтыя пытанні сталі галоўнымі ў парадку дня калегіі) у сукупнасці з законным нарошчваннем пазабюджэтай дзейнасці нашых клубаў, бібліятэк, музеяў і складаюць аснову стратэгіі па ўмацаванні эканамічнай бяспекі культурнай галіны.

Стратэгію дыктуюе час

Вучыцца зарабляць законна

Па словах начальніка кантрольна-рэвізійнага аддзела Міністэрства культуры Аляксандра Кізіма, летась рэвізіямі і праверкамі выяўлена шкоды на 670,5 мільёна рублёў. Аналіз парушэнняў паказаў, што ў іх ліку часцей за ўсё сустракаюцца няправільнае выкананне каштарысаў па пазабюджэтных расходах, хібы ў аплане працы і вядзенні рамонтна-будаўнічых работ. Радзей сталі дапускацца парушэнні ў сферы арэндных адносін, у арганізацыі дзейнасці службовага і спецыяльнага аўтатранспарту, пры аплане камандзіровачных і тэлефонных расходаў.

Не выконваліся, да прыкладу, патрабаванні пункта 11 “Інструкцыі аб парадку планавання, уліку і выкарыстання сродкаў, атрымліваемых арганізацыямі, што фінансуюцца з бюджэту, ад дзейнасці, якая прыносіць даходы”, зацверджанай пастановай Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь ад 12 лістапада 2002 г. № 152 у частцы кампенсацыі расходаў па камунальных паслугах за кошт пазабюджэтных сродкаў.

У рэспубліканскіх арганізацыях парушэнняў у аплане працы выяўлена на суму 81,5 мільёна рублёў. “Вызначыліся” тут аддзелы культуры Бярэзінскага, Гарадоцкага, Драгічынскага, Калінкавіцкага, Карэліцкага, Мсціслаўскага райвыканкамаў, Гродзенскага гарвыканкама, Выставачная зала Бабруйска...

З агульнага памеру шкоды ў 670,5 мільёна рублёў вернуты ў бюджэт 569 мільёнаў. Поўную кампенсацыю шкоды патрэбна ажыццявіць у самы бліжэйшы час. І яшчэ адзін нюанс, на важнасць якога звярнуў увагу прысутных першы намеснік міністра. Мэтазгодна правесці нараду кіраўнікоў, спецыялістаў аддзелаў культуры з прыцягненнем прадстаўнікоў Міністэрства фінансаў па пытаннях выканання Інструкцыі № 152. Канкрэтныя прапановы нашых культасветнікаў на адрас Мінфіна павінны стымуляваць далейшую работу па развіцці платных паслуг насельніцтву.

“Берагчы палцінку на ліхую гадзінку”

Гэта старая бабульчына прымаўка прыгадалася, калі гаворка на калегіі зайшла аб выніках леташніх захадаў па выкананні Дырэктывы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 14 чэрвеня 2007 г. № 3 “Эканомія і беражлівасць — галоўныя фактары эканамічнай бяспекі дзяржавы”. Начальнік упраўлення капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння Віктар Рымашэўскі зазначыў, што прагнозы паказчык па энергаберажэнні арганізацый, падпарадкаваных Міністэрству культуры, выканалі і дасягнулі ўзроўню ў мінулы 10,1 працэнта пры плане мінус 10. Спажыванне рэсурсаў знізілася па сферы культуры на 8,5 працэнта.

Лепшых паказчыкаў у эканоміі дасягнулі ўпраўленні культуры Гомельскага і Віцебскага аблвыканкамаў, шэраг арганізацый і ўстановаў, падпарадкаваных Міністэрству культуры. Разам з тым, мэтавы паказчык па энергаберажэнні не дасягнуты ва ўпраўленні культуры Мінскага гарвыканкама.

Шанц заваяваць рынак

У 2008 годзе выручка ад прадукцыі і паслуг, рэалізаваных камерцыйнымі арганізацыямі, падпарадкаванымі Міністэрству культуры, складала 70,5 мільярда рублёў і павялічылася на 56 працэнтаў у параўнанні з 2007 годам. Рэнтабельнасць рэалізаваных прадукцый і паслуг дасягнула 16,9 працэнта пры плане — 8,8. Няблага спрацавалі “Гроднатэамаж”, “Мінскрэстаўрацыя”, “Белпрамкультура-Маладзечна”, “Праектрэстаўрацыя”. Падаецца, самы час спачываць на лаўрах. Але Уладзімір Рылатка, гаворачы пра эканамічную гнуткасць камерцыйных арганізацый, падкрэсліў, што цяпер — самы спрыяльны час для заваявання беларускага рынку. Імпартная прадукцыя становіцца недасягальнай па коштах, таму проста неабходна павышаць якасць айчынскага абсталявання для клубаў, бібліятэк і канцэртных залаў, павышаць уласны аўтарытэт сярод спажыўцоў, вывучаць попыт, актыўна займацца рэкламай і пашырэннем вытворчасці. Тады і аддача ад дзейнасці акцыянерных таварыстваў будзе непараўнальна большай, і актыўны продаж акцый канкрэтным інвестарам дзеля пашырэння вытворчых магчымасцей стане не марай, а рэальнасцю.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

Эканомна і рацыянальна

На сумесным пасяджэнні камісіі Міністэрства культуры па кантролі за эканоміяй і рацыянальным выкарыстаннем паліўна-энергетычных і матэрыяльных рэсурсаў і Прэзідыума Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў культуры падведзены вынікі спаборніцтва за высокія паказчыкі эканоміі ў 2008 годзе. У спаборніцтве бралі ўдзел 35 арганізацый, падпарадкаваных Міністэрству культуры, упраўленняў культуры абласных і Мінскага гарадскога выканкаўных камітэтаў.

За актыўную работу і высокія паказчыкі па эканоміі, рацыянальным выкарыстанні паліўна-энергетычных і матэрыяльных рэсурсаў вырашана ўзнагародзіць Ганаровай граматай і каштоўнымі падарункамі: упраўленне культуры Гомельскага аблвыканкама — сярод упраўленняў культуры абласных і Мінскага гарадскога выканкаўных камітэтаў; Відовішчна-культурны комплекс “Гомельскі дзяржаўны цырк” — сярод тэатральна-відовішчых арганізацый, падпарадкаваных Міністэрству культуры; Беларускаю дзяржаўную акадэмію музыкі — сярод устаноў адукацыі, падпарадкаваных Міністэрству культуры; Літаратурны музей М.Багдановіча — сярод культурна-асветніцкіх устаноў, падпарадкаваных Міністэрству культуры; ААТ “Белпрамкультура-Маладзечна” — сярод камерцыйных арганізацый, падпарадкаваных Міністэрству культуры.

За значную работу па эканоміі і рацыянальным выкарыстанні паліўна-энергетычных і матэрыяльных рэсурсаў вырашана аб’явіць падзяку: Беларускай дзяржаўнай філармоніі; Дзяржаўнаму літаратурна-мемарыяльнаму музею Якуба Коласа; Дзяржаўнаму літаратурнаму музею Янкі Купалы; Беларускаму дзяржаўнаму ўніверсітэту культуры і мастацтваў; рэстаўрацыйна-будаўнічаму рэспубліканскаму ўнітарнаму прадпрыемству “Мінскрэстаўрацыя”; упраўленню культуры Віцебскага аблвыканкама.

Будаўніцтва пачнецца праз год

Па слядах выступлення “Культуры”

У № 3 “Культуры” ад 17 — 23 студзеня 2009 года пад рубрыкай “Родная зямля: час крэатыўу” быў змешчаны артыкул “У сваім доме ды без Дома культуры?”, у якім гаворка вялася пра сацыякультурнае развіццё Луска. У прыватнасці, узнімалася праблема ўзвядзення ў райцэнтры новага раённага Дома культуры, гаварылася, што сённяшні РДК — у аварыйным стане і не здольны напоўніцу задавальняць культурныя патрэбы жыхароў гарадскога пасёлка.

Паколькі ўзвядзенне новай установы культуры немагчымае без абласной падтрымкі, артыкул быў накіраваны на рэагаванне кіраўніцтва Магілёўшчыны. Нам адказаў намеснік старшыні Магілёўскага аблвыканкама Леанід Шкрадзюк:

“Абласны выканаўчы камітэт разгледзеў зварот газеты “Культура” па пытанні ўключэння ў абласную інвестыцыйную праграму на 2009 год будаўніцтва раённага Палаца культуры ў гарадскім пасёлку Луска Магілёўскай вобласці. Сапраўды, жыхары райцэнтру і Лускага раёна адчуваюць патрэбу ва ўзвядзенні новага Палаца культуры. Разам з тым, прыступіць да будаўніцтва дадзенага аб’екта ўжо ў бягучым годзе не

ўяўляецца магчымым па наступных аб’ектыўных прычынах: адсутнасць распрацаванай і зацверджанай праектна-каштарыснай дакументацыі; пералік аб’ектаў, фінансаванне будаўніцтва (рэканструкцыі) якіх ажыццяўляецца ў 2009 годзе за кошт сродкаў абласнога бюджэту, прадугледжаных па артыкуле “Капітальнае будаўніцтва”, цалкам сфарміраваны і зацверджаны рашэннем абласнога Савета дэпутатаў ад 19 снежня 2008 г. № 10 — 12. У сувязі з выкладзеным, у бягучым годзе плануецца прадугледзець сродкі абласнога бюджэту на правядзенне праектна-разведвальных работ для будаўніцтва будучых гадоў па аб’екце “РДК у г. п. Луска”. Як удакладніў начальнік упраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец, пасля складання праектна-каштарыснай дакументацыі будзе разгледжана пытанне аб уключэнні аб’екта ў абласную інвестыцыйную праграму 2010 года.

Кастусям, Янкам і... Валянцінам

У Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь.

Як пашырыць кола музейных наведвальнікаў і павялічыць аб’ём грашовых паступленняў ад рэалізацыі платных паслуг? Музеі краіны падрыхтавалі да Дня ўсіх закаханых шэраг незвычайных мерапрыемстваў. У выставачных залах панавала атмосфера святага пачуцця, што спрадвек акрыляе чалавецтва.

14 лютага ўваход у Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі закаханым парам з імёнамі Валянцін і Валянціна быў бясплатны. Супрацоўнікі праводзілі адмысловыя экскурсіі, распавядаючы пра гісторыю кахання знакамітых асоб. Музыкае выступленне ў музейных залах прапанавалі ў гэты вечар студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі — вакальная група “Music City”. Свята прад’южылі выхаванцы Цэнтра творчасці дзяцей і моладзі “Зур’ыка”, студэнты кафедры мастацтва эстрады БДУКІМ, Клуба спартыўных і бальных танцаў “Сірыус”. Ладзілася дэманстрацыя мадэлей маладзёжнага адзення. Праграму завяршыў канцэрт электроннай музыкі. Музей працаваў да 23 гадзін.

45 пар прынялі ўдзел у адкрытым конкурсе “Шлюбная фатаграфія ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь”. Акцыя “Дзень усіх закаханых” праходзіла ў рэжыме нон-стоп і цягам гадзіны прапаноўвала імпрэзаваны вальс для маладых, творы мастацкай пескарграфіі, майстар-класы, мім-мініяцюры, танцавальную замалеўку “прагулка ў стылі стэл”.

Свае праграмы былі і ў літаратурных музеяў. У Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы гучала песня. Напярэдадні свята закаханыя мелі унікальную магчымасць даведацца пра тых жанчын, якія натхнялі Янку Купалу на напісанне інтымнай лірыкі.

Маладыя пары мелі магчымасць пагаварыць пра каханне і ў паэтычнай цішы Коласавага дома, сфатаграфавана ў мемарыяльных пакоях пэты, прагледзець праграму музычных кліпаў, пазухаць аўдыёзапісы пэмы “Сымон-музыка” ў выкананні сына Якуба Коласа Міхася Міцкевіча. Падарункі з яго дарчым надпісам атрымалі маладыя людзі з імёнамі літаратурных герояў Коласавых кніг: Андрэй і Ядвіся, Сымон і Ганна, Сцяпан і Алена, Міхал і Ганна. Асаблівы падарунак атрымалі пары закаханых з імёнамі Канстанцін і Марыя.

Свята “Кахаем па-беларуску” ў гэты дзень падрыхтаваў Музей народнай архітэктуры і побыту, які знайшоў арыгінальную беларускую інтэрпрэтацыю сусветнага Дня ўсіх закаханых. Вобразы беларускай міфалогіі, абрадавыя дзеі, народныя гульні і магія, абрадавая ежа і напоі, рытуальныя танцы — усё было прасякнута традыцыйнымі ўяўленнямі беларусаў аб каханні, шлюбу і сям’і. Госці ўбачылі абрад “Свечка кахання”, а кульмінацыяй свята стаў абрад “Злом навалы і напасці, каб панавала ў сям’і шчасце”.

Для многіх музеяў гэта быў першы і вельмі станоўчы вопыт правядзення Дня ўсіх закаханых. Колькасць наведвальнікаў у гэты дні ўзраста ў некалькі разоў, большасць з іх — маладыя людзі і сямейныя пары, якія былі ўдзячныя арганізатарам мерапрыемстваў. Вялікае задавальненне атрымалі і музейныя супрацоўнікі, для якіх Дзень закаханых і ў наступным годзе стане нагодай для падрыхтоўкі яркіх праграм.

Святлана ГАЎРЫЛАВА, галоўны спецыяліст упраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Чытач — Газета — Міністэрства

Калі будзе пераглядацца нагрук на бібліятэкара ў залежнасці ад групы па аплане працы?

На пытанне адказвае галоўны спецыяліст упраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Ганна ГАМЕЗА:

— Аналіз дзейнасці бібліятэк сведчыць аб зніжэнні колькасці чытачоў, што абумоўлена дэмаграфічнымі працэсамі ў рэспубліцы (змяншэнне колькасці жыхароў у зонах абслугоўвання бібліятэк, старэнне насельніцтва ў сельскай мясцовасці). У сярэднім у адну зону абслугоўвання сельскай бібліятэкі ўваходзіць 5 — 6 маланаселеных пунктаў, размешчаных на адлегласці 3 — 5 км адзін ад аднаго. Бібліятэчнае абслугоўванне на даму пажылых людзей, інвалідаў, пражываючых у аддаленых ад стацыянарнай бібліятэкі населеных пунктах, патрабуе дадатковых затрат працоўнага часу. Актыўнае ўкараненне ў практыку работы бібліятэк дадатковых відаў паслуг з выкарыстаннем сучасных тэхнічных сродкаў (скеракапіраванне, ламінаванне), развіццё электроннага інфармацыйна-бібліятэчнага абслугоўвання з выкарыстаннем сучасных сродкаў тэлекамунікацыі садзейнічае павелічэнню нагрукі на бібліятэкара і змяншэнню кнігавыдачы. Паколькі дзейнасць бібліятэк сёння непарарывна звязана з укараненнем новых інфармацыйных тэхналогій, якасна новым падыходам да абслугоўвання карыстальнікаў, развіццём усё новых відаў паслуг, то неабходна перагледзець і нагрук на бібліятэкара ў залежнасці ад групы па аплане працы. Міністэрства культуры, улічваючы вышэйадзначанае, звярнулася ў Міністэрства працы і сацыяльнай абароны, Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь з ініцыятывай аб унясенні змяненняў у пастанову Міністэрства працы ад 21 студзеня 2000 г. № 6 “Аб мерах па ўдасканаленні ўмоў апланы працы работнікаў арганізацый, якія фінансуюцца з бюджэту і карыстаюцца дзяржаўнымі датацыямі”. На сённяшні дзень прапановы знаходзяцца на разгледзе ў Міністэрстве фінансаў і на пастаным кантролі ў Міністэрстве культуры.

Якія перспектывы забеспячэння культасветнікаў спецыялізаванымі аўтамабілямі з сучаснай тэхнічай і бібліятэчным абсталяваннем замест прыстасаваных “Газелей” для павышэння эфектыўнасці выкарыстання бібліюсаў?

На пытанне адказвае намеснік начальніка ўпраўлення капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння Уладзімір ПАНЦЯЛЕЙКА:

— Міністэрствам культуры і зацікаўленымі неаднаразова прапрацоўвалася дадзенае пытанне. У 2008 годзе Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Мінскі завод “Светакон” распрацавала некалькі варыянтаў бібліюсаў на базе мікрааўтобуса “Газель”. Аўтобус абсталяваны металічнымі стэлажамі для захоўвання і перавозкі кніг, працоўным месцам бібліятэкара з камп’ютэрам. Дадзены варыянт быў зроблены для аддзела культуры Крупскага райвыканкама, цяпер паспяхова эксплуатаецца. Стэлажы, усталяваныя ў салоне мікрааўтобуса, могуць быць лёгка дэмантаваны, і ў салоне будучы ўстаноўлены сядзенні для перавозкі людзей.

Для размяшчэння заказаў неабходна звяртацца на РУП “Мінскі завод “Светакон”. Рэквізіты: г. Мінск, вул. Чыгуначная, 27, корпус 3. Дырктар — Цярэнцьеў Аляксандр Іванавіч, тэл.: 8-017-226-32-41.

“ЮРЫДЫЧНЫЯ ТОНКАСЦІ (ELEGANTIA JURIS)”

У сувязі з уступленнем у сілу пастановы Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 18 сакавіка 2008 г. № 408 “Аб прадастаўленні дадатковага адпачынку за ненармаваным працоўным днём” просім удакладніць, ці будзе вызначаны Міністэрствам культуры пералік катэгорый работнікаў з ненармаваным працоўным днём, якім могуць прадастаўляцца дадатковыя адпачынкі, альбо арганізацыя самастойна можа вызначыць гэты пералік?

Артыкулам 158 Працоўнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (далей — Працоўны кодэкс) прадугледжана прадастаўленне дадатковага адпачынку за

Паважаная рэдакцыя газеты “Культура”! Звяртаецца да вас аддзел культуры Хоцімскага райвыканкама. У артыкуле “Што трэба ведаць” у № 6 (874) ад 7 — 13 лютага 2009 г. указана на неабходнасць выплаты дзяржпошліны за выдачу пасведчання на права арганізацыі і правядзення культурна-відовішчнага мерапрыемства.

Згодна з прыведзенай табліцай, неабходна заплаціць, як мінімум, 3 базавыя велічыні, калі колькасць пасадачных месцаў у зале не перавышае лічбу 150. Як быць у выпадку, калі ўстанова культуры ў сельскай мясцовасці мае 200 пасадачных месцаў, калектыў мастацкай самадзейнасці дадзенага клуба праводзіць канцэрт у сваім сельскім клубе, у гэтай жа вёсцы пражывае 100 чалавек, на канцэрт прыйшло 30 чалавек? Кошт квітка — 500 рублёў, у выніку касавы збор складае 15 000 рублёў, а заплаціць за пасведчанне трэба 105 тысяч рублёў? Гэта значыць, страты значна перавышаюць даходы. Ці патрабуецца атрыманне пасведчання для ўстаноў культуры падобнага тыпу? Калі патрабуецца, дык за кошт якіх крыніц можна кампенсаваць страты? За 2008 год калектыў раённага Цэнтра культуры з мэтай выка-

Я, інспектар па кадрах Лунінецкай РЦБС, хачу ведаць, ці мае права студэнт-завочнік трэцяга (перадапошняга) курса Універсітэта культуры і мастацтваў згодна з артыкулам 216 ПК РБ узяць частку адпачынку (5 дзён) для падрыхтоўкі дыпломнага праекта? Ці ўсе 90 дзён можна ўзяць толькі на апошнім курсе?

Артыкулам 214 Працоўнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (далей — Працоўны кодэкс) прадугледжаны абавязак наймальніка ў прадастаўленні навучальнага адпачынку з захаваннем заробковай платы работнікам, якія паспяхова навучаюцца ва ўстановах, што забяспечваюць атрыманне сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі, пры наяўнасці наступных умоў:

накіравання (заяўкі) наймальніка, дагавора на падрыхтоўку спецыялістаў;
падстаў прадастаўлення і аплаты навучальных адпачынкаў, прадугледжаных у калектыўным ці працоўным дагаворы;
атрымання вышэйшай адукацыі ўпершыню.

Паважаныя чытачы!

Калі ў вас ёсць пытанні, звязаныя з “юрдычнымі тонкасцямі” ў галіне культуры, накіроўвайце іх на адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню: kultura@tut.by.

ненармаваны працоўны дзень за кошт уласных сродкаў наймальніка працягласцю да 7 календарных дзён.

Згодна з часткай другой артыкула 158 Працоўнага кодэкса парадак, умовы прадастаўлення і працягласць дадатковага адпачынку за ненармаваным працоўным днём вызначаюцца калектыўным ці працоўным дагаворам, наймальнікам.

Гэта азначае, што канкрэтная працягласць адпачынку за ненармаваным працоўным днём у межах 7 календарных дзён, парадак і ўмовы яго прадастаўлення могуць быць вызначаны калектыўным дагаворам, у адпаведнасці з пералікам работнікаў з ненармаваным працоўным днём, які, як правіла, дадаецца да калектыўнага дагавора. У арганізацыях, дзе калектыўны дагавор не заключаецца, пералік

наання платных паслуг выязджаў з платнымі канцэртамі ў падобныя ўстановы культуры на сяло больш за 100 разоў, касавы збор склаў дзесяць мільёнаў рублёў. У 2009 годзе дадзена дзейнасць раённага Цэнтра культуры прынясе страты. Раствлумачце, што можна зрабіць у дадзенай сітуацыі?

Згодна з часткай пятай пункта 6 Палажэння аб гастрольна-канцэртнай дзейнасці на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, зацверджанага Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 13 мая 2008 г. № 259 (далей — Палажэнне), здзяйсненне гастрольна-канцэртнай дзейнасці на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь без пасведчання, за выключэннем выпадкаў, калі атрыманне пасведчання не патрабуецца, забараняецца.

Згодна з абзацам шостым пункта 8 Палажэння атрыманне пасведчання не патрабуецца дзяржаўным тэатральна-відовішчым арганізацыям, установам культуры і адукацыі пры правядзенні дабрачынных культурна-відовішчых мерапрыемстваў. Згодна з падпунктам 8.30.2 пункта 8 артыкула 10 Закону Рэспублікі Беларусь “Аб дзяржаўнай пошліне” ўстанова культуры пры здзяйсненні імі гастрольна-канцэртнай дзейнасці сіламі работнікаў прафесійных калектываў мастацкай творчасці і выканаўцаў, што знаходзяцца ў штаце дадзеных устаноў, створаных імі аматарскіх калектываў, а таксама пры

Работнікам, якія паспяхова навучаюцца ва ўказаных установах, пры адсутнасці накіравання (заяўкі) наймальніка, дагавора на падрыхтоўку спецыялістаў ці падстаў, прадугледжаных у калектыўным ці працоўным дагаворы, пры атрыманні другой і наступнай сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі Працоўным кодэксам закладзена права (замест абавязку) на прадастаўленне навучальнага адпачынку па ўзгаданым паміж работнікам і наймальнікам. Навучальны адпачынак у дадзеным выпадку будзе прадастаўляцца без захавання заробковай платы.

Улічваючы вышэйсказанае, наймальнік абавязаны прадаставіць адпачынак на перыяд падрыхтоўкі і абароны дыпломнага праекта працягласцю 90 календарных дзён, калі маецца яго накіраванне, дагавор на падрыхтоўку, альбо прадастаўленне такога адпачынку прадугледжана ў калектыўным ці працоўным дагаворы.

Выкананне дыпломнага праектаў (работ) з’яўляецца заключным этапам навучання студэнтаў у вышэйшай навучальнай установе.

У адпаведнасці з Інструкцыяй па падрыхтоўцы, афармленні і прадастаўленні да абароны дыпломнага праектаў (работ) у вышэйшых навуча-

3 ПОШТЫ РУБРЫКІ

работнікаў з ненармаваным працоўным днём, парадак і ўмовы прадастаўлення такога адпачынку зацвярджаюцца наймальнікам.

Акрамя таго, у арганізацыі можа ўвогуле не быць такога пераліку, а прадастаўленне адпачынку за ненармаваным працоўным днём, яго канкрэтная працягласць, парадак і ўмовы прадастаўлення могуць быць прадугледжаны працоўным дагаворам (кантрактам), заключаным з работнікам, альбо загадам наймальніка ў адносінах да канкрэтнага работніка.

арганізацыі гастролей беларускіх калектываў мастацкай творчасці і выканаўцаў вызваляюцца ад выплаты дзяржаўнай пошліны пры атрыманні пасведчання на права арганізацыі і правядзення культурна-відовішчнага мерапрыемства.

Улічваючы, што суб’ектамі гастрольна-канцэртнай дзейнасці і плацельшчыкамі пошліны з’яўляюцца юрыдычныя асобы, указаныя льготы распаўсюджваюцца на ўстановы культуры, якія з’яўляюцца юрыдычнымі асобамі. Калі ўстанова культуры з’яўляецца структурным падраздзяленнем аддзела культуры, то аддзел культуры з’яўляецца суб’ектам гастрольна-канцэртнай дзейнасці і плацельшчыкам дзяржаўнай пошліны і не вызваляецца ад атрымання пасведчання на права арганізацыі і правядзення культурна-відовішчнага мерапрыемства і аплаты дзяржаўнай пошліны.

Разам з тым, улічваючы статус аддзела культуры, а таксама яго значнасць у стварэнні неабходных умоў для прыцягнення грамадзян да нацыянальнай культурнай спадчыны, Міністэрствам культуры рыхтуюцца адпаведныя змяненні і дапаўненні ва Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 13 мая 2008 г. № 259 “Аб арганізацыі гастрольна-канцэртнай дзейнасці” і прапановы па карэктывах Закону Рэспублікі Беларусь “Аб дзяржаўнай пошліне”.

Да змянення заканадаўства неабходна кіравацца дзеючымі на дадзены момант нормамі.

льных установах, зацверджанай загадам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 27 чэрвеня 1997 г. № 356, дыпломны праект (работа) выконваецца студэнтам на працягу прамежку часу, адведзенага для гэтага вучэбным планам па адпаведнай спецыяльнасці. Студэнту выдаецца заданне на дыпломны праект (работу), складзенае кіраўніком і зацверджанае загадчыкам кафедры, з указаннем тэрміну заканчэння падрыхтоўкі праекта.

Такім чынам, адпачынак на перыяд падрыхтоўкі і абароны дыпломнага праекта прадастаўляецца ў час, прадугледжаны вучэбным планам для падрыхтоўкі і абароны дыпломнага праекта.

Дадаткова да навучальных адпачынкаў наймальнік можа прадаставіць работніку адпачынак, кіруючыся артыкулам 190 Працоўнага кодэкса, па ўважлівых прычынах, але не большы за 30 календарных дзён у календарным годзе, калі іншае не прадугледжана калектыўным ці працоўным дагаворам.

На пытанні адказвала Алена БЕШТАРТ, начальнік юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Летась Міністэрства культуры сумесна з Цэнтрам беларускай драматургіі і рэжысуры абвясціла Рэспубліканскі конкурс на стварэнне п’ес і інсцэніровак літаратурных твораў, прысвечаны 65-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і 65-годдзю Вялікай Перамогі пад дэвізам “Мы памятаем радасць сорак пятага”. У ім прапаноўвалася прыняць удзел усім ахвотным. Вынікі гэтага конкурсу і сталі нагодай для нашага матэрыялу.

Журы падпісала наступны вердыкт: у намінацыі “П’еса” першае, другое і трэцяе месцы нікому не прысуджаны. Трыма заахвочвальнымі прэміямі адзначаны “Першая скрыпка” Зінаіды Дудзюк, “Навабранец, або Паслушанне Івана Новікава” Сяргея Дзмітрыева і “Апошняе каханне Нарцыса” Мікалая Рудкоўскага. Сярод інсцэніровак Другую і адзіную прэмію атрымалі “Апошнія сведкі” Уладзіміра Савіцкага. Гледзячы на такі вынік рэспубліканскага конкурсу, пытанні пачынаюцца адно за адным: няўжо ўзровень айчынай драматургіі ўпаў настолькі нізка, што ў краіне, дзе толькі па афіцыйнай статыстыцы ў вайну загінуў ці не кожны трэці, не знайшлося аніводнага аўтара, здольнага напісаць няхай не геніяльны, але шчыры, пранікнёны, прафесійна зроблены твор пра Вялікую Айчынную? Чаму беларускія драматургі “дружна” праігнаравалі творчае спаборніцтва, перамога ў якім дае права на ўвасабленне твора ў адным з тэатраў краіны? У рэшце рэшт, для каго ж ладзяцца падобныя конкурсы?

У мінулыя гады на драматургічныя конкурсы, што арганізоўвала Міністэрства культуры, прыходзілі, без перабольшвання, сотні твораў. Сярод іх, натуральна, было нямяла слабых работ, але трапіліся і тыя, якія потым паспяхова ўвасабляліся на сцэнічных пляцоўках нашай краіны і з годнасцю прадастаўлялі сучаснае беларускае тэатральнае мастацтва. Сёлета ж у канкурэнцыю ўступілі ўсяго дванаццаць аўтараў, чые імёны, нягледзячы на вынікі конкурсу, хочацца агучыць. Акрамя названых раней, гэта Васіль Ткачоў, які даслаў ажно два творы — “Дошкі” і “Марш Шульгіна”, Віктар Кудлачоў — “Я памятаю пра вайну”, Васіль Ласковіч і Тамара Пятніцкая — “Забудзь імя сваё”, Ірына Фаманкава — “Зоркі і ў сэрцы маім”, Ганна Мароз — “Пайсці і не вярнуцца”, Ігар Слуцкер і Сцяпан Нічыпарэнка — “За Беларусь, або Вайна ў вёсцы Цыцовічы”. Ну як тут было не ўгадаць другі закон дыялектыкі, згодна з якім колькасць заўсёды пераходзіць у якасць? І што рабіць, калі колькасці катастрофічна не хапае?..

У якасці і мастацкіх вартасцяў твораў разбіралася журы конкурсу на чале з рэжысёрам Валерыем Раёўскім. Мяне ж як чалавека старонняга здзівіла, што ніякай актыўнасці не праявіў адзін з арганізатараў конкурсу — Цэнтр беларускай драматургіі і рэжысуры. Вось ужо на працягу года ён рэгулярна “адкрывае” нам новыя імёны аўтараў-пачаткоўцаў, намагаецца інсцэніраваць іх творы з наступным абмеркаваннем... Але ж ніводзін з гэтых “маладых і перспектывных драматургаў” не даў сабе рады адарвацца ад уласных рэфлексій і звярнуцца да такой сацыяльна значнай тэмы, як Перамога нашага народа ў Вялікай Айчынай вайне. Хаця для іх гэта было б і плённае асваенне аднаго з бакоў прафесіі на канкрэтным досведзе, і цудоўная магчымасць атрымаць выхад на прафесійную сцэну, а разам з гэтым — прапрацаваць над сваімі работамі ў канкрэтным тэатральным калектыве. Не адрэагавалі на конкурс і студэнты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, што навучаюцца на самай “профільнай” спецыяльнасці “літаратурная справа — драматургія”. У часе здымак ток-шоу “Жарсці па культуры” мастацкі кіраўнік гэтага курса Андрэй Карэлін сказаў, што нават не ведаў пра спаборніцтва, але гэта, маўляў, і не істотна, бо ў штодзённым навучальным працэсе ён свядома “адаптуе” і пераарыентуе сваіх студэнтаў на патрабаванні кінасцэнарнай серыяльнай індустрыі суседняй Расіі. А пры гэ-

тым айчынным тэатры наперабой кажуць, што з задавальненнем прапаставілі б новую сучасную п’есу пра вайну. Ды дзе такую сёння адшукаць?

Яшчэ жывыя сведкі тых страшэнных баёў, яшчэ не загіблі раны ў сэрцах людзей, чые сем’і забрала Вялікая Айчынная, а яна ж не выбірала сабе ахвяр... Ды толькі складваецца ўражанне, што сёння мы ўсякімі магчымымі сродкамі намагаемся... адмахнуцца ад таго, што 65 гадоў таму вызначыла не толькі гісторыю нашай краіны, але і, без перабольшвання, характар беларусаў, менталітэт нацыі. І вайна ўсё больш ператвараецца для нас ці то ў “нешта далёкае і ўжо зусім неактуальнае”, ці то ў нагоду для чарговай серыяльнай казкі-стралякі, ці то ў псеўдафіласофскую гісторыю, дзе “і сярод нашых былі дрэнныя, але і сярод немцаў былі добрыя”. Дык няўжо ж нам сёння няма чаго сказаць пра “радасць сорак пятага”?

Шляхам аксіялагічных пераарыентацый?

Згадаць гісторыю ўвасаблення тэмы Вялікай Айчынай вайны ў творах беларускіх драматургаў мы пераправілі тэатразнаўцу, аднаго з членаў журы конкурсу Вячаслава ІВАНОУСКАГА.

— Цягам чатырох пасляваенных дзесяцігоддзяў спектаклі аб Вялікай Айчынай вайне займалі значнае і пачэснае месца ў рэпертуары тэатраў Беларусі. З лепшымі з іх звязаны значныя эстэтычныя дасягненні айчынных тэатральнага мастацтва. Розныя па жанрах і стылістыцы, па творчых падыходах да вырашэння галоўнай тэмы, п’есы айчынных драматургаў — “Канстанцін Заслонаў” А.Маўзона, “З народам” і “Людзі і д’яблы” К.Крапівы, “Брэсцкая крэпасць” К.Губарэвіча, “Трыбунал” А.Макаёнка, “Апошні шанц” В.Быкава, “Радавыя” А.Дударова і іншыя — далі ў свой час шматбаковае адлюстраванне падзей Вялікай Айчынай. У 1940 — 50-я гады матэрыялам мастакоўскага даследавання ў драматургіі аб вайне быў, у асноўным, пэўны дакументальны гістарычны факт альбо гістарычная асоба; у 1960 — 70-я асноўная ўвага драматургаў скіроўвалася на мастацкае даследаванне псіхалогіі чалавека ва ўмовах фашысцкай акупацыі, яго барацьбы супраць гітлераўскай навалы. На пачатку 1980-х гадоў выявіўся яшчэ адзін накірунак аўтарскага расповеду аб чалавеку на вайне — паказ салдацкага жыцця на фронце, на перадавой, услаўленне подзвігу.

А вось 1990-я гады адзначыліся агульным спадом інтарэсу тэатраў да тэмы Вялікай Айчыннай вайны. Прычыны гэтага можна растлумачыць як аб'ектыўнымі, так і суб'ектыўнымі фактарамі: распад Савецкага Саюза, разрыў эканамічных і творчых сувязей паўплывалі на развіццё ўсёй айчыннай культуры, у тым ліку і тэатра. Да таго ж, пачалі закладвацца асновы рынкавых адносін, у тым ліку і ў сферы мастацкай культуры, і пэўная камерцыялізацыя тэатральнага жыцця рабіла свой уплыў на рэпертуарную палітыку. Ды і публіка выразна і акрэслена раслаілася

“Не выбіраць самага-самага, а адзначаць заслугі кожнага”

Яшчэ адным з членаў журы конкурсу стаў драматург Аляксей ДУДАРАЎ, які ў розныя перыяды сваёй творчасці звяртаўся да тэмы Вялікай Айчыннай вайны. Ён пракаменціраваў вынікі конкурсу наступным чынам:

— Я вельмі добра памятаю тую сваю адчуванні і перажыванні, калі мне было крыху больш за трыццаць гадоў і я пісаў “Радавых”. Я не думаў

няхай і маленькіх, сфармуляваць і ўнесці ідэю адносна таго, як палепшыць работу сваёй установы. Адказныя спецыялісты гэтыя прапановы разглядаюць, а па выніках усім раздаюць канверты, у якіх кожны атрымлівае столькі, колькі ягоная ідэя прынесла прадпрыемству дывідэндаў. Прычым заахвочваюцца ўсе: і той, хто зрабіў сапраўднае адкрыццё, і той, хто праявіў ініцыятыву, — за ўласную неабякаваць, якая таксама важная. І ў гэтым мне бацьціца слухнасьць: не выбіраць самага-самага, а адзначаць заслугі кожнага.

нага жыцця твор. На жаль, мне не ўдалося ўбачыць у конкурсных п'есах яркага развіцця сюжэтнай лініі, аўтарскага захаплення матэрыялам.

Параўноўваючы з другім драматургічным конкурсам — “Планета дзяцінства”, вынікі якога мы таксама нядаўна падвялі, мушу зазначыць, што там якраз былі цікавыя і таленавітыя работы, нашмат больш яркія. І думаю, што некаторыя з іх змогуць пабачыць святло рампы. Што ж да незацікаўленасці нашых драматургаў ваеннай тэматыкай — цяжка зразумець, чаму склалася такая сітуацыя. Магчыма, самім аўтарам гэтая тэма падаецца, так бы мо-

— Але ж у рамках гэтага конкурсу прымаўся і інсцэніроўкі таксама. І мне тым больш было дзіўна і прыкра, што якраз іх фактычна не было! На жаль, аўтары не скарысталі з гэтай магчымасці, а пайшлі шляхам звароту да пэўных драматургічных клішэ. У п'есе пачалі пранікаць растыражыраваныя сюжэты з расійскага кінематографа.

— Паток псеўдапраўдзівых расійскіх ды амерыканскіх фільмаў і серыялаў пра вайну аказаў свой уплыў?

— Безумоўна, існуе пэўны штамп: маўляў, тэма вайны павінна быць цікавай для патэнцыйнага “спажыўца” — чытача ці глядача. І таму вель-

Хто памятае радасць сорак пятага?

па сваіх мастацкіх працэсах.

Пачатак XXI стагоддзя ў драматургічным працэсе ў дачыненні да адлюстравання падзей Вялікай Айчыннай вайны можна ахарактарызаваць як рэфлексійна-ілюстрацыйны, пра што яркава засведчыў Рэспубліканскі конкурс драматургіі 2004 года, прысвечаны 60-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў: з 88 твораў, прадстаўленых аўтарамі да разгляду, толькі невялікая частка адпавядала крытэрыям мастацкасці. У выніку зразумелым і відавочным стаўся актыўны зварот нашых тэатраў да апрабаваных твораў драматургіі і прозы аб Вялікай Айчыннай вайне, якія па часе стварэння належалі да 1960 — 1980 гадоў.

Сёння ж, калі на першы план у нашым мастацтве зноў выходзіць сфера духоўнасці, праблема захавання маральных каштоўнасцей, традыцыйных для нашага народа і яго нацыянальнага менталітэту, даводзіцца, на жаль, канстатаваць пэўныя выдаткі ў сучаснай беларускай драматургіі, звязаныя, так бы мовіць, з аксіялагічнымі пераарыентацыямі. Сталася так, што ў ёй аказаліся страчанымі вельмі значныя ў нядаўнім мінулым праблемна-тэматычныя накірункі: сышлі ў нябыт гісторыка-рэвалюцыйныя пласты драмы, не натхняюцца сучасныя драматургі героіка-патрыятычнай тэматыкай. Праблемы ўзніклі нават з асэнсаваннем падзей Вялікай Айчыннай вайны як у аспекце недастатковага мастацкага ўзроўню паказу героікі таго суролага часу, так і ў плане грамадзянскай недаацэнкі велічы народнага подзвігу ў супрацьстаянні фашысцкім акупантам. Напэўна, таму і атрымалася так, што праведзены конкурс не прынёс значных станоўчых вынікаў.

тады ні пра славу, ні пра грошы — мяне хваліла сама тэма, лёсы і перажыванні людзей, што прайшлі праз тую крывавава ваянныя жорны.

Вялікая Айчынная вайна не церпіць эксперыменту над сабой. Тут трэба пісаць проста, без выкрутасаў і “авангардаў” — ісці ад сэрца да сэрца, ад болю да болю, ад пачуццяў да пачуццяў. У асэнсаванні вайны як пакутнага і жахлівага балансавання паміж жыццём і смерцю няма ды і не павінна быць месца для авангарда: усё гэта было і не варта нічога новага прыдумляць. Калі ў якасці члена журы я чытаў конкурсныя творы, то нават не ставіў на першы план літаратарскі прафесіяналізм тых, хто дасылаў п'есы, бо разумею: хтосьці проста можа не мець практычных навыкаў драматурга. Але ж я так і не ўбачыў няхай і неарганізаванага, але сапраўды шчырага, хвалюючага іх, аўтараў, водгуку на падзеі вайны, іх уласнага падключэння да тэмы!

— На вашу думку, у чым прычыны такага пасіўнага ўдзелу драматургаў у конкурсе?

— Мяркую, сёння самі конкурсы ў такім выглядзе, у якім яны існуюць зараз, сябе жывілі. Вельмі часта іх вынікі і пераможцаў можна больш-менш дакладна пралічыць загодзя. А на сцэну пры гэтым трапляюць часта не тыя творы, што былі адзначаны галоўнымі прэміямі, а зусім іншыя: прыкладам, мая п'еса “Ты памятаеш, Алёша...”, якая ў мінулым “ваенным” конкурсе атрымала толькі заахвочвальную прэмію, сёння ідзе ў шэрагу тэатраў.

Магчыма, я ідэаліст, але мне больш слушным падаецца японскі прынцып “спаборніцтва”: там на любым прадпрыемстве кожны работнік мае права прапанаваць укараненне ўласных адкрыццяў,

Чаму беларускія драматургі “не заўважылі” конкурсу пра Вялікую Айчынную вайну?

— А як вы пракаменціруеце той факт, што сярод удзельнікаў конкурсу практычна не аказалася маладых драматургаў? Чаму іх не “зачапіла” гэтая тэма?

— А вы паглядзіце, што іх цікавіць?! Зірніце на іх п'есы, і ўсё стане зразумела: яны могуць пісаць больш ці менш таленавіта, арыгінальна, яркава, нават захапляльна, але — звычайным глядачам гэта не патрэбна: іх мала цікавяць капанні ў паталогіі і псіхалогіі маргіналаў ды асацыяльных тыпаў.

Магчыма, гэта прагучыць даволі рэзка, але мае глыбокае перакананне: каб гаварыць пра такія сур'ёзныя рэчы, як жыццё і смерць, любоў да Радзімы, патрыятызм і подзвіг, неабходна мець цвёрдае разуменне іх ва ўласнай душы і самому быць гатовым да гэтага. Ці хаця б паважаць гэта ў іншых.

“Складваецца ўражанне, што нам зрабілі ласку”

Не засталася ў баку ад абмеркавання і ўпраўленне мастацтваў Міністэрства культуры — галоўны заказчык і адзін з арганізатараў конкурсу. З усё тымі ж пытаннямі мы звярнуліся да начальніка ўпраўлення Міхаіла КАЗЛОВІЧА.

— Чаму ж, Міхаіл Іванавіч, так мала людзей праявілі ініцыятыву і прынялі ўдзел у конкурсе? Можна, прычыны хаваюцца ў недастатковай інфармацыі аб ім? Ці ў большай ступені варта гаварыць пра аўтарскую апатыю і спад цікавасці да драматургічнага жанру ўвогуле?

— Не думаю, што нашы драматургі нічога не ведалі пра абвешчаны конкурс. Міністэрства культуры забяспечыла інфармацыйную падтрымку: конкурснае Палажэнне і ўмовы ўдзелу ў ім былі даступны ўсім ахвотным і на нашым сайце, і ў газеце “Культура”. І аўтары з рэгіёнаў на яго, дарэчы, адгукнуліся, даслаўшы нам свае п'есы.

Іншая справа, што, мяркуючы па саміх творах, складваецца ўражанне, што людзі пісалі іх — нібы рабілі нам ласку. Дзеля птушакі працавалі, а не з заданнем стварыць варты сцэні-

віць, “зацяганай”?

— Звярнула ўвагу на тое, што нашы драматургі-пачаткоўцы, якія яшчэ не паспелі “стаміцца” ад пэўных тэм, практычна праігнаравалі конкурс: самы “малады” з удзельнікаў — Мікалай Рудкоўскі...

— ...Які, дарэчы, атрымаў за сваю п'есу заахвочвальную прэмію... — ...І гэта прытым, што сёння так шмат, як, магчыма, ніколі раней, надаецца ўвагі станаўленню і выхаду на прафесійную сцэну маладых! Чаго тут больш: грамадзянскай абякавацца да сацыяльна значных тэм ці гэта наступства своеасаблівай тэндэнцыі іх заглыблення ва ўласныя ўнутраныя перажыванні?

— Магчыма, і сапраўды: гэткае заглыбленне ў сябе і ўласныя перажыванні — своеасаблівае рэакцыя на тое, што адбываецца звонку, у свеце. — Мне думаецца, трэба больш мэтанакіравана ўключыць ваенную тэму ў вучэбны працэс нашых профільных творчых ВНУ: Універсітэта культуры, дзе, дарэчы, рыхтуюць студэнтаў па спецыяльнасці “літаратурная справа”, і Акадэміі мастацтваў. Прычым не фармальна — пры набліжэнні тых ці іншых “круглых дат”, а прапаноўваючы працаваць з ёю ў якасці вучэбных ці пазавучэбных заданняў. Не чакаць, пакуль яна зацікавіць маладых, а свядома і мэтанакіравана звяртаць іх увагу на памяць пра Вялікую Айчынную.

— Я цалкам згодны з вамі: можна і трэба захапляць маладых, заахвочваць да практычнага асваення ваеннай тэмы. І, можа, адзін з самых плённых шляхоў — паказ гэтай тэмы на прыкладах яркіх твораў нашай класічнай літаратуры, таго ж Васіля Быкава. Перакананы, што ў нас маецца нямаля літаратурных і мастацкіх твораў, здольных выклікаць падобны інтарэс. Тым больш, што вайна — з'ява шматбагінная, і падступіцца да яе можна з розных бакоў, што часам дае самыя нечаканыя для нас формы асэнсавання.

— Тады, магчыма, слушна было б звузіць задачу і прапанаваць конкурс на інсцэніроўку канкрэтных літаратурных твораў, прысвечаных тэме Вялікай Айчыннай?

мі моцна прасочваецца тэндэнцыя да таго, каб не проста зацікавіць, але яшчэ і ўразіць, здзівіць сваёй нешароговасцю і “вынайсці” штосьці арыгінальнае. А тут якраз патрэбна не арыгінальнасць, а асобны падыход. Трэба не “прыдумваць” вайну, а зразумець, што і як было на самой справе, прапусціць праз сябе і перадаць уласныя адчуванні, перажыванні.

Якое ж наша стаўленне да ўласнага мінулага?

Дзеля паўнаты карціны не магла не пацікавіцца і ў нашых драматургаў, чаму яны “не заўважылі” гэтага конкурсу ці, можа, зрабілі выгляд, што не заўважылі? У адказ на мае пытанне адна маладая дзяўчына (якая, схамянуўшыся пасля адказу, папрасіла не называць у газеце яе прозвішча) ліха выпаліла: “Ды я да мінулага юбілею пісала і нават у абласным конкурсе перамагла. Колькі можна? Мне ўжо гэта не цікава!”

У той момант я разгубілася і нават не знайшла, што ёй на гэта адказаць...

З тым большай павагай ад рэжысёра Уладзіміра САВІЦКАГА, чья інсцэніроўка “Апошнія сведкі” атрымала Другую прэмію, пачула наступнае:

— Не ведаю, як хто, а я дык зусім не дзеля птушакі пісаў. А таму што мне насамрэч баліць тая вайна. Пісаў у памяць пра майго бацьку, які ў сорак пятым браў Берлін! А ганарар?.. Я ад яго адмовіўся і папрасіў пералічыць у Фонд ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны.

Таццяна КОМАНОВА

Імя галоўнага мамолага Міністэрства аховы здароўя, кіраўніка Рэспубліканскага мамалагічнага цэнтра Леаніда ПУТЫРСКАГА добра вядомае ў медыцынскім свеце. Член-карэспандэнт Акадэміі медыцынскіх навук Беларусі, акадэмік Беларускай інжынернай Акадэміі з'яўляецца аўтарам шматлікіх патэнтаў і навуковых распрацовак. Доктар медыцынскіх навук, прафесар правёў не адну сотню ўдалых аперацый, выратаўваючы жыцці жанчын Беларусі і замежжа. Пры такім высокім навуковым прафесійным тэмпе на сон застаецца, прызнаецца Леанід Аляксеевіч, усяго гадзін пяць.

Але доктар усё ж знаходзіць хвіліны для заспакаення — і тады на паперу льюцца паэтычныя радкі. Свет пабачылі ўжо сем зборнікаў за яго аўтарствам! А ў лютым прыхільнікі паэта “ў белым халаце” наведлі канцэрт у Малай зале Белдзяржфілармоніі, дзе выконваліся песні і раманы на вершы Леаніда Путырскага.

Фота Юрыя ІВАНОВА

шчасце, што я навучыўся танчыць: менавіта ў “Радуге” я пазнаёміўся са сваёй будучай жонкай, з якой колькі дзесяцігоддзяў поплец іду па жыцці.

— Наколькі патрэбна медыку такая напружаная творчая дзейнасць?

— Упэўнены: менавіта праз такую актыўную фізічную дзейнасць, як харэаграфія, можна скінуць напружанасць і негатыў складанай працы хірурга-практыка. Да таго ж, мастацкая самадзейнасць дапамагае не толькі развіць пачуцці, навыкі, здольнасці, але і са школьных гадоў вучыць па хвілінах планаванне свайго дзень, дакладна размяркуючы сілы. Гэтую залатую ісціну я імкнуўся перадаць маладым супрацоўнікам, студэнтам, пастараўся заклаці яе разуменне ў душы сваіх дзяцей.

А яшчэ — кіно!

— У выніку дзеці абралі прафесію, у якіх, па сутнасці, “прадоўжылі” аб'едзе вашыя іпастасі...

— Так. Сын Юрый прадоўжыў дынастыю медыкаў, стаўшы мамалагам. Зараз ён займаецца лячэбнай практыкай разам са мной у Рэспубліканскім

Створана на Брэстчыне

24 лютага ў інфармацыйна-выставачным цэнтры Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа НАН Беларусі адбылося ўрачыстае адкрыццё Рэспубліканскай выстаўкі дэкаратыўна-прыкладной творчасці інвалідаў па зроку.

На выстаўцы было прадстаўлена каля 200 работ 90 аўтараў, якія працуюць у жанрах жывапісу, разьбы па дрэве, вышывкі, вязання, саломкапляцення, пляцення з лазы, ткацтва, мастацкага фотаздымка.

З уступным словам выступілі старшыня праўлення Брэскай абласной арганізацыі Беларускага таварыства інвалідаў па зроку Міхаіл Антоненка, прадстаўнікі Мінаблвыканкама і Беларускага таварыства Чырвонага Крыжа, аўтары работ. Акрамя таго, была паказана канцэртная праграма ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці з Брэстчыны: Эдуарда Пішчыка, Аксаны Пракошынай і Аляксандра Жарына.

Як вядома, акадэмічная бібліятэка і таварыства плённа супрацоўнічаюць цягам сямі гадоў. Пазалетаць пачаўся новы праект, які дазволіў вывучыць асаблівасці дэкаратыўна-прыкладной творчасці людзей са слабым зрокам у розных абласцях Беларусі. Паспяхова былі праведзены выстаўкі Гродзенскай і Віцебскай абласцей. У бліжэйшы час плануецца мастацкія выстаўкі Магілёўшчыны і Гомельшчыны.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Час для партфоліо

Мінскія фатографы прадэманстравалі і абмеркавалі свае прафесійныя партфоліо з экспертамі ў гэтай галіне — практыкамі і тэарэтыкамі фатаграфіі з Беларусі, Расіі, Літвы, Швецыі, Фінляндыі. Адбылося гэта пад час першага ў рэспубліцы “Партфоліо-Рэвю” ў галерэі “Лабірынт” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі 20 лютага.

Арганізатары мерапрыемства паведамілі, што на “Партфоліо-Рэвю” былі прадстаўнікі дакументальнай, камерцыйнай і арт-фатаграфіі, куратары і дырэктары галерэй, якія маглі даць ацэнку работам, а таксама прапанаваць далейшае супрацоўніцтва тым, хто прапануе цікавы праект.

Сярод шматлікіх гасцей-кансультантаў “Партфоліо-Рэвю” — старшыня Беларускага саюза дызайнераў Беларусі Дзмітрый Фурскі, дырэктар школы вышэйшай фатаграфічнай адукацыі “Культурама” ў Стагольме Міхаіл Педан, прадстаўнік street-фатаграфіі з Масквы Ігар Мухін, дырэктар фотагалерэі “Іпаліт” Саюза фотамастакоў Фінляндыі Мітра Каурынкоскі і многія іншыя.

Паўдзельнічалі ў паказе каля 20 мінскіх фатографістаў. Сталічны фатограф Ігар Саўчанка, які быў у складзе экспертаў, адзначыў, што першае “Партфоліо-Рэвю” прайшло на добрым узроўні, і ёсць усе падставы наладзіць яго і ў наступным годзе.

Надалей арганізатары плануюць запрашаць дырэктараў замежных галерэй, выдаўцоў часопісаў, каб беларускія фатографы мелі магчымасць выстаўляцца за мяжой.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Надзея і...

Вясна доктара Путырскага

Паэтычным радком перамагчы хваробу

Мастацтва дапамагае

— Леанід Аляксеевіч, напісанне вершаў стала для вас дадатковай прафесіяй ці ўсё ж душэўным адпачынкам пасля напружанага дня?

— Я не магу назваць вершаскладанне прафесійным заняткам, бо не зарабляю гэтым грошай. Для мяне паэзія складаецца з дзвюх раўназначных палавінак. З аднаго боку, лірыка дапамагае мне знайсці ўнутраную раўнавагу, каб мець сілу перажыць душэўны і цялесны боль пацыентаў. Нават прапрацаваўшы ўсё жыццё ў анкалогіі, становіцца вельмі цяжка, калі перад табой паўстае 25-гадовая прыгажуня, мама маленькіх дзетак... з недабраякаснай пухлінай малочнай залозы ў цяжкай стадыі. Ты глядзіш ёй у вочы, і патрэбна знайсці неабходныя словы, каб даць ёй надзею, паспрабаваць дапамагчы выйсці з небяспечнага становішча. Ці пад час бяссоннай ночы зноў пракручваеш у галаве апошнюю складаную аперацыю: ці ўсё зрабіў добра, ці пазбегнем цяжкіх наступстваў, ці атрымаецца перамагчы страшны дыягназ... Думкі не даюць адпачынаць, і тады менавіта вершы дапамагаюць атрымаць пэўнае заспакаенне.

З другога боку, паэтычныя радкі часам дапамагаюць людзям выправіць складаную жыццёвую сітуацыю. Прыкладам, ёсць у мяне нізка, прысвечаная размова з сынам. Адна жанчына дала яе пачытаць свайму сыну, які дагтуль прападаў у Інтэрнеце і не звяртаў на яе ўвагі. Пасля гэтага ўпершыню за доўгія гады хлопец адкрыў маці сваю душу. Некаторыя прыходзілі падзякаваць за вернутую вясну ў адносінах з мужам. Чытачы зазначаюць, што мае вершы сучасныя з іх думкамі. Так, Валерый Анісчэнка мне прызнаўся, што калі кампазітар Валянціна Сярых папрасіла яго прачытаць мае вершы на творчым вечары, ён з ветлівасці пагадзіўся, але, узяўшы зборнічак у рукі, непрыкметна для сабе зачытаўся, бо многія з твораў адпавядалі яго душэўнаму настрою.

Але больш за ўсё радуюць, калі паэзія дапамагае маім пацыентам пераадолець анкалогію. Разумеецца, удалая аперацыя — гэта толькі палова справы, далей жанчына павінна знайсці ў сабе сілы дапамагчы арганізму адолець за-

хворанне. Заўважыў: калі пацыенткі паглыбляюцца ў мастацтва, у іх становіцца лягчэй на сэрцы, яны пераключаюцца на станоўчыя эмоцыі, забываюць на пэўны час аб хваробе. Тады арганізм міжволі ўключае свае ахоўныя механізмы і пачынае больш плённа змагацца. Дарэчы, некаторыя былыя пацыенткі пасля маіх вершаў знаходзяць сваю паэтычную музу. Творчыя спробы адной з іх, апрацаваныя мною з яе дазволу, увайшлі ў мой зборнік. А адзін яе верш, аб'яднаны з маім, лёг у аснову песні “Шчасця толькі імгненне”.

— Зрэшты, якім чынам ваша паэзія ператварылася ў раманы і песні?

— Шчыра кажучы, я ніколі не думаў нават друкаваць свае вершы, не ўяўляючы, што мае радкі могуць легчы на музыку. Таму вельмі здзіўўся тэлефоннаму званку Алега Елісеенкава. Да яго выпадкова патрапіў мой зборнічак, які натхніў на складанне музыкі. Потым жыццё звязало з Валянцінай Сярых, асобай вельмі дзейснай: яна не толькі сама напісала некалькі песень на мае вершы, але прапанавала зборнікі іншым кампазітарам. Сёння раманы на мае вершы ў розных кутках краіны выконвае на сольных канцэртах Валерый Карэтнікаў, песні іншых кампазітараў часта гучаць на радыё і тэлебачанні, а кампазіцыя Алены Атрашкевіч “Я не буду...” нават заняла першае месца на Міжнародным конкурсе ў Турцыі, пасля чаго нам прапанавалі запісаць яе ў канцэртнай зале імя Чайкоўскага ў Маскве. Ганаруся, што некалькі песень заклікала Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, у тым ліку і кампазіцыю для дзіцячага хору з аркестрам.

Паступова песень становілася ўсё больш, і пазалетаць з'явілася ідэя з'яднаць іх у творчым вечары. Першы прайшоў у зале Беларускага саюза кампазітараў у такой цёплай атмасферы, што мы вырашылі не спыняцца на дасягнутым і прадоўжыць падобныя музычныя сустрэчы. А напрыканцы мінулага года выйшаў зборнік пад рэдакцыяй дацэнта Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Ларысы Мурашка, куды ўпершыню увайшлі клавіры беларускіх кампазітараў да маіх вершаў. Па сутнасці, лютаская вечарына ў Белдзяржфілармоніі стала своеасаблівай прэзентацыяй гэтай кнігі.

А супрацоўніцтва з Алегам Елісеенкавым паступова перарасло ў сапраўднае сяброўства, якое доўжыцца і да гэтага часу. Разам мы правялі нямала творчых сустрэч па ўсёй краіне. Мне грэе сэрца, што на прафілактычныя лекторыі, падмацаваныя вершамі і песнямі, у палацы і дамы культуры райцэнтраў прыязджаюць людзі з усяго раёна.

Першы баян і танцы

— Калі вы заўважылі ў сабе прагу да творчасці?

— У маім характары — усялякай справе аддавацца на поўную моц. Да прыкладу, у школе я быў, як кажуць, круглым выдатнікам. У кожным з відаў спорту, якімі займаўся ў дзяцінстве, ставіў перад сабой высокую планку і ўпарта ішоў да яе. Прыкладам, стаў чэмпіёнам рэспублікі па хакеі сярод школьнікаў. А дома мяне апанавала музыка: маці чароўна спявала (пад час вайны яе нават запрашалі ў Дзяржаўны ансамбль песні, каб выступаць на франтах), бацька граў на гармоніку. Тады я вырашыў абавязкова авалодаць бацькавым інструментам. На слых падбіраў ноты і за год самастойна вывучыўся граць. Бацька ацаніў мае старанні і ў якасці ўзнагароды набыў для мяне баян.

Першыя творчыя перамогі вельмі дапамаглі мне ў студэнцкія гады. Выпраўляючыся ў будатрад, абавязкова рыхтаваў нумары мастацкай самадзейнасці. Часам займаў амаль палову канцэрта: чытаў вершы, спяваў пад свой жа акампанемент, танчыў.

Зрэшты, з танцамі ў мяне выйшла дзіўная гісторыя. Я не ўмеў вальсраваць, а без гэтага няма чаго было рабіць на танцавальных вечарынах. Запісаўся ў гурток, ды так мяне зацягнула, што хутка стаў саліраваць у народным ансамблі танца “Радуга” пад кіраўніцтвам Віктара і Дзіны Ямінскіх Палаца культуры прафсаюзаў. Ды з такім ім'ятам займаўся харэаграфіяй, што пачаў выконваць такія па, якія ніхто не мог паўтарыць. За дваццаць гадоў з “Радугой” аб'ехаў увесь Савецкі Саюз, пабываў за мяжой, нават у такіх экзатычных краінах, як Нікарагуа. Быў дыпламантам рэспубліканскіх, усесаюзных конкурсаў, у складзе ансамбля стаў лаўрэатам прэміі Ленінскага камсамола Беларусі. Маё

Настасся ПАНКРАТАВА

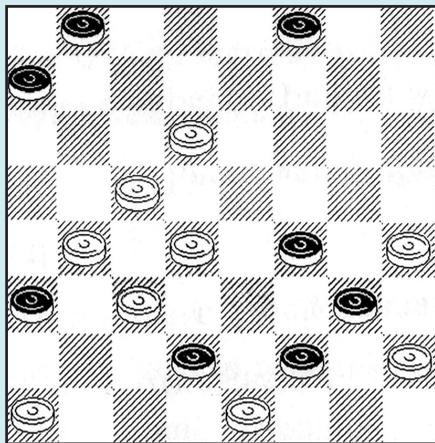
“Шашачная культура”

Назваўшы пераможцу пераднагодняга конкурсу, мы падводзім і вынікі працы “Шашачнай культуры” ў 2008 годзе. Вас чакаюць вынікі беларускіх конкурсаў і чэмпіянату па шашачнай кампазіцыі. У 2009 годзе вас чакаюць конкурсы, знаёмствы з новымі творамі і аўтарамі. Зазірніце ў “Куфар”!

Пераможцам навагодняга конкурсу стаў **Дзмітрый Камчыцкі** (Магілёў). Знайшоўшы тры пабочныя рашэнні ў задачы № 139, ён значна аярэдзіў іншых удзельнікаў. Віншуем пераможцу!

Пачынаем знаёмства з новымі кампазіцыямі. **Сяргей Барадаўкін** з Гродна параўнальна нядаўна пачаў займацца складаннем шашачных кампазіцый і робіць гэта даволі паспяхова. У XIX Рэспубліканскім конкурсе па кампазіцыі ён упэўнена перамог у жанры “Мініяцюры-64”. Знаёмцеся з новымі творамі нашага дэбютанта, а таксама нашых пастаянных аўтараў.

№ 143 — Сяргей Барадаўкін

№ 145 — Сяргей Барадаўкін (Гродна). Белыя: a1, c1, c3, d4, e7, h2, h4. (7). Чорныя: d8, f2, f4, f6, g5, g7. (6);

№ 146 — Сяргей Барадаўкін. Белыя: c1, d2, d4, e3, f4, g3, g5, h4. (8). Чорныя: a3, b4, b6, d6, e7, f6, g7, h6. (8);

№ 147 — Пётр Шкльудаў (Наваполацк). Белыя: дамка h2, шашкі c7, d2. (3). Чорныя: шашкі a3, b4, g5, h4. (4);

№ 148 — Дзмітрый Камчыцкі (Магілёў). Белыя: a3, c1, e3, e5, f6, g5, h2, h6. (8). Чорныя: c5, c7, d2, f4, f8, g3, h4. (7);

№ 149 — Дзмітрый Камчыцкі. Белыя: a1, a5, d4, e1, e5, f2, h6. (7). Чорныя: a3, b2, b4, c3, e7. (5);

№ 150 — Аляксандр Кагоцька (Пінск). Белыя: b6, c7, g7. (3). Чорныя: a7, b8, c3, d4, e3, g5. (6);

№ 151 — Аляксандр Кагоцька. Белыя: b4, d6, e7, f4, g3, g5. (6). Чорныя: a3, b6, c5, d2, e3, f6, g7. (7);

№ 152 — Аляксандр Кагоцька. Белыя: дамка h6, шашка c7. (2). Чорныя: a5, c5, e5, g3. (4).

Ва ўсіх пазіцыях белыя пачынаюць і выйграюць.

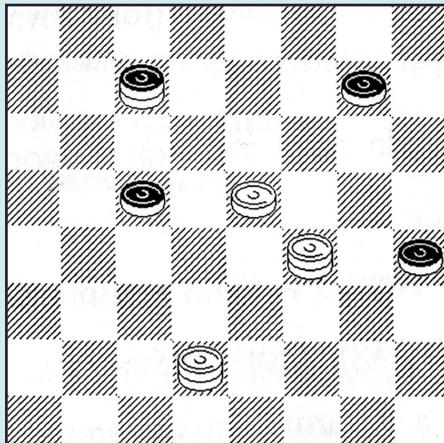
Прыводзім рашэнні кампазіцый мінулага конкурсу:

№ 135: c7! (f6A), f2, b8, h6, h4 x A (b6), f2, d8, a1, h4 x;

№ 136: f6, f4, f8 (e1), c5 (h4), f2, b2 (h4), f2, c3, c3 x;

№ 137: d8, e3, b4 (c5A), c1 (d4),

№ 144 — Пётр Шкльудаў

b8 (e3), h6 (b2), e5x A (a5), c1 (b4), b8 (c3), e5 (ab2, d2), c3x. Магчыма перастаноўка першага і другога хадом;

№ 138: f2, fg3, e5, c3, g3, (d6), f4 x;

№ 139: ef6(g3A), f2, d6, b2, c3, g3, g1# A(a5), e5(b4B), e1, c3, b6, ab4# B(c7), ed6, f4, f2, b2#.

Пазіцыя мае і іншыя рашэнні: **1)** b2(c7A), hf6(h6), f6-g5# A(f6), e7, ed6 і г. д.; **2)** a5(c7A), hf6(h6), f6-g5# A(f6), g7, a5-b6, h8, b2, fe5, c3, dc5, e5, g3, g1#; **3)** fg5(f6A), e7, ed6, f4, b2, g7, hg5# A(c7), ed6, f6, f4, f2, b2, e5, g3, g1#. На гэтыя магчымасці ўказаў **Д. Камчыцкі**;

№ 140: b4(c3AB), d8, a1x A(a7:e7), d8, a7x B(a3:e7), d8(e7), d8x;

№ 141: d4, e3, d8, d6, (e3), h8(f2A), g3, e5(a7), c7 x A(d2), c3, a3x;

№ 142: ab8, c5!, d8, e1(b6A), h4(d2), e5, e1x A(c3), b4(f2), g3, e1x.

Мы ўдзячныя чытачам, якія прынялі ўдзел у конкурсе. Дакладныя адказы даслалі **Уладзімір Сапжынскі**, **Аляксандр Перавознікаў** (Рагачоў), **Аляксандр Янчук** (г. Камянец), **Уладзімір Бандарык** (в. Лугавая Слабада Мінскага раёна), **Васіль Голас** (г. Любань), **Канстанцін Козел** (в. Ласосна. Гродзенскага раёна), **Дзмітрый Камчыцкі** (Магілёў), **Анатоль Пярхальскі** (Глыбокае), **Юлія Шакун** (Мінск).

Жадаем поспехаў! Свае лісты з адказамі і новымі кампазіцыямі накіроўвайце на адрас:

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, рэдакцыя газеты “Культура”, “Шашкі”. Адрас электроннай пошты: kultura@tut.by.

Навіны

Падведзены вынікі XIV чэмпіянату па шашачнай кампазіцыі. Трыумфальна выступіў гросмайстар СССР **Леанід Вітошкін** з Гомеля: ён атрымаў перамогу ў трох раздзелах. Прыводзім імёны прызёраў спаборніцтва:

“Праблемы-100”: **1) Леанід Вітошкін; 2) Аляксандр Кагоцька** (Пінск); **3) Пётр Шкльудаў** (Наваполацк);

“Мініяцюры-100”: **1) Леанід Вітошкін; 2) Васіль Грабенка** (Мінск); **3) Дзмітрый Камчыцкі** (Магілёў);

“Эцюды-100”: **1) Леанід Вітошкін; 2) Васіль Грабенка** (Мінск); **3) Пётр Кажаноўскі** (Пінскі раён);

“Задачи-100”: **1) Мікалай Баброўнік** (Мазыр); **2) Мікалай Крышталь** (Пінск); **3) Аляксандр Шурпін** (Клімавічы).

А вось вынікі XIX Рэспубліканскага конкурсу па шашачнай кампазіцыі:

“Праблемы-100”: **1) Яўген Капылоў** (Расія); **2) Барыс Іванов** (Беларусь, Мінск); **3) Рыгор Шасцерыкоў** (Расія);

“Мініяцюры-64”: **1) Сяргей Барадаўкін** (Беларусь, Гродна); **2) Рыгор Шасцерыкоў** (Расія); **3) Аляксандр Кагоцька** (Беларусь, Пінск).

Конкурс па кампазіцыі

Рэдакцыя газеты “Культура” аб’яўляе эксперыментальны конкурс па складанні шашачных кампазіцый у двух раздзелах:

1) “Дамачныя праблемы-64” (руская версія);

2) “Дамачныя праблемы-100”.

Неабходныя ўмовы: не менш за два кампазіцыйныя варыянты; колькасць шашак павінна быць большай, чым максімальна дазволена для жанру «Эцюды» ў белых альбо ў чорных шашак. Больш падрабязная інфармацыя будзе размешчана на сайце Беларускай федэрацыі шашак. Аўтары могуць прадставіць не больш за дзве кампазіцыі, якія неабходна даслаць на адрас рэдакцыі звычайнай або электроннай поштай з копіяй на адрас сакратара спаборніцтва shulga@mail.ru.

Віктар ШУЛЬГА,
майстар ФМЖД, майстар спорту
па шашачнай кампазіцыі

“КУФАР-РАДЦА”

ВЫПУСК
№№ 1 — 2 (25 — 26)

Шаноўныя
культасветработнікі!

Сённяшні здвоены выпуск “Куфра-радцы” прапануе вам матэрыялы для падрыхтоўкі тэатральных і музычных прадстаўленняў да 65-й гадавіны вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Знайшоў сваё адлюстраванне на старонках “Куфра” і Рэспубліканскі агляд-конкурс на лепшую пастаноўку работы дыскатэк, які ладзіць Міністэрства культуры краіны. Традыцыйна на нашых старонках аматараў шашак чакае “Шашачная культура”.

Да новых сустрэч!

Сёння ў “Куфры” — п’еса “Навабранец, або Паслушанне Івана Новікава” Сяргея Дзмітрыева, якая атрымала заахвочвальную прэмію ў Рэспубліканскім конкурсе на стварэнне п’ес і інсцэніровак літаратурных твораў на патрыятычную тэму “Мы помнім радасць сорок пятага”. Спадзяёмся, што напярэдадні 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў нашы чытачы зацікавяцца тым, як бачыцца Вялікая Айчынная вайна сучаснаму пакаленню маладых людзей.

НАВАБРАНЕЦ, АБО ПАСЛУШАННЕ ІВАНА НОВІКАВА

Драматычная фантазія

Дзейныя асобы:

Іван Новікаў;
Тоха, Жэка, Гал -- сябры Івана;
Салдат;
Першы чырвонаармеец;
Другі чырвонаармеец;
Ахоўнік у лагеры
ваеннапалонных;
Люба;

Камандзір партызанскага атрада;
Мужык-хутаранін;
Старшы партызан;
Санька;
Першы партызан (з гармонікам);
Другі партызан (з бубнам).

Акцёры могуць выконваць па некалькі роляў.

ДЗЕЯ ПЕРШАЯ

Рэпетыцыйны пункт. Гукавыя калонкі, стойкі з мікрафонамі. Тры хлопцы наладжваюць апаратуру. Спрабуюць штосьці граць. З’яўляецца Іван.

Іван. Здарова! Гуляць будзем?

Жэка. Яшчэ як! А з якой радасці? Ёсць нагода?

Іван. Ёсць... Пачынаецца новае жыццё.

Гал. Ды гэта падобна на хлапечнік.

Тоха. У мяне, Іў, ёсць падазрэнні... Не з вучобай у цябе праблемы... Нейкая дзяўчына галаву закружыла.

Жэка. Ну, каліся...

Іван. Калюся: ёсць нагода. І гэта сумная нагода.

Тоха. Канешне, сумная — страціць

свабоду! Іў, я зараз заплачу, не, я нават завую!

Гал. Ты што, праўда? Ты з глуду з’ехаў!

Жэка. Навошта табе ўсё гэта патрэбна?

Іван. Ну, я так... вырашыў...

Тоха. Так, відаць уліп па самыя вушы!

Гал. Ты што, хутка станеш бацькам? На якім яна месяцы?

Іван. Ні на якім...

Жэка. Ну дык што табе замінае жыць проста так? Навошта на сябе вешаць гэты хамут?

Тоха. Навошта табе штамп у пашпарце? Дурань!

Гал. Не, хлопца трэба ратаваць.

Жэка. Тоха, гэта ў цябе сябрук у дурдоме працуе?

Тоха. Ну, ёсць чалавек...

Жэка. Тэрмінова звані яму, няхай прыязджае і не забудзецца захапіць зміральную кашулю.

Іван. Так... (Смяецца.) Гэта прыкольна будзе!

Гал. Паляжыш тыдзень-другі, супакоішся, узважыш усё.

Тоха. На людзей паглядзіш. З іх, дарэчы, многія сямейныя.

Гал. І потым... Калі Яна (падымае палец уверх) сапраўды цябе кахае — а гэта вельмі добрая нагода праверыць яе пачуцці, — яна зразумее... Я думаю, ёй нават прыемна будзе, што хлопец з-за кахання да яе з глуду з’ехаў.

Тоха. Так, гэта крута, стары. Гэта табе не Шэкспір... Рамэа і Джульета... Гэта круцей. “Дурка” — суровая школа жыцця. Станеш сапраўдным мужыком.

Паўза.

Я люблю бярозку,
Што пье з вятрамі,
Думае ў зацішку
Думку вечарамі.

Што стаіць ля саду
Ды мяне чакае,
Як іду дадому,
Клоніцца, вітае.

Апускае косы
Над маёю сцежкай
І, нібы дзяўчына,
Дорыць мне усмешку.

Я люблю бярозку
Каля роднай хаты,
Дзе у вечар зорны
Запяюць дзяўчаты.

І калі далёка
Ад дому вандрую,
Па сваёй бярозцы
Я тужу, сумую.

Я люблю бярозку

Словы А.Русака
Музыка Э.Зарыцкага

не спадзімаеся

ра-мі. што ста-іць на са-гу

Я люб-лю

ка-лія, ка-лія, як і-гу да

ку, што на-е з вяр-па-мі

ду-ш-е ў за-цты-ну ду-ну ве-га

ду-ш-е на са-гу ду-ну ве-га

Жэка. У гурт вернешся, а то мы без цябе сыграцца не можам.

Тоха. Яшчэ ўспамінаць будзеш, якіх глупстваў ледзь не нарабіў!

Гал. Потым... Чувак, ты яшчэ вельмі малады. У цябе яшчэ дзяцінства...

Жэка. Юнацтва...

Тоха. Маладосць...

Гал. ...у гэтай... як яе... у галаве іграе.

Іван. Мужыкі, відаць, ваша праўда...

Гал. Ты не хвалюйся... У цябе ёсць сапраўдныя сябры!

Тоха. І мы цябе ў крыўду не дамо!

Жэка. Я так і бачу, як да нашага сябрука з усіх бакоў цягнуцца пяшчотныя, тонкія... прагныя лапы!

Тоха. Рукі кароткія, спадарства!

Гал. Гэтая песня не пра вас!

Жэка. Як у старыя часы казалі: "Дадзім рашучы адпор агрэсару!"

Тоха. Не сумнявайся! Дарэчы, як завуць гэтую тваю каханку?

Іван. Армія.

Гал. Не зразумеў...

Тоха. Што ж тут незразумела? Ён кажа, што іх цэлая армія!

Жэка. Ха-ха! Ён ажэніцца з адной, каб адбіцца ад астатніх!

Тоха. Уяўляеш! Іў стаіць адзін на вяршыні і трымае ў руках сцяг свабоды, а з усіх бакоў на яго паўзуць узброеныя да зубоў нявесты! Ха-ха-ха!

Гал. Дык як усё ж такі клічуць гэтую асобу?

Іван. Яна завецца Армія. І я не магу вам сказаць, па любові або па разліку складваецца наш "шлюб". Вядома адно: ён працягнецца паўтара года. Спадзяюся, ён будзе бяздзетным, і мяркую, што падзелу маёмасці пры "разводзе" не будзе.

Гал. Калі гэта жарт, то няўдалы.

Тоха. Стары, ты што — вырашыў надзець боты?

Жэка. Тоха, не трэба званіць у псіхушку.

Тоха. Чаму?

Жэка. Не трэба. Гэта не той выпадак.

Гал. Калі?

Іван. Хутка.

Тоха. Эх, Ваня, Ваня...

Іван. Бярэ гітару. Песня. Сябры развітваюцца..

Заклячэнне.

Вуліца. Накрапвае дождж.

Іван. Размаўляе па мабільным тэлефоне.

Іван. Прывітанне... Гэта я. Ды не знік... Проста былі справы. Я зараз да цябе прыеду, хвілін праз дзесяць. Слухай, я ў армію іду. Ты што смяешся, я сур'эзна. Хутка ўжо... Не, яшчэ не заўтра... Ну што ты смяешся, я сур'эзна ў армію іду! Будзеш мяне чакаць? Паўтара года... Не, я не крэйзі... Ну, а што тут такога? Вярнуся, потым давучуся... Адлічылі мяне: сесію заваліў. Ну, так атрымалася. Ды я спрабаваў, не складваецца. Усё... На жаль, гэты цягнік ужо пайшоў. Ды ўсё ўжо было: і павестка, і камісія... Усё я прайшоў... Пра цябе?.. Падумаў, я табе тэлефанаваць буду... Часта... Ты што, пакрыўдзілася?.. Што, зусім не званіць?.. (Грыміць гром.) Я зараз прыеду. Чаму? Таму што я вырашыў боты надзець?.. У якім сэнсе: "разлічвала"? Ну і зараз разлічвай. А... Не той разлік... Ну і не чакай. Усё, свабодная! Алё!.. Алё!.. Я вас дрэнна чую. Гэта пральня? Прабачце, я, здаецца, нумарам памыліўся.

Дождж узмацняецца. Маланка на хвіліну асвятляе Івана. Аглушальныя раскаты грому... Далей цішыня, пустэча... Змрок.

Заклячэнне.

Туман. Варонка ў зямлі ад авіябомбы. На дне варонкі — Іван.

Ён голы, толькі накрыты праціной. Ляжыць некаторы час без руху, потым пачынае прыходзіць у сябе. Садзіцца, азіраецца, абхоплівае рукамі галаву, у правай руцэ — мабільнік, нежак загортаецца ў праціну — халодна.

Іван. Дзе я? (Гаворыць гучна, як пры кантузіі.)

Набірае нумар — без сэнсу: мабільнік не працуе. У адно імгненне цішыня расколваецца залпамі артылерыйскіх гармат. Чуюцца крыкі "ўра!". Нездзе пачалася атака. У справу ўступаюць мінамёты. Міны падаюць зусім побач. Іван прыціскаецца да зямлі. Крыкам "ўра!" адгукаецца кулямётны агонь. Крыкі ўсё слабей — атака захлынула. Збіты з панталыку Іван спрабуе падняцца да краю варонкі і паглядзець, што ўсё ж такі адбываецца там, наверху. І ў гэты час амаль што не праз яго ў варонку скочыў салдат з аўтаматам. Салдат і Іван, хутчэй за ўсё, аднагодкі.

Салдат (настаўляе на Івана аўтамат). Ты хто?

Іван (уключаецца ў гульнію). Свой

я, свой... Не страляй.

Салдат. Хто такі, адкуль?

Іван. Свой кажу, не наезджай.

Салдат. Ану, рукі ўгору! Чаму сядзіш у прасціне?

Іван. А што ж мне, голым сядзець?

Салдат. Што, не паспеў пераапрацуць нашу форму? Дзе зброя?

Іван. Ды няма ў мяне ніякай зброі. Слухай... Гэта што ў цябе за прыкід?

Салдат. Ты што, крымінальнік?

Іван. З чаго ты ўзяў?

Салдат. "Прыкід", кажаш, і ўвогуле...

Іван. А што здымаеце? Як кіно называецца? Пра Айчынную вайну? За Радзіму, за Сталіна?

Салдат. Якое яшчэ кіно?

Іван. Ды годзе выпендрывацца, каліся: нас з табой зараз таксама здымаюць? Ну, каліся, каліся... Я ўжо ўсё зразумеў... Схаваная камера? Так? Не? Ну, тады "Містэр Розыгрыш"? Я вас раскалоў!

Салдат. Гэта я цябе раскалоў! Дыверсант! Пасля бою адвяду цябе ў асобы аддзел. Няхай цябе там добра патрасуць... Якое ты тут "кіно" здымаеш...

Іван. Ну, вядзі, вядзі. (Зноў страляе.)

Салдат. За шпіянаж ведаеш, што бывае?

Іван. Што?

Салдат. Расстрэл... Па законах ваеннага часу.

Іван. Ведаеш, гэта ўжо праз меру. Я ўжо зразумеў, што гэта гульнія... Розыгрыш... Усё! Гэтая фішка ўжо не працуе. Эфект не той. Прызнаю, напачатку ўсё гэта ўражвае. Рэальна, як на вайне. Але потым... І дарэчы, сцэна майго расстрэлу ў вас не пройдзе. Я ў ёй бясплатна здымацца не буду! Не падпісвайся! Не прымусяце!.. Знайшлі мне... лоха!

Салдат. У асобым адзеле — прымусяць... Не такіх прымушалі... Толькі спачатку з цябе ўсё звесткі вытрасуць, а потым ужо і да сценкі паставяць.

Іван. Ды пайшоў ты... Клоун!

Салдат. Ах, вось як ты загаварыў... Рукі ўгору, страляць буду! Ану, пайшоў!

Іван. Што ж я, голым пайду? Дай хаця што-небудзь... Дай хоць шынель.

Салдат здымае з сябе шынель, аддае яго Івану.

Іван. Ну, хоць за гэта дзякуй!

Іван падымае рукі і выбіраецца

на край варонкі, думае. Салдат з аўтаматам наперавес ідзе ззаду. Зноў строчыць кулямёт, салдат складваецца папалам, падае на калені і спаўзае на дно варонкі. Следам за ім скочыў Іван.

Салдат (смяротна паранены). Дакументы мае скарыстаеш... Гад... Форму... (Цягне да Івана рукі, хапае яго за грудкі.) Гад!

Іван. Гэй! Алё!.. Алё... Гэй, ты... Гдзе Ваньку валяць! Рукі! Я кажу: рукі!

Салдат. Усё роўна цябе абясшкодзяць, гад... Ды я цябе... Гад...

Падае на спіну, пачынае біць нагамі.

Іван. Гэй, хлопец (распільвае салдату гімнасцёрку)!.. Гэта ўжо не гульня! Ён сапраўды памірае!

Падхоплівае салдата ззаду пад рукі, спрабуе цягнуць яго наверх. Зноў чуюцца кулямётныя чэргі.

Іван. Хлопец! Гэй... Хлопец... (Прыпадае галавой да грудзей салдата, слухае сэрца — салдат памёр.) Ну, што дагуляліся?! (Ён на мяжы істэрыкі.) Задаволены?! (Іван паўзком падымаецца наверх, потым зноў спускаецца да салдата і ўсё, што знаходзіць, хавае сабе ў кішэні шыняля.)

Іван (падбірае аўтамат). Я... вярнуся.

Адпаўзае.

Зацямненне.

Лагер ваеннапалонных пад адкрытым небам. Калючы дрот. Вартавыя вышкі. Ля самай агароджы — Іван і двое чырвонаармейцаў. Яны галодныя і знясіленыя. На Іване — шынель на голае цела, ногі абматаны анучамі.

Першы чырвонаармеец. Як ты думаеш, сёння прыйдзе?

Другі чырвонаармеец. Можна, і прыйдзе...

Першы чырвонаармеец. Няхай бы прыйшла.

Другі чырвонаармеец. Так, няхай бы прыйшла.

Паўза, глядзяць па баках.

Другі чырвонаармеец (кагосьці заўважыў удалечыні). Не яна?

Першы чырвонаармеец. Нібыта.

Другі чырвонаармеец. Нібыта яна...

Першы чырвонаармеец. Яна, дакладна яна... Твару не бачу, але хустка — сіняя. А ў яе хустка сіняя.

Другі чырвонаармеец. Наша нібыта расточкам вышэйшая была...

Першы чырвонаармеец. Іван, як ты думаеш: яна ці не яна?

Іван не адказвае.

Першы чырвонаармеец. Ды ну цябе, кантужаны.

Другі чырвонаармеец. Не наша... Спынілася... З кімсьці размаўляе.

Першы чырвонаармеец. Не наша! А што ж наша не ідзе? Казала, прыйду, прынясу што-небудзь. Абяцала... Навошта было абяцаць? Навошта?.. Я не магу болей!

Другі чырвонаармеец. А што, яна павінна цябе карміць, так? Абавязана? Хто ты ёй? Бацька, брат, сват? Ты ёй — ніхто! Скажы дзякуй, што ў мінулы раз накарміла.

Першы чырвонаармеец. Я не магу так болей!.. Я розум губляю... Я жраць хачу!

Голас з гучнагаварыцеля. Ахтунг, ахтунг! Увага, увага! Рускія зальдаты, нямецкае камандаванне прапаноўвае вам выгаднае супрацоўніцтва. Сярод вас хаваюцца — пад выглядам простых зальдат — камуністы, камісары, юды. Выкрывайце бальшавіцкіх камісараў, выдавайце іх лагернай адміністрацыі! І вы за гэта будзеце жыць у цёплых бараках і атрымліваць хлеб, сала і медыцынскую дапамогу. Супрацоўнічайце з нямецкімі ўладамі! Зік хайль!

Першы чырвонаармеец. Чуеш? Сала даюць і хлеб...

Другі чырвонаармеец. І што?

Першы чырвонаармеец. Той мардаты, што побач з намі спіць, ноччу, я чуў, казаў свайму суседу, што ён камісар.

Другі чырвонаармеец. Што, данесці хочаш?

Першы чырвонаармеец. Ды я на самога сябе данесці гатовы, толькі б пажэрці!

Другі чырвонаармеец. Цярпі, а то... Я цябе прымушу зямлю жэрці.

Каля агароджы праходзіць салдат аховы з аўтаматам.

Першы чырвонаармеец. У, морда, аж блішчыць ад тлушчу...

Другі чырвонаармеец. Супакойся, я табе кажу!

Першы чырвонаармеец. Не магу больш... Не магу! (У яго пачынаецца істэрыка.) Альбо выдам усіх, альбо сябе заб'ю! Жэрці... Жэрці хачу!

Другі чырвонаармеец. Ты ў мяне зараз... будзеш жэрці! (Хапае яго за грудкі і пачынае біць па шчоках.) Жэрці захацеў... Жары! (Б'е яго кулаком. Першы салдат адлятае ўбок, другі, знясілены, апускаецца на зямлю.)

Першы чырвонаармеец (плача). А-а-а-а... Дзе ты, чортаў фрыц?.. Эй, Ганс, ідзі сюды! (Падымаецца на чацвярэнькі.) Ком... Ком цу мір... (Падымаецца на ногі, махае рукой пайшоўшаму ахоўніку.) Ганс, ідзі сюды... Я буду супрацоўнічаць... Ідзі сюды... (Ахоўнік вяртаецца.) Я жэрці хачу... Вядзі мяне да афіцэра... Я ўсё скажу...

Другі чырвонаармеец. Пецька, ты ж не іуда!

Першы чырвонаармеец (абарочваючыся да другога). У-у-у, гады... Я ўсё скажу... (Ахоўніку.) Сучыя вантробы твой Гітлер! Вось што я скажу! Не разумееш? Зараз зразумееш! Гітлер — швайна! Што, мала? Гітлер... (Робіць жэст рукамі.) Цяпер зразумеў, гад? (Ахоўнік страляе ў Першага чырвонаармейца, лаецца, пагражае аўтаматам Другому і Івану, потым робіць Другому знак, каб той адцягнуў труп далей ад агароджы. Другі бярэ цела за рукі і цягне ў глыб сцэны. Каля агароджы застаецца адзін Іван. Праз некаторы час з'яўляецца Другі чырвонаармеец. У яго ў руках — вопратка і боты.)

Другі чырвонаармеец. На, апранайся... І боты — таксама.

Іван (разгортвае гімнасцёрку, на ёй — сляды крыві). Гэта... яго?

Другі чырвонаармеец. Яго... Чаго ўтаропіўся? Яму ўжо гэта не патрэбна. Апранай, табе кажу!

Іван. Дзякуй. (Нацягвае галіфэ, гімнасцёрку, боты.)

Другі чырвонаармеец. Ну як, не ціснуць боты? Ногі ж, відаць, апухлі...

Іван. Не... Не ціснуць... Дзякуй.

Другі чырвонаармеец. Ды што ты заладзіў: дзякуй ды дзякуй!..

Паўза. Стаяць ля агароджы, маўчаць.

Другі чырвонаармеец. Як ты думаеш, сёння прыйдзе?

Іван. Можна, і прыйдзе...

Другі чырвонаармеец. Няхай бы прыйшла...

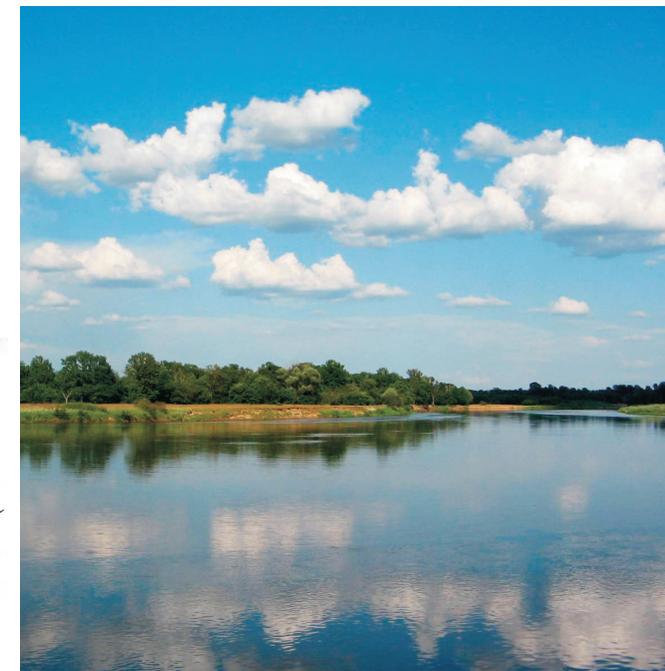
Іван. Няхай бы...

Паўза. Углядаюцца: адзін управа, другі ўлева.

Другі чырвонаармеец. Не яна?
Іван. Нібыта...

Закрасуйся, Нёман

Словы А.Русака
Музыка Э.Зарыцкага

Закрасуйся, Нёман,
Каласамі ніў,
Што вясновым ранкам
Росамі паіў.

Прыпеў:
Над ракою,
Дзе з табою
Мы сядзелі вечарамі,
А у далях
Не сціхалі
Перапёлкі з салаўямі.

Хай ад краю
І да краю
Вольнай птушкай пралятае
Над палямі,
Над лясамі
Наша песня веснавая.

Закрасуйся, Нёман,
Кронамі дубоў,
Хараством дзявочым,
Кветкамі лугоў.

Закрасуйся, Нёман,
Іскрамі крыніц,
Панясі духмяны
Водар медуніц.

Прыпеў.

“Прадмет. Час. Чалавек” — гэтая выстаўка ў залах Нацыянальнага мастацкага музея прысвечана 70-годдзю з дня нараджэння і 50-годдзю творчай дзейнасці мастака-графіка, заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі Генадзя Шутава.

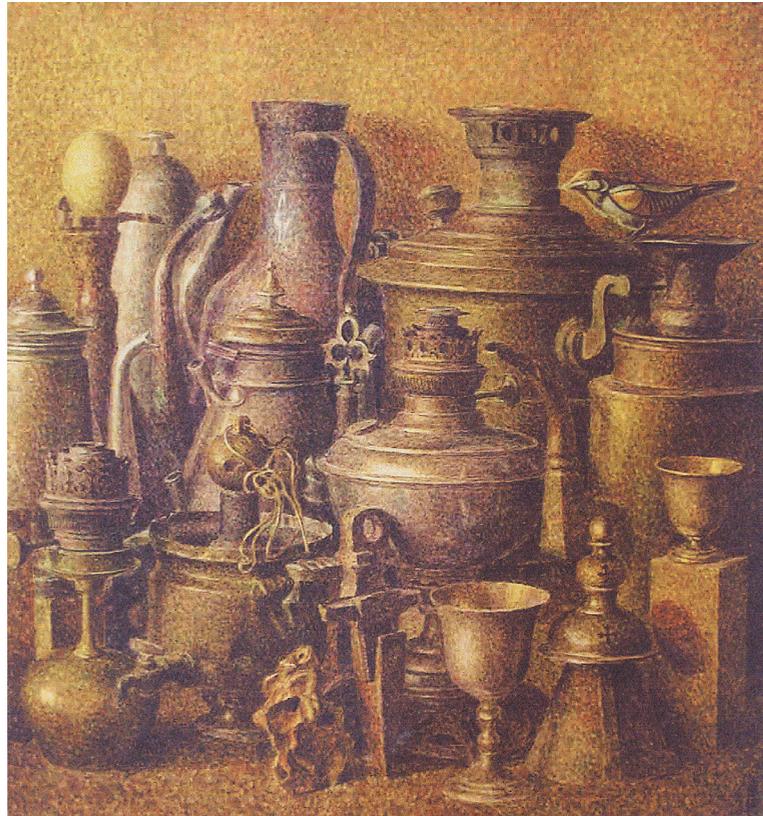
Экспазіцыя ўключае акварэльныя кампазіцыі 1970-х — 2000-х гадоў. Жанры пейзажа і нацюрморта — вядучыя ў ягоным акварэльным жывапісе. Рэтраспекцыя дае магчымасць убачыць паслядоўны мастацкі шлях і творчыя пошукі па вывучэнні прадметнага свету — ад самых простых і сціплых акадэмічных пастановак з самаварамі, збаночкамі і сухімі кветкамі да самых складаных, амаль філасофскіх, нацюрмортных інсталяцый, дзе закладзена шмат розных сімвалаў і асацыятыўных пачаткаў.

Пейзаж прадстаўлены работамі урбанізаванымі і “чыстымі”: маўклівымі заснежанымі ўзгоркамі Поўначы, зелянінай лугоў над Заходняй Дзвіной. Паэтыка сучасных гарадоў зачароўвае прыгажосцю сучасных забудов з серый “Масква”, “Па Венгрыі”, “Па Югаславіі”, “Башкірыя”, залатымі купаламі цэркваў Полацка, вежаў Гродна, Віцебска, Глыбокага ў стылях барока і готыка.

Урбанізацыя і тонкі метада

Апошнім часам жанр нацюрморта стаў асноўным у творчасці мастака. Квадратныя параметры кампазіцый садзейнічаюць спакойнаму, паглыбленаму сузіранню прадметаў, выхапленых з кантэксту будзённасці. Але вядома, што кветкі — алегорыя душэўных пачуццяў, творчы пачатак сімвалізуе творы дэкаратыўнага мастацтва, сям’ю — альбомныя фотаздымкі і г. д. Перапляценні сцёблаў лісця з геаметрычнымі выпукла-ўвагнутымі формамі прадметаў з металу, керамікі, дрэва і шкла ўтвараюць своеасаблівы свет узаемаадносін, што ізаляваны ад хуткаплынных жыццёвых патрэб. Найбольш характэрныя назвы — “Гармонія розных форм”, “Спланаваны хаос”, “Букет з XX стагоддзя”.

Да “размовы” “падключаюцца” і фотаздымкі з партрэтамі Янкі Купалы і Якуба Коласа, бацькоў Генадзя Шутава, бо яны — таксама частка жыцця творцы. Невыпадкова, што мастак так выдатна адлюстроўвае на першым плане вырабы са шкла, праз празрыстую паверхню якога прачытваюцца не толькі таямнічыя закутокі прадметных кампазіцый, але і вобразны свет мастацтва Шагала або Філонава.

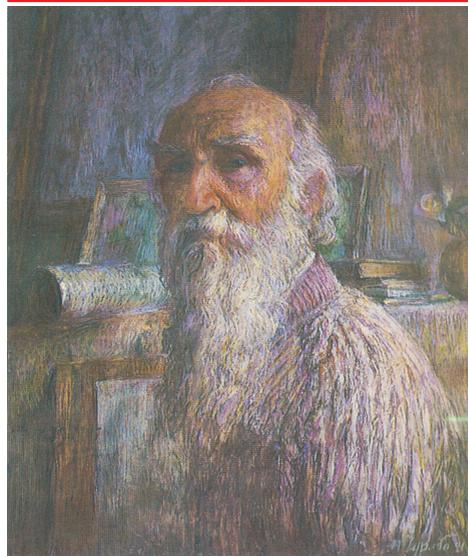

Г.Шутаў. “Механічная птушка”.

Вельмі выразным атрымліваецца ў Шутава вырашэнне паветранай прасторы, якая ахінае нацюрмортна-казначнае асяроддзе: яна лепіцца з дробных мазкоў, што змякчаюць контуры, надаюць імпрэсіяністычную фактуру. Раннім творам характэрна рэалістычная манера адлюстравання, уласцівая беларускай графіцы Віцебска і Мінска другой паловы XX ст., дзе культ малюнка з натуры з пэўнымі параметрамі вольнай інтэрпрэтацыі адыгрывае вядучую выяўленчую ролю. З 1990-х гг. мастак выпрацоўвае ўласны стыль, звязаны з традыцыямі метафізічнага жывапісу, з гіперрэалістычнымі пошукамі прыбалтыйскага жывапісу 70 — 80-х гг.

Дзякуючы сваёй паслядоўнасці і таленту майстар уносіць у развіццё сучаснага нацюрморта значны творчы ўклад. Нацюрморт дазваляе пераканацца ў тым, што наша штодзённае жыццё з’яўляецца невычэрпным аб’ектам даследавання, спасціжэння і захаплення. Генадзь Шутаў — своеасаблівы першапраходзец у прасторы, такой блізкай нам і адначасова глыбока таямнічай. Дзякуючы празрыстасці акварэльных фарбаў і тонкасці метаду, гэты свет ахінае нас сваім цяплом і пранікнёнасцю.

Людміла НАЛІВАЙКА,
кандыдат мастацтвазнаўства

М.Чураба. “Аўтапартрэт”.

Акварэльная настальгія

У выставачнай зале Брэсцкага грамадска-культурнага цэнтру прайшла выстаўка жывапісца і графіка, патрыярха беларускага мастацтва Мікалая Чурабы, прысвечаная 95-годдзю з дня яго нараджэння.

Выстаўка арганізавана абласным упраўленнем культуры і Брэсцкай абласной арганізацыяй Беларускага саюза мастакоў. Багатая экспазіцыя са 136 твораў разнастайнай па тэхніцы і тэматыцы спадчыны мастака клапатліва захоўваецца шматлікай сямейнай дынастыяй, свайго роду творчай “грыбніцай” Чурабаў. Мастак, творчасць якога можна вызначыць як “беларускі імпрэсіянізм”, даўно стаў легендай для яго вучняў, паслядоўнікаў і калег па пэндзлі.

Выхаванец Віцебскага мастацкага тэхнікума, вучань І.Ахрэмчыка, А.Фогта, М.Эндэ, ён прадойжы сваю вучобу ў Маскоўскім мастацкім інстытуце імя В.І. Сурыкава ў такіх выдатных педагогаў, як К.Істомін, П.Паўлінаў, У.Фаворскі, Л.Бруні. Пачынаючы з 1940 года, жыццё і творчасць Мікалая Дзмітрыевіча звязаны з Беларуссю. Спачатку працаваў у Беластоку і Пружанах, потым — да самай смерці ў 1998 годзе — у Брэсце, дзе 16 гадоў выкладаў малюнак і жывапіс на архітэктурным факультэце інжынерна-будаўнічага інстытута.

Але перш за ўсё ён — мастак. Мастак камерны, тонкі, лірычны — у акварэльных гарадскіх настальгічных пейзажах і нацюрмортах. А яшчэ Мікалай Чураба вядомы як майстар “вялікай” карціны — фігуратыўных кампазіцый “Цаню жыцця”, трыпціха “На парозе бессмяротнасці”, партрэтаў абаронцаў Брэсцкай крэпасці, ілюстрацый да кнігі Якуба Коласа, Максіма Лужаніна.

У сакавіку гэтая выстаўка мае адкрыццё ў мінскім Палацы мастацтва.

Алена ДЗІЧЭНСКАЯ
Брэст

“Толькі працай моцны талент...”

Золата ў мастакоўскай арганіцы

На адной з новых выставак Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь прадстаўлены жывапіс і графіка Валянціна Савіцкага. Папярэдня персанальная выстаўка мастака ў Мінску адбылася 40 гадоў таму.

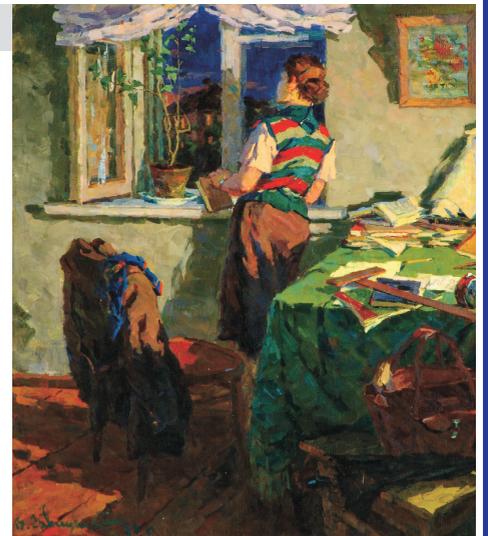
Дзвіз Валянціна Мікалаевіча быў такі: “Працаваць. Працаваць штодзённа. Толькі працай моцны талент... Дзве-тры “залатыя” работы — поспех. Гісторыя гэта пацвярджае. Трэба працаваць!” Сціплы, самапрацавальны, працалюбівы, ён мае ў сваёй творчай спадчыне некалькі сапраўды залатых для айчыннага мастацтва твораў: гэта палотны “Завочніца”, “Бульбу капуюць”, “М.В. Фрунзэ ў штабе Заходняга фронту”, “Свяшчэнныя камяні”. Але і ў іншых работах, хай сабе “не залатых”, можна бачыць такія прывабныя якасці, як сур’ёзнае стаўленне да жыцця, шырасць, прыўзнятаць, імкненне да змястоўнай дакладнасці і мастацкай выразнасці.

Валянцін Мікалаевіч Савіцкі нарадзіўся ў вёсцы Звянячы (цяпер гэта — Талачынскі раён Віцебскай вобласці), а памёр 28 снежня 2006 г. у Мінску. Аднавясковец і стрыечны брат мастака Міхаіла Савіцкага.

Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Жыў з 1947 г. у Гродне, з 1986 г. — у Мінску.

Сын чыгуначніка, Савіцкі сам збіраўся працаваць на чыгунцы. Але дзіўны збег абставін, любоў да малявання і поспехі ў ім прывялі юнака, па прапанове мастака П.Гаўрыленкі, у Віцебск — тагачасны педагогічны цэнтр беларускага мастацтва. Перад вайной Валянцін Савіцкі вучыўся ў Віцебскім мастацкім тэхнікуме. Вучань Івана Ахрэмчыка і Льва Лейтмана ўдала знітаваў рашучую энергію, пэўны экспрэсіянізм першага і лірызм другога, дадаўшы сваю, асаблівую, каларыстычную і пачуццёвую свежасць. У традыцыйных жанрах традыцыйнымі ж сродкамі Савіцкі імкнуўся выказаць асабістае светаўспрыманне, зыходзячы з жыццёвых назіранняў, часам выношаючы задуму гадамі.

Валянціну Савіцкаму быў уласцівы рамантычны погляд на мастацкую дзейнасць: жывапісец павінен бачыць глыбей і шырэй за іншых, не толькі ісці ў нагу з часам, але і быць наперадзе. За паўстагоддзя творчасці змястоўна работы мастака не змяніліся, але стылістычную эвалюцыю зазналі, аднак — не заўсёды на карысць. Напэўна,

В.Савіцкі. “Завочніца”.

суровы стыль не зусім адпавядаў яго чалавечай і мастакоўскай арганіцы. А ў творах позняга перыяду можна часам заўважыць уплывы інсітнага жывапісу ў прасталінейнасці матываў, лакальнасці фарсіраванага колеру.

Валянціна ВАЙЦЭХОЎСКАЯ,
мастацтвазнаўца

Выстаўка адной вуліцы...

...на выстаўцы адной карціны

У Лідскім гісторыка-мастацкім музеі праходзіць выстаўка адной карціны. Тут экспануецца карціна вядомага беларускага жывапісца Міхаіла Меранкова “Ліда дарэвалюцыйная”. Прымеркавана выстаўка да Года роднай зямлі.

Гэтае шматфігурнае палатно было напісана па заказе Лідскага краязнаўчага музея ў 1989 годзе. Асновай для яго стварэння з’явілася паштоўка з выявай вуліцы Віленскай у пачатку XX ст.

Мастак паказаў фрагмент цэнтральнай вуліцы горада. На ёй — будынкі, жыхары, гужавы транспарт, крамы, гатэлі, касцёл... Цяпер тут месціцца жылыя дамы, дзе першыя паверхі займаюць гандлёвыя кропкі, цэнтральная бібліятэка і сабор.

Наведвальнікам музея прапануецца слайдшоу з выявамі вуліцы Віленскай (пазней — Сува-

М.Меранкоў. “Ліда дарэвалюцыйная”.

льская, Савецкая) у пачатку XX стагоддзя, пад час Першай сусветнай вайны, у 1930-я гады, а таксама сёння. Пасля экскурсіі можна прагуляцца па гэтым кутку Ліды і параўнаць убачанае ў музеі з сапраўднасцю.

На вуліцы змяшчаліся і знаходзіцца цяпер асноўныя храмы горада — Фарны касцёл, Кармеліцкі манастыр, касцёл піяраў — цяпер сабор Святога Міхаіла-Архангела, царква Георгія Пераможцы, навучальныя ўстановы — музычны каледж, дзіцячы музычны школа і школа маста-

А так выглядае вуліца Савецкая сёння.

тваў, піярскі калегіум, прадпрыемствы горада — бровары Пупко, Папірмайстра, цвіковы завод (цяпер — электравырабаў), завод сельгасмашын Н.Шапіра (цяпер — “Лідсельмаш”), Гандлёвая плошча (цяпер — Савецкая). На гэтай вуліцы размешчаны помнікі Францыску Скарыну, камсамольцам-падпольшчыкам, а таксама жыхарам раёна, якія загінулі ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі і з ворагамі Савецкай улады ў пасляваенныя гады, памятны знак у гонар 2000-годдзя хрысціянства, манумент “Тэкст загаду Вярхоўнага Галоўнакамандуючага”.

Дадзеная выстаўка распачынае акцыю “Падарунак музею”, якая распачалася ў сувязі з 50-годдзем нашай установы.

Наталля ХАЦЯНОВІЧ,
галоўны захавальнік фондаў
ДУ “Лідскі гісторыка-мастацкі музей”

XX Міжнародны музычны праект “Мінскі джаз-2009” выклікаў, як заўсёды, сапраўдны ажыятаж. Усе тры дні зала клуба імя Дзяржынскага была не проста паўноткай — у ёй яблыку не было дзе ўпасці. Прычым у зале былі людзі самых розных узростаў: ад 60 — 70-гадовых “ветэранаў джаза”, якія пратопталі джазавыя сцяжынікі ў 1950 — 60-я, да дзятвы, што прыйшла з бацькамі.

“Мінскі джаз” для ўсёй рэспублікі

**Розгалас
пра падзею**

Народны артыст Беларусі, прафесар, мастацкі кіраўнік праекта “Мінскі джаз-2009” Міхаіл Фінберг.

Сярод наведвальнікаў канцэртаў былі і VIP-асобы, якія, пры ўсёй шчыльнасці свайго графіка, знайшлі час, каб разам з іншымі адзначыць 70-годдзе беларускага джаза.

Генадзь ДАВЫДЗЬКА, заслужаны артыст Беларусі, дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусі:

— Скажаць, што я проста люблю джаз, будзе занадта мала. Мае словы прызнання — усім тым творцам, хто працягвае і развівае гэтае мастацтва на Беларусі. Так, я люблю творчасць і арганізацыйныя здольнасці маэстра Міхаіла Фінберга, які не стамляецца з заўсёды перыядычнасцю ла-

дзіць гэты фестываль, што раз знаходзячы для яго ўсё новыя “разыначкі”. Дзейнасць Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі, якім ён кіруе, — сапраўдны падарунак для нашай краіны. І кожны канцэрт калектыву — гэта, на мой погляд, ні з чым не параўнальная асалода.

Не абмежаваўшыся гэтым выказаннем, мы звярнуліся да выкладчыкаў, што прыходзілі на канцэрты разам са сваімі студэнтамі.

Уладзімір ФЕЛЬГІН, загадчык аддзялення эстрады Мінскага дзяржаўнага музычнага вучылішча імя М.І.Глінкі, старшы выкладчык Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў:

— На гэтым фестывалі пабывалі ўсе навучэнцы і студэнты аддзяленняў эстрады — і музычнага вучылішча, і Універсітэта культуры. Больш за тое, гэтыя канцэрты атрымліваюць у нашых класах працяг: мы абмяркоўваем іх, вучымся на прыкладзе нашых і замежных майстроў. Наведванне такога шыкоўнага музычнага праекта настрайвае нашу моладзь на ўласную творчасць, садзейнічае далейшаму засваенню ведаў, самаўдасканаленню. Нарэшце, кожнае выступленне знакамітага фінбергаўскага аркестра прывівае любоў да мастацтва. Такіх канцэртаў трэба наладжваць больш! Бо яны радуюць бліскучым выкананнем класічных джазавых твораў, цудоўным гучаннем аркестра, майстэрствам салістаў. Захапленне выклікае дырыжорская праца Міхаіла Фінберга, які ўзімае та-

кія складаныя партытуры! Адзначыўшы таксама, наколькі на гэтых фестывалях заўсёды лагічна і цікава складзены праграмы. Сёлетняя канцэртная трыяда была прысвечана 70-годдзю беларускага джаза, і ўсіх прысутных кранула не толькі ўласна музыка, але і прамова Міхаіла Якаўлевіча, які з цеплынёй і ўдзячнасцю ўзгадаў тых, хто закладаў традыцыі гэтага мастацтва ў нас.

Ці многа вы ведаеце сталічных падзей, на якія з’яўджаюцца зацікаўленыя творцы з усёй рэспублікі? А, між тым, для “Мінскага джаза” — гэта ўжо трывалая рэальнасць, а не выключэнне з правілаў.

Раіса ЛЕВІНА, дэкан факультэта мастацтваў Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы, дацэнт, мастацкі кіраўнік эстраднага аркестра “Капрыз”:

— Студэнты-эстраднікі нашай установы прыязджаюць на канцэрты “Мінскага джаза” штогод. Таму мы можам канстатаваць, як узраслае ўзровень фестывалю, усё вышэй узнімаецца планка майстэрства музыкантаў Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі, дзе літаральна ўсе — салісты. Увогуле, гэта папраўдзе бліскучы калектыв!

Аляксей СВЕЦІЦ

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Гітара “прымерыла” сітар

Гітарны шматвугольнік без... вуглоў

“Гітарны трохвугольнік” — так называўся нядаўні сольны вечар маладога беларускага музыканта Рамана Ташпулодава. Але насамрэч тых “вуглоў”, што сімвалізавалі розныя кірункі яго дзейнасці, аказалася больш. І, галоўнае, усе яны станавіліся абсалютна натуральным, гарманічным працягам адзін аднаго, быццам ператвараючы рэзкасць зігзагаў у плаўнасць, закругленасць ліній.

Раман выступаў і сольна, і ў рознастайных ансамблях, дзе гітара была то на роўных з іншымі інструментамі, то ў якасці акампанемента. Дый адыгрывала яна не толькі сваю ролю, але часам і замяшчала іншыя інструменты, быццам “прымерваючы” іх тэмбры на сябе. Гучалі пералажэнні і клавесіннай музыкі, і партыі індыйскага сітара — гітара паўсюль стварала патрэбную псіхалагічна-інтымную ауру. Другое ж аддзяленне, да ўсяго, выявіла кампазітарскія і дырыжорскія здольнасці музыканта.

Сама праграма была складзена надзвычай разнастайна. А сярод прэм’ер быў і каларытны твор індыйскага кампазітара Раві Шанкара, і цыкл “Тры народныя песні” балгарскага гітарыста і кампазітара Атанаса Уркузунава, напісаны для адметнага інструментальнага складу: флейта, віяланчэль і дзве гітары. Затое вакальнымі аказаліся тры басановы Антонія Карласа Жабіма, дзе да артыстычных спеваў Марыны Філіпавай далучыліся, акрамя гітары, яшчэ кларнет, віяланчэль, ударныя.

З асаблівай нецярплівасцю чакалася прыпасенае для фіналу выступленне так званага неапапітанскага аркестра, дзе да шматлікіх гітар далучыліся мандаліны, духавыя інструменты і ударныя. Падобныя гітарныя калектывы былі распаўсюджаны

Аляксей Юрынок (флейта) і Раман Ташпулодаў (гітара).

ў даваенны час у Заходняй Беларусі, пра што сведчыць нядаўняе даследаванне Валерыя Жывалеўскага, выдадзенае асобнай кнігай. Дарэчы, 15 гадоў таму ён разам з жонкай ужо спрабаваў аднавіць гэтыя традыцыі, але праіснаваў той аркестр усяго два гады. Недаўгавечнымі аказаліся і студэнцкія калектывы, складзеныя з навучэнцаў і выкладчыкаў: ансамбль у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, аркестр у Мінскім музычным вучылішчы імя М.Глінкі.

Р.Ташпулодаў не складаў калектыву сам — амаль два гады таму гэта зрабіў заўсёды Клуба гітарыстаў пры ДК МАЗа па ініцыятыве яго старшыні Алега Капянкава. Раман жа не пабаяўся ўзначаліць такі аматарскі аркестр — і, на здзіўленне многіх, “давёў” яго да выступлення не толькі на 25-годдзі Клуба, што было ў май,

але і на адказнай філарманічнай сцэне. І дапамаглі яму ў гэтым веды і практычныя навыкі, назапашаны пад кіраўніцтвам дырыжора Уладзіміра Чэрнікава.

Дадамо, што правядзенне такога канцэрта было ініцыятывай самога Рамана. Скончыўшы ў 2006-м Беларускае дзяржаўнае акадэмію музыкі па класе гітары Яўгена Грыдзіўкі, малады музыкант выяўляе сваю творчую актыўнасць. Праца салістам Філармоніі для дзяцей і юнацтва не перашкаджае яго ўласным праектам — іх заўсёды шмат, прычым Раман мэтанакіравана імкнецца да іх ажыццяўлення і з кожным годам грае ўсё больш віртуозна і артыстычна, што раз выходзячы пераможцам у творчым спаборніцтве з самім сабой — учорашнім і пазаўчорашнім.

Н.Б.

Фота Таццяны МЕЛЬНИКАВАЙ

З 8 па 21 лютага ў Гродне праходзіў фестываль праваслаўных песняпеваў “Каложскі Дабравест”, які ўжо восьмы год з’яе яркім дзіяментам у “кароне” фестывалю Беларусі. Па найменні ён з’яўляецца абласным, а па сутнасці — міжнародным, бо ў гэтым годзе ў горад над Нёманам завіталі больш за сорок харавых калектываў з Расіі, Украіны, Літвы і Польшчы. Беларусь на гэтай імпрэзе была прадстаўлена хорам тэалагічнага факультэта БДУ, прыходскімі хорамі епархій, калектывамі з Брэста, Гомеля, Оршы і іншых гарадоў.

Склікае Каложа

Выступленні ацэньвала кампетэнтнае журы, у склад якога ўвайшлі, у прыватнасці, член Беларускага саюза кампазітараў, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусі, лаўрэат прэміі “За духоўнае адраджэнне” іерэй Андрэй Бандарэнка, народны артыст Рэспублікі Беларусь, прафесар Міхась Дрынеўскі, мастацкі кіраўнік Міжнароднага харавога фестывалю ў Эстоніі Валерыя Пятроў, сакратар Саюза кампазітараў Украіны Іван Тараненка і сябра Саюза кампазітараў Расіі Мікалай Дзянісаў.

Запатрабаванасць фестывалю “Каложскі Дабравест” — відэавочная. З кожным годам узрасла колькасць удзельнікаў, а галоўнае — пашыраецца кола слухачоў. У гэтым годзе адноўлена паўна рэканструкцыя зала Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра не змагла змясціць усіх меламанаў, якія пажадалі даведацца імёны пераможцаў і атрымаць асалоду ад гала-канцэрта.

Па выніках фестывалю шэсць лепшых калектываў былі адзначаны дыпламамі лаўрэатаў. У іх ліку — хоры з Гродна, Калінінграда, Луцка. А ўвогуле, незаўважаным не застаўся ніводны з удзельнікаў. Галоўнай узнагародай для ўсіх сталі натхнёныя спевы, якія дораць пачуццё духоўнай радасці, і апладысменты ўдзячных слухачоў.

Аляксандра ДУБРАВІНА

Гродна

На здымку: спявае хор святароў Гродзенскай епархіі пад кіраўніцтвам іерэя Андрэя Бандарэнка.

Фота аўтара

Ці любіце вы Брадвей так, як любяць яго беларускія артысты?..
Пытанне гэтае далёка не рытарычнае: за апошні месяц узніклі адна за адной дзве розныя пастаноўкі паводле фрагментаў з брадвейскіх мюзіклаў. На фоне шматгадовага "маўчання" ў гэтай галіне — сапраўдны выбух, ды не "бомбы", а, хутчэй, святочнага салюту ў гонар самога жанру мюзікла, прычым у яго "класічнай" спадчынай версіі.

Клас па класе мюзікла

Першую "экскурсію" па брадвейскіх спектаклях розных гадоў ажыццяўлялі былыя выхаванцы рэжысёра Б.Уторавы (гл. "К" № 4). Другую, названую "Я люблю Брадвей", — студэнты кафедраў харэаграфіі і эстрадных спеваў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў пад кіраўніцтвам амерыканскіх пастаноўчыкаў: харэографа Майкла Паркса і піяніста Джона Фергюсона, які ўжо неаднойчы бываў у Беларусі з музычнымі праектамі.

Ды і ў нашым Універсітэце культуры і мастацтваў гэта быў не першы сумесны праект такога кшталту. І не першы такі паспяхова! Праўда, да па-

чатку рэпетыцый у некаторых выкладчыкаў былі сумневы, ці змогуць студэнты першага і другога курсаў так хутка, усяго за два тыдні, асвоіць новую для іх стылістыку. Але ўсе ваганні аказаліся беспадстаўнымі. Сваю ролю адыгралі не толькі зацікаўленасць моладзі новым, нязведаным і яе жаданне пераадолець усе складанасці, не толькі станоўчая энергетыка ды педагогічны талент пастаноўчыкаў, але і вялікая праца выкладчыкаў нашай навучальнай установы. У дадзеным праекце яны выступалі ў ролі педагогаў-рэпетытараў, адпрацоўваючы і шліфуючы са сваімі выхаванцамі тое, што было прапанавана замежнымі май-

страмі. Зрэшты, іх заслуга не толькі ў гэтым, але і ў той грунтоўнай падрыхтоўцы, якую яны даюць студэнтам штодня, на кожным занятку, ствараючы прафесійную базу іх далейшай творчай дзейнасці. Калі б навучэнцы, асабліва кафедры харэаграфіі, не мелі такога добрага папярэдняга пластычнага трэнінгу, наўрад ці ўдаліся б ім паказаныя экзерсісы. Бо вывучыць тыя ці іншыя рухі — замала: трэба дамагчыся ў выкананні абсалютнай натуральнасці і, галоўнае, шарму.

Сапраўды, ва ўсім прадэманстраваным у той вечар на сцэне Маладзёжнага тэатра эстрады не было нічога вымучанага, нягэлага. І гэта

прытым, што выступаць ім давялося побач і разам з амерыканцамі, для якіх такая стылістыка — літаральна норма, засвоеная на генетычным узроўні.

Стыхія разняволеннага танца так захапіла ўдзельнікаў праекта, што яны пачалі стыхійна рухацца, імправізуючы пад музыку, яшчэ перад пачаткам паказу, калі для стварэння адпаведнага настрою ў зале сцішана гучалі інструментальныя фантазіі на тэмы з

соўцы, а маглі выявіць сваю індывідуальнасць: літаральна ў кожнага былі свае невялічкія, літаральна з адным-двумі па, сольныя выходы пад час "кардэбалетных" нумароў. Пры гэтым нават відавочныя прыёмы народнага танца атрымлівалі яркую джазавую афарбоўку. Тое ж — і ў вальсе, якія быццам саборнічалі ў перайманні ад М.Паркса разнастайнасці спеўных прыёмаў і штрыхоў. А тое, як быў выкананы нумар "Кру-

мюзіклаў. І гэтак жа не маглі вызваліцца ад танцавальнага палону ўжо пасля заканчэння праграмы.

У ролі вядучага выступаў М.Паркс — і гэта быў яшчэ адзін майстар-клас таго, як, нягледзячы на моўны бар'ер і неабходнасць перакладу, можна не толькі нязмушана жартваць нахонт зместу мюзіклаў і саміх студэнтаў, але і з усяго зрабіць тэатралізаваную дзею — нават з афіцыйнага пераліку імёнаў усіх памагатых ці ўручэння букета кветак, што ў той жа момант ператварыліся ў яшчэ адну дзейную асобу відовішча.

Дый студэнты не "хаваліся" ў ма-

тыя" са знакамітай "Вестсайдскай гісторыі" Л.Бернстайна, увогуле стала фантастыкай!

... Дык ці любіце вы Брадвей так, як любяць яго маладыя выканаўцы? Можна, і любіце, але калі пачуцці вымяраць колькасцю спатканняў — артысты любяць значна больш. А між тым, студэнцкі праект аказаўся настолькі ўдалым, што было б няблага яго прадоўжыць, хаця б калі-нікалі ўпрыгожваючы сцэну Маладзёжнага тэатра эстрады падобнымі пастаноўкамі. Пагадзіцеся, шкада пакідаць падрыхтаваныя нумары "аднаразовымі".

Фота Юрыя ДУДЗІНСКАГА

Сола паралелей і мерыдыянаў

Творчымі вечарамі паэтэсы Тацяны Мушынскай сёння нікога не здзівіш. Апошнім часам яна іх ладзіць штогод, таму цяперашні быў сёмым. На гэты раз віноўніца ўрачыстасці не толькі "замахнулася" на Вялікую залу Беларускай дзяржаўнай філармоніі (якую, між іншым, ужо скарала), але і сабрала самы, бадай, прадстаўнічы "бамонд" — як сярод публікі, так і, галоўнае, сярод саміх удзельнікаў праграмы. Канцэрт ладзіўся да 25-годдзя творчай дзейнасці паэтэсы і журналісткі і стаў магчымым дзякуючы спецыяльнай стыпендыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і яго арганізацыйнай падтрымцы.

"Уваходжанне" ў музычна-тэатральную атмасферу пачыналася з фэа, дзе была разгорнута фотавыстаўка Віктара Зайкоўскага — шыкоўныя сцэны са спектакляў Нацыянальнай оперы. Калі наш Вялікі тэатр пераедзе, нарэшце, у адноўлены будынак, чаму б не паўтарыць там гэтую экспазіцыю? Ды ўвогуле падобныя фотажэстывы розных майстроў маглі б стаць яшчэ адной тэатральнай традыцыяй.

У першым аддзяленні на сцэне "валадарыў" Дзяржаўны камерны хор Беларусі пад кіраўніцтвам Наталлі Міхайлавай, які разам з выступленямі Т.Мушынскай склаў своеасабліваю паэтычна-музычную кампазіцыю. Сярод яе "частак" асабліва вылучаліся "Адам і Ева" Віктара Кажухара і "Анёл" Алены Атрашкевіч — цудоўным адчуваннем харавой фактуры, разнастайнасцю кампазітарскіх прыёмаў. Другое аддзяленне было аддадзена Акадэмічнаму хору Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі

нашай краіны на чале з Вольгай Янум. Але ж былі яшчэ і канцэртны арган, не гавораць пра амаль "абавязковае" фартэпіяна, і ўдарныя, і шматлікія вальсы, прычым з розных творчых калектываў: лаўрэаты міжнародных конкурсаў Марына Філіпава, Вольга Рузіна, Алег Кавалеўскі, салісты Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь Іна Русіноўская, Сяргей Лазарэвіч і іншыя.

Адбылася і "перадпрэзентацыя" аркестра Дзяржаўнага харэаграфічнага ансамбля "Харошкі", музычным кіраўніком якога летась стала кампазітар Марына Марозава. Музыканты выйшлі на сцэну ўсяго дзеля адной кампазіцыі, але ў ёй сканцэнтравалася галоўная рыса рэпертуарнай палітыкі калектыву, прадэманстраваная акурат на наступны дзень, калі калектыву даваў свой першы "сольнік" у Малой зале філармоніі імя Р.Шырмы. Гэтая рыса — ва ўменні выконваць не толькі фальклорныя і неафальклорныя мелодыі, але і вытанчаную камерную музыку.

Ды ўсё ж у цэнтры ўвагі, вядома, апынуліся не проста музычныя творы на вершы Т.Мушынскай (за апошняя

дзесяцігоддзе іх напісана больш за 200), а менавіта прэм'еры, як бывае на ўсіх без выключэння вечарынах паэтэсы. Ды ўсё ж на гэты раз, дзякуючы новым творам Аліны Безенсон і Алены Атрашкевіч, слухачы са здзіўленнем "наведалі" Венецыю, Рым, "пляскі Егіпецкай зямлі", "пабываўшы ў гасцях" у Клеапатры. Дый называлася праграма адпаведна: "Я вандрую па стагоддзях..." — гэтак жа, дарэчы, як і паэтычны зборнік Т.Мушынскай 1998 года.

Раптам падумалася: можа, паэтэса і сапраўды паспела павандраваць не толькі па XX і XXI стагоддзях, але і па нейкіх паралельных часавых вымярэннях? І менавіта ў гэтым — прычына яе неверагоднага творчага плёну? Бо яна — аўтар ажно 15-ці кніг, прычым самых разнастайных. Сярод яе твораў — не толькі вершаваныя зборнікі, але і апавесці, казкі, дакументальная проза, шматлікія п'есы, сцэнарыі, балетныя і оперныя лібрэта, больш як паўтысячы артыкулаў, прысвечаных харэаграфіі, музыцы і музычнаму тэатру.

Фота Ігара КУЗНЯЦОВА
На здымку: Дзяржаўны камерны хор разам з салістамі Інай Русіноўскай і Сяргеем Лазарэвічам.

Напярэдадні адкрыцця адноўленага будынка Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь надзвычай актуальным аказалася знаёмства нашых спецыялістаў і шырокай публікі з вопытам, назапашаным Новай ізраільскай операй. Работы тамтэйшага тэатра былі прысвечаны лекцыі вядомага музыказнаўцы і журналіста Ёсі Тавора, які працуе Першым сакратаром Пасольства Ізраіля ў Расіі і каардынатарам праграм Ізраільскіх культурных цэнтраў у СНД.

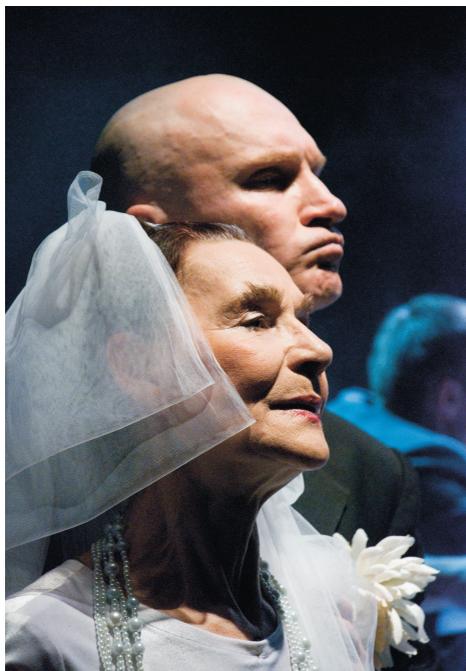
Старыя-новыя оперы "пра галоўнае"

Насамрэч тэматыка выступленняў аказалася больш шырокай і адаптавалася ў залежнасці ад аўдыторыі. Журналістаў, што сабраліся ў Грамадскім прэс-цэнтры, больш цікавілі ізраільскія СМІ, будучых "акул п'яра", якія навучаюцца ў Інстытуце журналістыкі, — становішча мастацкай крытыкі, выхаванцаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, прадстаўнікоў Рэспубліканскага тэатра Беларускай драматургіі — развіццё драматычнага тэатра, навучэнцаў Лінгвістычнага ўніверсітэта і БДУ — агульныя ўяўленні пра ізраільскую культуру. Падарункам для кампазітараў і музыказнаўцаў стаў прывезены Ё.Таворам кампакт-дыск Аркадзя Гурава — члена Беларускага саюза кампазітараў, які некалькі гадоў таму трагічна загінуў у Ізраілі. На тым дыску — яго сімфанічныя, камерныя творы, фрагменты з незавершанага мюзікла, што гучалі на канцэрце ў Маскве.

Уласна развіццю ізраільскай опернай творчасці і выканальніцтва былі прысвечаны дзве сустрэчы: у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі і Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Але каб задаволіць інтарэс зацікаўленай аўдыторыі, часу ўсё роўна не хапіла: ці ж можна ўкласці ў некалькі гадзін больш як 20-годдзе Новай ізраільскай оперы? Пагатоў, сваё станаўленне і развіццё тэатр праходзіў у паскораным тэмпе.

Калі еўрапейскі тэатр (і, у тым ліку, беларускі) развіваецца на аснове глыбінных традыцый, дык Новая ізраільская опера пачыналася літаральна "з чыстага аркуша". Але, мабыць, менавіта гэтыя абставіны сфарміравалі ў тэатра і яго прыхільнікаў асабліваю прагу да ўсяго найноўшага. Неспрактыкаваная ізраільская публіка з аднолькавай цікавасцю ставіцца як да оперных "хітоў", так і да сучасных партытур, а таксама твораў даўніны, што на іншых сцэнах свету ўвасабляюцца значна радзей.

Пры Новай ізраільскай оперы існуюць дзве студыі (Як тут не правесці паралелей з нашымі опернымі студыямі — колішняя, на базе якой і з'явіўся ў 1933-м наш тэатр, і цяперашняя, што існуе ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі?). А сам тэатр актыўна супрацоўнічае з Санкт-Пецярбургскім Марыінскім тэатрам, маскоўскай Гелікон-операй, тэатрамі Лос-Анджэлеса і Вашынгтона, сусветна знакамітымі артыстамі. Сярод тых зорак, дарэчы, не толькі рэжысёр Франка Дзефірэлі, дырыжор Валеры Гегіеў, спявак Паата Бурчуладзэ, але і... народны артыст Беларусі, саліст нашага тэатра Уладзімір Пятроў: некалькі гадоў таму ён спяваў там Яўгенія Анегіна ў аднайменнай оперы П.Чайкоўскага.

Нявеста — Зінаіда Зубкова,
Жаніх — Ігар Дзянісаў.

Т.К.: — “Вяселле” — наглядны ўзор пастаноўкі, створанай у стылістыцы постмадэрнізму. Пра гэты накірунак сучаснага мастацтва можна гаварыць шмат, але ж відавочнай з першага позірку ягонай адрознасцю ад іншых творчых плыняў, больш “стройных” з жанравага пункта гледжання і больш традыцыйных, прынамсі, для беларускага тэатра, з’яўляецца арыентацыя на разбурэнне ўстойлівых форм і свабодную кампіляцыю самых розных элементаў сцэнічнага дзейства. Маўляў, любы, нават “класічна-акадэмічны” твор не мусіць песціцца ў самакаштоўнасці, а павінен станавіцца рабочым матэрыялам для новых і новых пошукаў. Вось толькі ў падыходзе рэжысёра да “Вяселля” як да канструктара-трансформера мне асабіста было надзвычай шкада сакавітага і трапнага аўтарскага слова, той пругкасці тэксту, ігнараванне чаго разбурыла і саму чэхавскую атмасферу (па якой з пэўнай доляй з’едлівасці бедавалі персанажы спектакля). На змену ёй прыйшлі абстрактна-уніфікаваныя “пазлы”: сталы і зэдлікі, што сталі ўжо неад’емнай прыкметай-штампам ці не любога тэатральнага “авангарда”. Побач — растыражаванае “памнажэнне” герояў, гульня ў майстэрства музычнай імпрывізацыі на тэму Чэхава... Так хацелася ўбачыць на сцэне задэклараванае прэс-рэлізам “спалучэнне асаблівасцей дзвюх нацыянальных і тэатральных традыцый”, але ж пастаноўка не выйшла за межы шараговага постмадэрнісцкага маніпулявання пэўнымі сацыяльна-культурнымі нацыянальнымі штампамі і стэрэатыпамі, і “гульня ў форму і формай” для мяне асабіста здолела вычленіць у спектаклі адно толькі чэхавскае: “Чалавек забыліся”.

Зрэшты, для айчынага тэатра гэтае захапленне не новае: пік захаплення сцэнічным авангардам беларускага сцэна перажыла на мяжы 80-х — 90-х гадоў мінулага стагоддзя, у часы бурнага росквіту студыйнага руху. Іншая справа, што гэтым разам з дапамогай маскоўскага рэжысёра Уладзіміра Панкова нам было прапанавана далучыцца да новага тэатральнага накірунку пад назвай SoundDrama.

Н.Б.: — Наконт навізны тэатральнага кірунку і ягонай назвы можна і паспрачацца. Асабіста для мяне галоўным аказваецца не “саунд”, не “драма”, а, так бы мовіць, “спынены час”. Усё астатняе, у тым ліку гукарэалістычная аўра спектакля, — толькі наступствы. Але гуку ў новым праекце папраўдзе надаецца вялікае значэнне. І гэта не толькі “памнажэнне” асобных вымаўленых фраз, што паўтараюцца з рознымі інтанацыямі, нагадваючы дзіцячую гульню ў сапсаваны тэлефон. Героі маюць і музычных двойнікоў. “Чорны клон” той жа нявесты — віяланчэлістка, якая, паводле трывалых рамантычных традыцый, раскрывае праніклівымі музычнымі фразамі збалелую душу герайні. Музыкі ў спектаклі папраўдзе шмат: ёсць і іранічна пераінструментаваныя фрагменты з “Вяселля” І.Стравінскага, і вядомая па рэпертуары “Сяброў” песня “Алеся” расійскага кампазітара Алега Іванова, і “варыяцыі” на тэму матроскага “Яблычка” — няма толькі абыяканых у прэс-рэлізах беларускіх абрадавых спеваў і фальклору. Большасць музычнага фону падаецца як “імпрывізацыя” інструменталістаў (музыкантаў-купалаўцаў і прадстаўнікоў маскоўскай студыі “SoundDrama”), але за ёй хаваецца добра вывучаны на памяць прапанаваны ім нотны тэкст. Не дарма напярэдадні тэатр ажно на два тыдні адмовіўся ад вячэрніх спектакляў: рэпетыцыі ішлі з ранку да ночы, і ўсё было адшліфавана да аўтаматызму. Звярну ўвагу і на абрысы менавіта музычнай драматургіі: фінал спектакля ўяўляе з сябе не толькі рэпрэзу, але

20 лютага на сцэне Купалаўскага тэатра адбылася прэм’ера спектакля “Вяселле” А.Чэхава. Гэта — сумесны беларуска-расійскі праект, ажыццёлены Нацыянальным акадэмічным тэатрам імя Янкі Купалы, Міжнароднай канфедэрацыяй тэатральных саюзаў, Міжнародным тэатральным фестывалем імя А.Чэхава пры падтрымцы Урада Расійскай Федэрацыі, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Урада Масквы. Прымеркаваная да 150-годдзя з дня нараджэння расійскага класіка, якое будзе адзначацца ў 2010 годзе, гэтая пастаноўка ўжо ўключана ў праграму Чэхавскага фестывалю. З беларускімі акцёрамі-купалаўцамі працавала маскоўская пастановачная група. У яе склад увайшлі мастак Максім Абрэзкаў, харэограф Алена Багдановіч, мастакі па касцюмах Наталля Жолабава і Сяргей Агафонаў, а таксама рэжысёр Уладзімір Панкоў. Яны прапанавалі айчыннаму глядачу тэатральнае дзейства пад назвай sounddrama, дзе аўтарскі тэкст разглядаецца як нагода для ўласных постмадэрнісцкіх музычна-імпрывізацыйных вышукаў. Пра гэта і не толькі разважаюць тэатральны крытык Таццяна КОМАНОВА і музыказнаўца Надзея БУНЦЭВІЧ.

ВЯСЕЛЛЮ БЫЦЬ!

Сцэна са спектакля. Генерал — Генадзь Аўсяннікаў.

і так зване “збіранне тэм”, калі разам гучаць асноўныя размоўныя лейтматывы розных герояў, пры гэтым фразы адных перадаюцца другім. Ды ўсё ж сутнасць постмадэрнісцкіх “гульняў” у музыцы далёка не вычарпана. Чаму б не прадоўжыць тыя тэндэнцыі, толькі ў іншых спектаклях? Не прэтэндуючы ні на новы напрамак, ні на яго запатэнтаваную назву, можна было б яшчэ больш актыўна ўключыць музыкантаў у падобныя праекты, заснаваныя на сінтэзе мастацтваў. Пакуль што нашы артысты лепей распрацоўвалі пластычныя варыянты (у тым ліку працягвання Чэхава). А можна ўзгадаць таксама традыцыі добра развітага на Захадзе “інструментальнага тэатра”, распрацаваны ледзь не стагоддзе таму прынцып алеаторыкі, калі музыкантам прапануюцца тэмы для іх далейшага “абмеркавання” — вядома, на музычнай мове. А самае галоўнае — паспрабаваць на новым гістарычным вітку вярнуцца

Т.К.: — Думаецца, што пастаноўка “Вяселля” ў канцэпцыі Панкова сама па сабе стала рэміксам чэхавскай гісторыі: гэта безумоўна выгодны для беларускага тэатра “шлюб” паміж модным маскоўскім жаніхом-рэжысёрам і “нявестай” — Купалаўскім тэатрам. Але на фоне ўсяго гэтага адглядаецца-вымуштрыванага постмадэрнізму мне нашмат цікавей было назіраць не за той сцэнічнай мітуснёй, каскадам сто разоў бачаных у іншых падобных навамодна-прагрэсіўных пастаноўках поз, мізансцэн, харэаграфічных прыдумак, прасталінейных параўнанняў гучання фраз па-беларуску і па-руску, а за вычлененнем і ўнутраным пражываннем акцёрамі — выкананцамі галоўных роляў тых пачуццяў, што перажываюць іх героі на фоне ўсяго гэтага вясельнага вэрхалу.

Н.Б.: — Асабіста для мяне ўласна спектакль пацяўся са з’яўлення на сцэне Генадзя Аўсяннікава. Усё раней-

шае, паводле музычных законаў, успрымалася надта зацягнутай уверцюрай. А чаго каштуе “дуэт” Аўсяннікава з Міхаілам Зуем! Гэтыя артысты ўдала знайшлі сваё прачытанне чэхавскіх вобразаў, што успрымалася як паказ, нарэшце, выразнай, запамінальнай, асэнсаванай тэмы пасля доўгіх тэмбравагукавых блуканняў па лабірынтах музычна-тэатральнай падсвядомасці. Можа, у гэтым і ёсць асаблівае нашага нацыянальнага “постмадэрна” — не ў іранічным адмаўленні лепшых акадэмічных традыцый псіхалагізму, а ва ўменні спалучыць іх з якімі заўгодна найноўшымі тэндэнцыямі?

Т.К.: — Так, нельга не заўважыць таго безумоўна станючага плёну, які праца з маскоўскай пастановачнай групай прынесла самому Купалаўскаму. Чэхавскае патрабаванне “новых форм” на фоне творча-вытворчых пераменаў у труп стала для нашых акцёраў своеасаблівым тэстам “на адчувальнасць да тэатра”, спосабам праверкі не толькі прафесійных навыкаў (гэтага купалаўца ніколі не растрачвалі), але і душэўнага запалу, акцёрскай прагі да ўнутранага развіцця і самаўдасканалвання. Урэшце, — нагодой для падняцця ўласнай прафесійнай самаацэнкі: беларускія акцёры аказаліся здольнымі “ператравіць” і гэтую тэатральную эстэтыку, якую прапанавалі Уладзімір Панкоў са сваёй пастановачнай групай. Але не менш важна, як мне падаецца, і тое, што глядацкая аўдыторыя, пераважную большасць якой на прэм’ерных паказах складала публіка тэатральная, не проста “праглынула” прапанаваны ім тэатральныя кактэйль, а ўсё ж паспрабавала разабрацца ў тым, з чаго ён складаецца і наколькі прыдатны для штодзённага ўжытку. І той дыяпазон меркаванняў ад безумоўнага адэптаў, што скупілі квітку на ўсе прэм’ерныя спектаклі, да тых, хто катэгарычна адмаўляў падобнай тэатральнай стылістыцы ў праве існавання на беларускай сцэне, пацвердзіў галоўнае: беларускі тэатр актыўнымі тэмамі выходзіць са стану абыякавасці да самога сябе. Ці ж гэтага мала?

Сцэна са спектакля.

да колішніх традыцый “абрадаў на сцэне”, што закладаліся яшчэ трупай Ігната Буйніцкага і пасляхова працягваліся ў БДТ-1 і БДТ-2. Дый само спалучэнне блізкіх, ды ўсё ж рознанацыянальных абрадавых традыцый, на што быццам бы ў зроблены намёк у цяперашнім працяганні “Вяселля”, пакуль чакае свайго ўвасаблення.

Дымба — Мікалай Кірычэнка, Бацька нявесты — Генадзь Гарбук.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Іван. Не ведаю.
Мужык. А ну, хто такія?
Іван (*азіраючыся па баках*). Беганцы мы.

Мужык. Збеганцы вы! Я памятаю цябе: ты прыходзіў да мяне на хутар... Зараз узарву!

Люба. Вы нас з кімсьці блытаеце! Супакойцеся!

Мужык. За што пабілі маіх дзетак, жонку маю?! Ад хаты маёй адзін комін застаўся. Усё згарэла... Жонка... Дзеткі... Усіх спалілі... Узарву гадаў!

Іван. Тваіх дзяцей немцы забілі.

Мужык. Шукаю... Смерць шукаю! Прайшла яна міма мяне, не заўважыла...

Люба. Пайшлі з намі.

Мужык. Не-е... Я яе знайду... Я яе адшукаю... Я яе ўзарву!

Іван. Загінеш.

Мужык. А мне што так, што так — не жыць. Узарву гадаў!

Збгае.

Іван. Хадзем.

Яны сыходзяць, праз некаторы час чуваць выбух.

Зацямненне.

Вечарэе, дождж. Іван і Люба стаяць побач, трымаючы на руках над галовамі шынель. Яны стаяць так ужо даўно.

Люба. Скончыцца вайна — у нас будзе свой дом?

Іван. Будзе.

Люба. А то зямлянку асобную абяцаюць толькі да зімы. Я кажу камісару — да зімы я нараджу. А ён: вось народзіш, тады і пагаворым. Зноў жа, мы не распісаны. Нібыта я маці-адзіночка атрымліваюся... Нібыта нам з маленькім асобная зямлянка не прадугледжана...

Іван. Заўтра распішамся.

Люба. Як — заўтра?

Іван. Вельмі проста. Пайду да камісара і папрашу, каб ён нас распісаў.

Люба. Я заўтра не магу.

Іван. Чаму?

Люба. Ну не магу і ўсё... Не падрыхтаваная.

Іван. А што табе рыхтавацца — сукенку вясельную шыць?

Люба. А хоць бы і сукенку. Што я, горшая за іншых?

Іван. Дык вайна ж ...

Люба. А мне не замінае. У мяне — вяселле. Што ж я, з-за паганых фрыцаў сябе такога свята пазбаўлю?

Іван (*смяецца, спявае*).

Эх, Люба, братцы, Люба...

Люба. Правільна, і каб музыка была. Трэба, каб усё сур’ёзна было. І сукенка, і музыка, і пярсцёнкі... Хаця б медныя. А ты кажаш — заўтра.

Іван. Ну, добра, паслязаўтра. Два дні ў нас падрыхтоўка, а потым — на чыгунку: новыя міны спрабаваць будзем.

Люба. Іван, а ты мне прапанову зробіш?

Іван. А без прапановы — ніяк?

Люба. А без прапановы не лічыцца.

Іван. Зраблю.

Люба. Рабі.

Іван. Што, зараз?!

Люба. А што цягнуць?

Іван. А што такая спешка... Давай я падрыхтуюся. Вярнуся з задання... І зраблю прапанову.

Люба. А ты хіба не гатовы?

Іван. Ну вось, далібог! Сапраўды, зараз?!

Люба. Зараз. А калі ты з задання вернешся, я табе адказ дам, мне ж трэба падумаць.

Іван. На самой справе, як гэта я не ўлічыў, што табе трэба падумаць.

Люба. Трэба... Можна, я яшчэ і не згаджуся.

Грыміць гром, недзе на гарызонце бліснула маланка. Раптам у Івана зазваніў мабільны тэлефон. Ён збянтэжаны.

Іван (*машынальны жэст рукой у бок Любы, перапрашаючы*). Пачакай хвілінку... (*Робіць некалькі крокаў убок*.)

Іван. Алё!.. Алё!.. Гаварыце... Я вас слухаю... Гаварыце.

Чутны шчаўчкі ў трубцы, потым гучыць музыка і гучыць рэкламная застаўка: “Клуб “Relax” чакае вас! Прыходзьце, будзем тусіць!” Словы, музыка, шчаўчкі, гук знікае. Іван спрабуе “рэаніміраваць” трубку. Усё без сэнсу... Паўза. Іван глядзіць на трубку, потым кідае яе з усяе моцы прэч. Паўза. Падыходзіць да Любы, апускаецца перад ёй на калені, абдымае яе за ногі.

Іван. Я кахаю цябе. Я кахаю толькі цябе... Ты мая адзіная... Ты мая

пяшчотная... Мая сапраўдная. З табой у маім жыцці з’явіўся сэнс. У мяне цяпер ёсць каго любіць і дзеля чаго жыць і ваяваць. Я вас нікому не аддам... Вы — мае, а я — ваш. Я прашу цябе: будзь маёй жонкай.

Люба апускаецца на калені. Яны цалуюцца.

Зацямненне.

Лясная паляна, з’яўляюцца трое: Іван, яшчэ адзін партызан (старшы групы), у яго на спіне хлапчук-падлетак Санька — ён паранены. Кароткі прыпынак, яны апускаюцца на зямлю. Параводзяць дух. Чуваць кароткія аўтаматныя чэргі.

Старшы. Кароткія чэргі: патроны беражэ.

Іван. Трэба ісці.

Старшы. Пачакай хвілінку.

Іван. Ён доўга не пратрымаецца — патронаў мала. Я Саньку панясу.

Старшы (*дапамагае Івану ўзваліць Саньку*). Ідзі.

Іван. А ты?

Старшы. Ідзі адзін.

Іван. А ты?

Старшы. Я старшы групы. Я вырашаю, каму застацца, а каму ісці.

Іван. Я без цябе не пайду.

Старшы. Тады ўсім... канец!

Іван. Я не пайду.

Старшы. Выконваць загад! Гранаты ёсць? Пакінь.

Іван. Хадзем разам.

Старшы. Не ный... Ён іх надоўга не затрымае. Хутка яны будуць тут. Ідзіце праз балота... Беражы Саньку.

Іван (*крычыць*). Чаму ты? Чаму не я?

Старшы. Таму што я загадваю. Ну! *Іван паварочваецца і сыходзіць.*

Старшы. Іван! (*Іван спыніўся, азірнуўся*.) Калі ў цябе будзе сын, назаві Васілём. Пайшоў!

Іван. Бывай. (*Здалёк чуецца, як “Выбачай!”*.)

Старшы. Бывайце, хлопцы. (*Займае пазіцыю*.)

Кароткае зацямненне. Туман, балота, з’яўляецца Іван з Санькам. Іван ступае асцярожна, спрабуючы шлях. Спыняюцца. Іван апускае Саньку на зямлю.

Іван. Санька, як ты?

Санька. Жывы яшчэ.

Іван. А да гэтага я цябе клікаў, ты чуў, не?

Здымае з сябе кашулю, ірве яе на бінты.

Санька. Не чуў...

Іван. Значыць, непрытомны быў, а я спалохаўся: думаў, памёр ты.

Санька. Пакуль жывы. Ад фрыцаў адарваліся?

Іван. Здаецца, адарваліся... Ноччу яны ў балота не сунуцца. Пакажы. (*Распільвае на Саньку вопратку — раненне ў живот*.)

Санька. Піць хочацца.

Іван. Калі ў живот — нельга піць. (*Перавязвае*.)

Санька. І бацьку майго параніла ў живот... Два дні пакутаваў, потым памёр. Іншых нека — каго ў галаву, каго ў грудзі, бывала, нават проста ў сэрца... Ага... Яшчэ дзядзьку майго роднага таксама — у живот... Нека нашых усіх у живот... Вось і мяне — у живот. (*Паўза*.) Вось была б зараз твая Люба — вось добрая медсястрычка.

Іван. Годзе балбатаць — беражы сілы... Пажывеш яшчэ.

Санька. У разведку хадзіў, языка браў, міны ставіў, мост узрываў, фрыцаў біў, пасля сотні перастаў лічыць, курыў, гарэлку піў...

Іван. Што ты ўсё ў мінулым часе...

Санька. А вось дзяўчыны... у мяне не было... Рукі мерзнуць...

Іван. Давай сюды. (*Прыціскае Саньку спінай да сябе, бярэ ягоныя рукі ў свае*.) Зараз сагрэюцца.

Санька. У цябе было... расказы.

Іван. Не... не магу.

Санька. Ты не пра Любу, ты... Пра іншую расказы, пра першую.

Іван. Пра першую... Першую...

Першую звалі Алена.

Санька. Алена — прыгожае імя.

Іван (*нібыта расказвае казку*). Так, прыгожае, і сама яна была вельмі прыгожая...

Санька. Чаго спыніўся, расказвай...

Іван. Алена... Доўгія светлыя валасы... Яна заплятала іх у касу.

Санька. А вочы, якія?

Іван. Вочы блакітныя і вельмі доўгія вейкі.

Санька. А фігура?.. Якая ў яе была фігура?

Іван. Фігура ў яе была... шыкоўная. У яе быў адзін недахоп — невялікая радзімая плямка пад грудзямі.

Санька. Гэта дробязь... Гэта зусім нікому... не відаць. Далей...

Іван. Мы перасякліся з ёю ў Крыме, летам у клубе. Іграў маскоўскі дзі-джэй. Яна добра рухалася, у яе быў свой стыль. Было горача, на ёй — проста маечка і шорты. Алене вельмі пасаваў загар. Яна ні кропелькі не саромелася. Мы пілі кактэйлі і танцавалі... Гэта адбылося нека само сабой, на пляжы... Потым я ляжаў на спіне і слухаў, як прыбой перакатвае жвір. Яна ляжала побач. Вось і ўсё... Санька... (*Асцярожна патрэсвае Саньку — ягоная галава падае на грудзі: Санька памёр*.)

Зацямненне.

Ноч. Іван каля капцілкі нешта піша ў сшытак. Люба мые пялюшкі. Мы чуем голас Івана.

Іван. Студзень 1943 года. Я зноў вяду свой дзённік. Госпадзі, я задаю сабе пытанне: навошта я тут і што павінен рабіць? І сам сабе адказваю: ваяваць замест тых, хто загінуў.

У нас з Любай нарадзіўся сын. Мы назвалі яго Васілём. Я амаль забыўся пра сваё мінулае жыццё і пра вяртанне стараюся не думаць. Я не магу вярнуцца без жонкі і сына. Тут у мяне ўсё: сям’я, сябры, праца. Так, праца: я працую... партызанам і вельмі люблю сваю работу.

Партызаны — гэта не прафесійная армія, і грошай за сваю працу мы не атрымліваем. Мы санітары па поклічы... Мы пакліканы ачышчаць зямлю.

Госпадзі, калі мне наканавана вярнуцца, зрабі так, каб я вярнуўся не адзін. Усё ў Тваёй волі. І я прашу цябе, Госпадзі: пачакай... Я аддаў яшчэ не ўвесь доўг, і гэта не дае мне спакою. Я не магу так... усё пакінуць... Я хачу дажыць да Перамогі. Я хачу бачыць гэта.

Гэта мая вайна і гэта мая Перамога.

Зацямненне.

Зямлянка. Трое: Люба і два партызаны. Яны стаяць перад ёю, схіліўшы галовы.

Люба. Расказвайце праўду... Усё, як было...

Першы партызан. Ну, што... Міну мы паставілі ноччу. Сядзім, чакаем да раніцы... Чуем: паравоз падыходзіць... Ужо блізка... Ужо састаў на мост выехаў... А міна... Ну ніяк не спрацоўвае, не ўзрываецца... Ну... Прайшоў састаў.

Другі партызан. А тут яшчэ ахова... Гэта мы ўжо потым зразумелі, што фрыцы новую тактыку прымянілі: спачатку пусты састаў праз мост — для праверкі, а за ім — грузаны. Глядзім: платформы з танкамі, з пушкамі, цыстэрны. Ну, Іван і кажа: прыкрыйце мяне агнём. А сам — на мост. Мы і сталі па ахове страляць.

Люба. Вы кінулі яго? Што маўчыце, гады?! Вы кінулі яго?! Ён Саньку мёртвага прынёс, а вы яго кінулі!

Першы партызан. Мы яго не кідалі, мы яго нават не бачылі... Потым...

Люба. Калі “потым”?

Другі партызан. Пасля выбуху... Нібыта ён у рэчку... Сам альбо выбуховай хваляй яго... Там, пад мастом, лёду не было — ён у гэтую палонку і...

Люба. А вы дзе былі?

Першы партызан. А дзе мы былі... Дзе ён загадаў, там і былі!

Другі партызан. У кустах... На ўзгорку.

Люба. У кустах... Ён адзін пайшоў, а вы — у кустах!

Другі партызан. Ды ён жа сам загадаў нам застацца і прыкрываць яго агнём!

Люба. А вы і ўзрадаваліся!

Першы партызан. А чаго нам радавацца... (*Паўза*.)

Люба. Ну, а потым, пасля выбуху, шукалі яго?

Другі партызан. А пасля выбуху... Туды не тое што шукаць, падысці нельга было! Мост — узвараны... Паравоз з пярэднімі платформамі — у рэчку... Астатнія — на дыбы... А ззаду цыстэрны падпіраюць з палівам... Гарэла ўсё... І вада, і снег — усё гарэла!

Люба. Не крычы (*апранаецца*), дзіця разбудзіш... Камандзіру дакладвалі?

Першы партызан. Дакладвалі.

Люба. І што ён?

Другі партызан. Сказаў чакаць да раніцы... Потым паглядзім... Калі жывы — вернецца.

Люба. Жывы... А калі ён паранены, а калі пад ільдом?.. А калі... Шукаць трэба.

Першы партызан. Загад — чакаць раніцы. (*Памарудзіўшы, сыходзяць*.)

Люба садзіцца, развязвае хустку, але не здымае яе, абхоплівае галаву рукамі, плача. Ціха з’яўляецца Іван.

Рэспубліканскі агляд-конкурс на лепшую пастаноўку работы дыскатэк, які ладзіць Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, набліжаецца да завяршэння. Паўдзельнічаўшы ў выездах экспертнай камісіі, куды ўваходзяць кваліфікаваныя спецыялісты з Міністэрства і Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, карэспандэнты “К” здолелі не толькі пазнаёміцца з дыскарухам у рэгіёнах, але і звярнуць увагу на яго новыя тэндэнцыі і старыя праблемы.

Без “лішніх” кілават

Традыцыйным месцам правядзення дыскатэк у райцэнтрах з’яўляецца фае Дома культуры. Завядзёнка гэтая, вядома ж, не ад добрага жыцця. Таму гадоў дзесяць таму ў Драгічыне вырашылі яе парушыць, не пашкадаваўшы грошай для стварэння адмысловага маладзёжнага цэнтры. І хаця выдаткі на ўтрыманне асобнага будынка — немаленькія, вынікі такой інавацыі іх апраўдваюць.

— Дыскатэка мае свой спецыфічны лад жыцця, які не заўсёды добра стасуецца з планамерным творчым працэсам у Доме культуры, — кажа начальнік аддзела культуры Драгічынскага райвыканкама Леанід Куроўскі.

Ды і ці лёгка стварыць у шматфункцыянальным фае адмысловы інтэр’ер, выбудаваць там добрую схему святла і гуку, усталяваць экран з праектарам? У маладзёжным цэнтры ўсе гэтыя складнікі вытрыманы з густам.

Конкурсная праграма, якая прапаноўвала ўсім ахвотным пабываць на цёпрых Гаваях, ствала сведчаннем яшчэ адной важнай місіі дыскатэкі. У Драгічыне гэта месца не толькі для адпачынку, але і для творчай самарэалізацыі моладзі. Пляцоўка, адкрытая для ўсіх, каму ёсць што сказаць і паказаць. Хтосьці прыдумляе арыгінальныя конкурсы, хтосьці — танчыць зухваты брэйк, хтосьці — спявае... Танцавальныя сеты перамяжоўваліся з жывымі нумарамі, вытрыманымі ў такіх, здавалася б, недыскатэчных стылях, як кантры, блюз або нават франкамоўны рок-шансон. І яны ўспрымаліся публікай “на ўра”.

Магчымасць агунацца ў своеасаблівую ауру дыскатэкі наведвальнікі вечарыны мелі ўжо ў фае, дзе праходзіў “гавайскі” конкурс. У ліку прызоў былі і пакецікі соку, актуальныя пасля гарачых танцаў. Тым болей, бара з мінералкай і марожаным у маладзёжным цэнтры пакуль няма — установы культуры наогул рэдка наважваюцца ствараць такія інфраструктурныя “даважкі”. Хаця зразумела, што на дыскатэцы яны цалкам дарэчы.

Не словам, а прыкладам

Члены камісіі адзначылі, што драгічынская моладзь умее танчыць, бо мае добрую магчымасць навучыцца: дыпламаваны харэаграфу тут — дзесяць! Маладыя кадры “сцягнуў” у раён з розных куткоў краіны карыфей палескага танца Валерыя Чарнышоў, ствараючы Драгічынскую школу харэаграфіі, якая не так даўно паўстала тут побач з традыцыйнай ДШМ.

Прадоўжым думку: вядома, навучэнцы “творчых” школ таксама ходзяць на дыскатэку. Наўрад ці гэтая моладзь будзе ўскладняць працу работнікаў міліцыі. Больш за тое: іх паводзіны стануць прыкладам для аднагодкаў. Дыскатэка — гэта свайго кшталту “лакмушная паперка” побытавай культуры моладзі. І, у пэўнай меры, працы работнікаў культуры. Назіраючы за паводзінамі наведвальнікаў маладзёжнага цэнтры — культурнымі, але разняволенымі — можна было зрабіць выснову адносна яе эфектыўнасці. Прычым не толькі ў галіне арганізацыі танцавальных вечароў.

“Сучаснасць” дыскатэкі ў Драгічыне — і тэхнічная і, калі хочаце, эстэтычная — пакуль яшчэ можа здзіўляць. Хаця, як адзначыла старшыня экспертнай камісіі, дырэктар Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў БДУКіМ Алена Макарава, адпаведнасць сённяшняй кан’юнктуры для дыскатэк ва ўстановах культуры — пытанне выжывання. Іначай у іх не будзе шанцаў вытрымаць канкурэнцыю з іншымі ўстановамі. Тымі, якія ставяць перад сабой выключна камерцыйныя мэты, а зусім не выхаваныя.

Хто возьме “ката ў мяху”?

Па словах Леаніда Куроўскага, на Драгічыншчыне гэтая сітуацыя сёння не пагражае: канкурэнцыя з устаноў культуры мясцовыя бары пакуль не вытрымліваюць. Адзінае што, своеасаблівае слаборніцтва ёсць паміж самімі дамамі культуры.

Ад Драгічына недалёка да знакамітага Закозеля — першааграадка ў краіне. Тамтэйшы Дом культуры — наўтокі ды “з іголачкі” — прыцягвае не толькі мясцовую моладзь: патанчыць у прасторнай зале ўніверсальнага прызначэння, якая аднолькава падыходзіць і для канцэртаў, і для дыскатэк, прыязджаюць, не раўнуючы, з усяго раёна.

З захапленнем аглядаючы гэтую ўстанову культуры “новага пакалення”, Алена Макарава згадала бадай анекдатычную сітуацыю. На працягу некалькіх гадоў заўважана, якая запрашала выпускнікоў БДУКіМ распачаць сваю працоўную кар’еру ў Закозельскім доме культуры, не знаходзіла ніякіх водгукаў. Трэба меркаваць, што прычынай таму стала каларытная паляшуккая назва аграадка. Але калі б маладыя спецыялісты маглі б увяць, у якіх умовах ім прапаноўваецца працаваць, на замяшэнне гэтай вакансіі можна было б нават абвясчаць конкурс.

Таму Алена Макарава раіць раённым аддзелам культуры рыхтаваць мультымедычныя прэзентацыі тых устаноў і, шырэй, мясцін, куды яны запрашаюць выпускнікоў. Каб размеркаванне не нагадвала продаж ката ў мяху.

Замест клуба — у лес?

Кава-паўзы, якія здараліся пад час працы экспертнай камісіі, заўсёды пераўтвараліся ў “круглыя сталы”, прысвечаныя дыскатэчнай праблематыцы. Найбольш зладзённая яе праява тычыцца ўзроставых абмежаванняў, згодна з якімі непаўналетнія маюць права танчыць толькі да дзесятай вечара.

Адпаведнасць кан’юнктуры — пытанне выжывання

Эксклюзівы дыскатэкі на танцпляцоўцы для дыскусій

— Прыязджаю з праверкай у адну з нашых вёсак, якая месціцца пасярод лесу, — распавядае дырэктар Драгічынскай РМЦ Марыя Чыгліцова. — На дыскатэцы ў клубе — чалавек мо дзесяць, не болей! Тых, каму ўжо за 18. А на зваротным шляху, як ехалі праз гай, пабачылі там процьму моладзі. Папрасіла кіроўцу спыніцца: можа, што здарылася? Ды не, гэта проста падлеткі адпачываюць. У клуб іх не пусцілі, дык куды ім яшчэ пайсці?

Варта адзначыць, што драгічынскія работнікі культуры амаль не закраналі такі балючы для іх аспект гэтай праблемы, як выкананне ўласных платных паслуг. Гаварылася пра іншае: пра выхаванне моладзі і пра тое, каб шыкоўныя або проста прастойныя ўстановы культуры выкарыстоўваліся напоўніцу.

Зрэшты, гэтая праблема мае і яшчэ адно вымярэнне — пра яго нагадала галоўны спецыяліст Міністэрства культуры Людміла Страпко. Для таго, каб ініцыяваць перагляд Пастановы Урада, павінна назапасіцца немалая колькасць аформленых пісьмова аргументаў на карысць змен. Але пакуль што водгукаў зусім вобмаль.

Дзі-джэйнг як прафесія

Дзі-джэй — гэта захапленне, што дае, да ўсяго, высокі статус сярод мясцовай моладзі, але... Прафесіяй дзі-джэйнг пакуль не назавеш — прынамсі, дэ-юрэ. Нягледзячы на тое, што дыскатэка сёння ладзіцца бадай у кожнай клубнай установе, пасада яе “стырнавага” ў тыповых штатных раскладах адсутнічае. З гэтай сітуацыі кіраўніцтва клубных устаноў выкручваецца па-рознаму, у меру магчымасцей і вынаходлівасці. Прыкладам, у Драгічыне дзі-джэй афіцыйна лічыцца гукарэжысёрам. Але пытанне, ці не павінны тыповыя патрэбы адкарэктываць тыповыя штаты, здаецца, правамоцнае.

Гэтая праблема шчыльна павязана з іншай: перад тым, як запіс “дзі-джэй” (або “вядучы музычных праграм”) з’явіцца ў працоўнай кніжцы, ён павінен з’явіцца ў дыпламе ці, прынамсі, даведцы аб сканчэнні курсаў. Якую ж школу мусіць прайсці дзі-джэй, каб мець права называцца прафесіяналам? Пытанне, як выявілася, дыскусійнае. Алена Макарава справядліва адзначыла, што “карыфеі жанру” ніякіх ўніверсітэтаў па сваёй спецыяльнасці не заканчвалі. Школай для іх стала ўласнае асяроддзе. А прызнаннем прафпрыдатнасці — не дыплом, а папулярнасць. Таму вопыт працы ў гэтым кірунку быў пастаянна ў цэнтры ўвагі членаў экспертнай камісіі.

Удалы прыклад вырашэння праблемы — своеасаблівае школа дзі-джэй, з працай якой члены экспертнай камісіі пазнаёміліся пад час наведвання Цэнтры культуры “Віцебск”. Вядома, гэта не вышэйшая адукацыя — курсы доўжацца толькі тры месяцы, абыходзячыся навучэнцу ў 120 тысяч рублёў. Падрыхтоўка вядзецца на прафесійным абсталяванні, вывучаецца тэхніка звядзення, а таксама стылі і накірункі сучаснай музыкі.

Як адзначыў загадчык Маладзёжнага цэнтры танцавальна-забаўляльных праграм ЦК “Віцебск” Алег Стрыжонак, за два гады працы было падрыхтавана не менш як

50 дзі-джэяў. Многія з іх сёння “ўзрываюць” танцполы раённых дыскатэк. Удзельнікі гуртка маюць і першыя ўзнагароды: Дзяніс Сахоўскі стаў пераможцам абласнога конкурсу, а Сяргей Ткачоў заняў другое месца.

Фармат і Карлсан на танцполе

Мэтавай групай большасці дыскатэк з’яўляюцца падлеткі. У Падсвіллі, што на Глыбоччыне, было вырашана пашырыць гэты дыяпазон, стварыўшы адмысловую праграму для самых маленькіх. Менавіта на яе і завітае Карлсан, разам з іншымі папулярнымі сярод дзятвы персанажамі. Пра запатрабаванасць гэтай імпрэзы сведчыць хаця б тое, што бацькі прывозяць туды сваіх дзетак нават з райцэнтры. Дагадзіць малечы не менш складана, чым знайсці паразуменне з тынейджарамі. Гэта ўдаецца за кошт гульні і конкурсаў, якія арганічна ўключаюцца ў праграму дыскатэкі. З’явіліся ў Падсвіллі і ўласныя зорачкі: удзельнікі ансамбляў народнай і эстраднай песні рыхтуюць свае нумары адмыслова для дыскатэкі.

Такая самая шчыльная сувязь паміж вечарамі адпачынку і самадзейнай творчасцю выразна прасочваецца і ў аграадку “Мір” Баранавіцкага раёна, дзе ўдзельнікі камісіі маглі ўбачыць (праўда, па-за конкурсам) яшчэ адну дзіцячую дыскатэку. А вось стойка дзі-джэя Крошынскага СДК (Баранавіцкі раён) упрыгожана каляровым шчытом з пералікам актуальных стыляў танцавальнай музыкі. Налічыў іх там больш як паўсотні! Ці запатрабаваны такі шырокі асартымент у сельскай мясцовасці? Дыскатэчны сет у Крошыне засведчыў, што — так.

Сучасная электронная музыка, пад якую моладзь танчыць ва ўсім свеце, патрабуе і ўмельства дзі-джэя, і адмысловага абсталявання. З вінілавымі дыскамі ў Крошынскім СДК пакуль не працуюць. Але пры звязанні трэаў іх замяняе эмулятар на вінчэстэры ноутбука.

Зрэшты, электронным рытмам павінна быць альтэрнатыва. У Бацвінаўскім СДК на Крычаўшчыне члены экспертнай камісіі сталі сведкамі творчага эксперыменту: ці можа дыскатэка быць заснавана выключна на айчыннай музыцы? Высветлілася, што можа. Асабліва калі ўключаць у плей-ліст не толькі хіты сённяшняга дня, якія і без таго набілі аскаму дзякуючы навязлівай FM-ратацыі, а таксама і набыткі мінулых дзесяцігоддзяў. Дарэчы, цудоўна ўпісалася ў дыскафармат і беларуская мова МС.

Вам слова, МС граф Зорыч!

“Танцы ў клубе”, якія асацыіруюцца ў нас з “дабітым” магнітафонам, што раз-пораз жуе стужку купленай два гады таму на рынку “зборкі свежых хітоў”, сёння ўжо сталі анахранізмам. Магчыма, калісьці нейкі кемлівы дзі-джэй нават зробіць настальгічную вечарыну па гэтай тэматыцы.

Але што прыходзіць наўзамен? Рэспубліканскі агляд пераканаўча засведчыў: адказаў на гэтае пытанне можа быць мноства. Сцэнарыяў правядзення дыскатэчных праграм не адзін і не два — іх лік бадай бясконцы.

Напрыклад, рыцарскія паядынкі. Шчыра кажучы, не чакалі мы ўбачыць на дыскатэцы “Парк” Цэнтры культуры “Віцебск” ваяроў у поўным узбраенні. Але тэматычная праграма “Аперацыя “Арсенал”, прымеркаваная да Дня абаронцы Айчыны, засведчыла, што такія шоу-элементы цудоўна дапасоўваюцца да сучаснай дынамічнай музыкі.

На суд конкурснай камісіі Шклоўскі РДК прапанаваў праграму “Эпохі ў віры танцаў” — своеасаблівы экскурс у гісторыю дыскатэчнага руху з графам Зорычам у якасці МС. На танцполе кружылі пары, дэманструючы моладзі XIX стагоддзя: “Каралеўскі Самерканан”, “Рыгадон”... Чым не эксклюзіўная “фішка” для дыскатэчнай вечарыны? Дарэчы, танцы ў Бацвінаўскім СДК таксама разнастайлі: на танцпол выйшлі не толькі брэйкдансеры, але і танцавальны калектыў у народных строях, які выступаў пад “Саўку ды Грышку”. І апошні нумар зусім не выпадаў з агульнага кантэксту.

...Адным словам, дыскатэка — гэта выдатная магчымасць праяўлення крэатыўнай фантазіі, прастора, дзе самыя смелыя ідэі адно вітаюцца. А вось клішэ і стэрэатыпы — наадварот.

**Ілля СВІРЫН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
нашы спецыяльныя карэспандэнты**

P.S. Карэспандэнты “К” працягваюць сачыць за работай Рэспубліканскага агляду-конкурсу на лепшую пастаноўку работы дыскатэк. У бліжэйшых нумарах мы пазнаёмім вас з вынікамі наведвання экспертнай камісіяй устаноў культуры іншых абласцей, а таксама падвядзём вынікі ўсёй акцыі.

Малы горад: постчарнобыльскі кантэкст

Для вандроўніка горад пачынаецца з вакзала і гасцініцы. Аўтавакзал у Нароўлі рамантуецца, а гасцініца ўжо некалькі гадоў як даведзена да ладу — і цёплая (за кошт, натуральна, шклопакетаў), і ўтульная, і танная: аднамесны нумар абыходзіцца за суткі недзе ў 19 тысяч... І не пачынаў бы з гэтага гаворку, калі б не давалося ў свой час на чаваць, скажам, у Глыбокім, Чавусах, Хойніках, пра развіццё гасцінічнага сервісу якіх пісаць без слёз не выпадае... А для нараўлянскіх улад, па перакананні намесніка старшыні мясцовага райвыканкама Васіля Кузьмянкова, дыктоўнасць гасцініцы — справа гонару. І справа гэтая — красамоўны доказ перспектывага бачання развіцця раённага цэнтру. Галоўны вектар гэтага развіцця — сацыякультурны. І не за гарамі той час, калі Нароўля паўнапраўна ўвойдзе (як колісь Тураў, Жыткавічы і Мазыр) у турыстычнае “Залатое кольца Гомельшчыны”. І прывабляць турыстаў не толькі прыпяцкія краявіды, але і знакавыя аб’екты культуры, адраджэннем якіх цяпер і заняты мясцовыя культасветнікі. Аднаўленне, рэканструкцыя ці ремонт такіх аб’ектаў абумоўлены Дзяржаўнай праграмай развіцця рэгіёнаў, малых і сярэдніх гарадскіх паселішчаў на 2007 — 2010 гады. І менавіта з улікам гэтага вядзецца цяпер уладкаванне кавярні ў гатэлі, дзе ў бліжэйшай перспектыве любы падарожнік зможа замовіць звечара паўнацэнны сьняданак проста ў нумар...

Жыллё з... басейнам, або Крокі па ўмацаванні гарадскога статусу

Хоць і датуецца раён з дзяржаўнага бюджэту, хоць і не ачунаў як след пасля Чарнобыльскай бяды, але сацыяльна-культурныя змены за апошнія гады (быў тут у верасні 2007-га) назіраюцца істотныя.

Дзіцячая школа мастацтваў, у адпаведнасці з названай Дзяржпраграмай, займала шатровы дах і адрамантаваны фасад. Заказчыкам выступіла ўпраўленне капітальнага будаўніцтва, а работы, на якія з абласнога бюджэту было выдаткавана

624 мільёны рублёў, выканала летась перасоўная мехкалона 107.

Дарэчы, ДШМ знаходзіцца непадалёк ад гарадской гасцініцы, Нараўлянскага музея этнаграфіі (будынак яго — былы жылы дом, узведзены 100 гадоў таму, а цяпер — помнік драўлянага дойлідства), цэнтральнай райбібліятэкі, старасвецкага парку і ў сукупнасці з гэтымі аб’ектамі ўтварае сацыякультурную дамінанту райцэнтру. А побач — неўтаймоўная Прыпяць, па берагах якой гадоў 20 — 25 таму не было месца ад турыстычных палатак, і помнік адселеным вёскам, што стаў

рых гарадоў. Тым не менш, важнасць яго цудоўна ўсвядомілі і ў вобласці, выдаткаваўшы на ўзвядзенне комплексу 315 мільёнаў рублёў (з улікам складання праектна-каштарыснай дакументацыі). Карацей, Нароўля развіваецца і маладзее не на словах...

Але вернемся да культурных аб’ектаў, рамонт ці рэканструкцыя якіх закладзены ў Дзяржаўную праграму развіцця малых і сярэдніх гарадскіх паселішчаў.

У мінулым годзе была падрыхтавана дакументацыя на рэканструкцыю РДК. З гэтай мэтай выка-

рыстоўваць усё новыя віды паслуг. Дырэктар РДК Марына Альховік, да прыкладу, асноўную стаўку цяпер робіць на тэатралізаваныя прадстаўленні для дзяцей: у райцэнтры — дзве сярэднія школы і гімназія. У асноўным менавіта ад канцэртна-тэатральнай дзейнасці раённы Дом культуры зарабіў у 2008 годзе 24 мільёны рублёў пры плане платных паслуг у 21 мільён. Колішні жылы дом за РДК, які знаходзіцца на балансе аддзела культуры і выкарыстоўваўся пэўны час для гаспадарчых мэт, цяпер пераабсталяваны пад... цір. Начальнік аддзела ку-

льтуры, а калі ёсць такая патрэба — і з Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь. І гаворка тут не пра спіс усіх магчымых паслуг, створаных Міністэрствам, а пра мясцовую ініцыятыву ў рамках заканадаўства і межах здаровага сэнсу. Каб не ладзілі ў раёнах шоу-праграмы, а запісвалі іх у справаздачу як “дыспуты”, каб не баяліся новага, а нястомна яго шукалі і рэалізавалі...

Між тым, у Нароўлі поруч з некалькімі дзесяткамі відаў платных паслуг існуе і такі — арэнда аддзелаўскага аўтобуса для ўсіх жада-

Сядзібна-паркавая мара Нароўлі

Ці спатрэбяцца аддзелу культуры садоўнік ды капітан?

симвалічным памежжам таго, што было да і засталася, узбу-давалася і развілася пасля чарнобыльскай навалы. І час ужо, як сцвярджае намеснік старшыні Нараўлянскага райвыканкама Васіль Кузьмяноў, з усёй палашуцкай трываласцю замацоўвацца на новых стваральных паслячарнобыльскіх пазіцыях, і не толькі замацоўвацца, але і планамерна рушыць наперад.

Жыллё для маладых спецыялістаў сацыякультурнай сферы ў Нароўлі — справа, так бы мовіць, рэгламентаваная. Вакансій на пасады ўрачоў, настаўнікаў і работнікаў культуры ў райцэнтры няма. Там-сям узнікаюць новыя жылыя мікрараёны, і кватэрнае пытанне вырашаецца без асаблівых прамаруджванняў. Толькі за апошні час службовое жыллё ў дамах па вуліцы Мінскай атрымалі выкладчыкі ДШМ Наталля Полаз, Андрэй Кертычны, Аляксандр Панаід... Да слова, гэтая жыллёвая забудова — унікальная і сапраўды маладзёжная. Паміж двума шматкватэрнымі дамамі летась распачаліся работы па рэканструкцыі былой канторы аграпрамтэхнікі ў фізкультурна-аздараўленчы комплекс з басейнам, саунай, спартыўнай залай і трэнажорнымі пакоямі. Гэты праект — мясцовая ініцыятыва. І выконваецца ён па-за рамкамі Дзяржпраграмы развіцця ма-

рыстана 160 мільёнаў “праграмных” рублёў. У сёлетніх планах — прыбудова да Дома культуры рэпетыцыйнай залы з памяшканнямі для заняткаў двух дзесяткаў гурткоў, рэканструкцыя даху, уцяпленне фасада, замена сістэмы ацяплення, унутраная аддзелка. На ўсё пра ўсё, як той казаў, патрэбна 2 мільярды рублёў...

Цір як клубная структура

І яшчэ адно адступленне. Гаворка — пра жаданне мясцовых культасветнікаў атрымаць ад сваёй матэрыяльна-тэхнічнай базы максімальную грашовую адачу ў выглядзе даходаў ад аказання платных паслуг. Аддзел культуры Нараўлянскага райвыканкама цягам апошніх гадоў устойліва выходзіць на выкананне асноўных прагнозных паказчыкаў. Пра работу вясковых устаноў культуры ў гэтым кірунку пісаў у 2007-м. Цяпер колькі слоў пра горад. Культасветнікі Нароўлі, каб глядзець з упэўненасцю ў будучыню, не стамляюцца шукаць і выка-

льтуры Віктар Захаранка прыдаў некалькі пнеўматычных вінтовак, прасачыў, каб строга захоўвалася тэхніка бяспекі, прызначыў адказных. У выніку ад моладзі няма адбою. Хтоscopy з чытачоў можа запярэчыць: ці ж з’яўляецца гэтая паслуга культурнай? У адказ, як мне падаецца, можна прывесці процыму контраргументаў. Сярод іх — і тое, што спорт і культура працуюць на адзіную мэту, з’яўляючыся ўзаемадапаўняльнымі складнікамі работы па фарміраванні маладой асобы, і тое, што дапрызыўная падрыхтоўка падлеткаў — прэрагатыва не адно толькі школы, а і ўсяго грамадства, у тым ліку раённай культуры...

Як цяпер ні спрачаўся б з віртуальнымі апанентамі, але камандзіроўка ў Нароўлю канчаткова пераканала: культасветнікам рэспублікі патрэбна больш ініцыятывы ў пошуках падрабязных тлумачэнняў і рэкамендацый па ўвядзенні новых відаў паслуг. Калі мы гаворым пра неабходнасць крэатыўных, інавацыйных падыходаў да работы клубаў ды бібліятэк, дык і прававое, юрыдычнае забеспячэнне ўсіх эксперыментаў павінна быць узгодненым з упраўлен-

ючых арганізацый і прыватных асоб. Паслуга, натуральна, не культурнага кірунку, але жывыя і стабільныя грошы для развіцця ўласнай сферы гарантуе заўжды. І яшчэ. Нараўлянскі этнаграфічны музей спрабуе ініцыяваць мэтавыя паездкі ўсіх ахвотных гараджан на тым самым аўтобусе ў Гомельскі цырк. Паслуга самая што ні ёсць культурная і перспектыва ў плане стабільнасці грашовых паступленняў. Ды вось бяда: няма такога віду ў афіцыйных інструкцыях. А музей, між іншым, леташні план уласных паслуг (3 мільёны 690 тысяч рублёў) значна перавыканаў і зарабіў амаль 5 мільёнаў.

З якой мэтай кажу пра гэта ў кантэксте перспектывага сацыякультурнага развіцця горада? Для таго, каб падкрэсліць: ніхто з культасветнікаў раёна не супраць таго, што планы паслуг штогод павялічваюцца. Але іх неаспрэчнае выкананне на сёння залежыць не толькі ад крэатыўных вынаходніцтваў, але і ад матэрыяльнай базы культурнай сферы. Таму, не без дапамогі Дзяржпраграмы развіцця малых гарадоў, у Нароўлі, так бы мовіць, абвешчана вайна культурным хацінам, а перспектыва бачыцца за культурнымі палацамі.

Пярэбары — гарантыя грашовай аддачы

Трэці аб'ект Дзяржпраграмы ў нараўлянскім кантэксце — мадэрнізацыя Цэнтральнай раённай бібліятэкі. Разам з ДШМ яна ўтварае ледзь не адзіны архітэктурны комплекс. Школа мастацтваў ужо зьяе, як велікоднае яечка, бібліятэка яшчэ чакае свайго часу. На падрыхтоўку каштарыснай дакументацыі выкарыстана 56 мільёнаў рублёў. На мадэрнізацыю, якая ўключае не толькі замену даху, уцяпленне сцен, замену вокнаў, аддзелку памяшканняў, але і арыгінальнае ко-

укладзены у нашу культуру, раз і назаўжды пакінем за дужкамі: гэтыя грошы, што гарантуюць будучыню Беларусі...

А цяпер пра яшчэ адну гарадскую ініцыятыву, не прадугледжаную Дзяржпраграмай развіцця малых гарадоў. Чарговая задумка начальніка аддзела культуры Віктара Захаранкі ў тым, каб перавесці раённы Цэнтр рамёстваў са старога будынка ў адносна новае памяшканне, дзе месціўся скасаваны цяпер пагранічны атрад. Сродкі на касметычны рамонт новага будынка, што размешчаны за райбібліятэкай, не перавысяць трох мільёнаў. Як паведамляе дырэктар РЦР

ечасовай. Сёння ж мара пачала пакрысе набываць матэрыяльную форму. І няхай матэрыяльнасць гэтая пакуль увасоблена толькі ў эскізных аркушах і рэканструкцыйных планах, але першы крок па аднаўленні сядзібна-паркавага ансамбля, якім так славілася Нароўля ў XIX стагоддзі, ужо зроблены. Менавіта гэты аб'ект стаў чацвёртым па ліку, але, бадай, самым

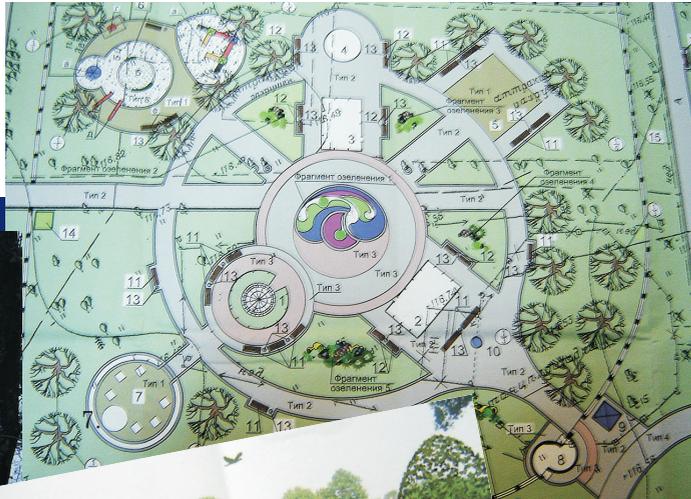
Адначасова з узвядзеннем палаца вакол яго высадзілі парк, які называлі адным з найпрыгажэйшых у Беларусі. З ягоных малых архітэктурных форм захаваліся альтанка-маяк ды рэшткі фантана перад галоўным фасадам, звернутым на Прыпяць.

У час Вялікай Айчыннай вайны і парк былі літаральна зруйнаваны фашыстамі. Адрэстаўраваная ся-

парку з узнаўленнем ягонага першапачатковага дэндралагічнага і архітэктурна-ландшафтнага складу (новы праект рыхтаваўся па архіўных першакрыніцах, знойдзеных аж у Польшчы, — сама па сабе унікальная даследчая праца!). Натуральна, у старасвецкую паркавую прастору гарманічна ўпішуцца і сучасныя аб'екты — летняя танцпляцоўка, службовыя памяшканні і г. д. У штатным раскладзе аддзела культуры з'явіцца пасада садоўніка...

Праектна-каштарысная дакументацыя на палац — у стадыі падрыхтоўкі. 56 мільёнаў ужо асвоена, а патрэбны яшчэ 130... У тым, што ажыццяўленне гэтага пункта Дзяржпраграмы стане для горада ледзь не рэвалюцыйнай падзеяй, ніхто ў Нароўлі не сумняваецца. Але ў сувязі з няплановай аптымізацыяй фінансавання грошай на далейшую рэалізацыю праекта пакуль няма. Аднак нараўлянцы не губляюць надзеі...

У адноўленым палацы, па меркаванні начальніка аддзела культуры Віктара Захаранкі, з'явіцца канферэнц-зала і вялікая студыя выяўленчага мастацтва (серыя ж нараўлянскіх мадоннаў яшчэ не завершана), менавіта ў палацавыя па-

1. Жылы дом па вуліцы Мінскай, побач з якім будзеца фізкультурна-аздараўленчы комплекс.
2. Школа мастацтваў.
3. Так палац Горвата выглядаў да Вялікай Айчыннай вайны.
4. Палац сёння.
5. Паркавая альтанка-маяк.
6. Раённая бібліятэка.
7. План аднаўлення парку.
8. Будучая паркавая танцпляцоўка.
9. Раённы Дом культуры.
10. Так будзе выглядаць пасля рэканструкцыі райбібліятэка.
11. Духавы аркестр ДШМ — пастаянны ўдзельнік гарадскіх свят.
12. Рэшткі фантана.

коі будзе перанесена карцінная галерэя з перагружанага да немагчымасці этнаграфічнага музея, уладкуецца тут і Зала славуных землякоў, дзе экскурсіі мяркуюць ладзіць з адмысловым аўдыёзадабленнем. (Ну чым не мясцовае ноў-хаў, калі з гісторыяй горада школьнікі будуць знаёміцца пад гучанне,

леравае афармленне фасада, патрэбен мільярд....

Некалькі гадоў таму давялося размаўляць у Мінску з міністрам культуры Украіны. Запытаўся ў яго: "А як адраджаецца ваша сельская культура?" Міністр пакаў руку на маё плячо: "Ды няма чаго ў нас адраджаць, усё збузавалі!" Нам, беларусам, ёсць што адраджаць і развіваць. І без салідных капітальных укладанняў тут проста не абыйсціся. У кожнай краіны, неаспрэчна, — свой шлях, але, як паказвае сусветная практыка, ігнараванне рэгіянальнай сістэмы асветы і культуры занадта доўга абыходзіцца ў аспекце маральнасці, патрыятызму і нацыянальнай ідэнтыфікацыі. Мы не паўтараем чужых памылак, імкнёмся не рабіць сваіх. Сфера беларускай культуры вучыцца зарабляць, і гэты капітал вымяраецца не толькі рублямі. А пра высокую духоўнасць грамадства без матэрыяльнай дзяржаўнай падтрымкі гаварыць проста не выпадае. Так што спрэчкі пра колькасць мільярдаў,

Алена Дзергачова, установа летась зарабіла на платных паслугах ледзь не ўдвая больш.

Сёння раённы Цэнтр рамёстваў літаральна задыхаецца ад дэфіцыту плошчы. Дзейнічаюць толькі чатыры гурткі, няма дзе ладзіць рамесніцкія майстар-класы, выставачны пакой не ўмяшчае унікальныя творы мясцовых народных майстроў, у тым ліку і рэканструяваныя жаночыя строй Нароўляншчыны. А з пярэбарамі, як сцвярджае Алена Васільеўна, магчымасці РЦР павялічацца ці не ўдвая. Ды плюс да ўсяго — з'явіцца ўмовы для адкрыцця сувенірнай крамы (ліцэнзія на рэалізацыю твораў традыцыйнага мастацтва ўжо ёсць).

Парк, сядзіба Горвата і экскурсійны параход

У кожнага павінна быць запаветная мара, якая грэе, натхняе на стваральную працу і з'яўляецца доўгатэрміновым арыенцірам для штодзённай дзейнасці. Пра гэтую мару мясцовага кіраўніцтва даведаўся яшчэ ў 2007-ым, але гаворка пра яе падалася тады не надта сво-

першарадным па важкасці ў раённых мерапрыемствах па рэалізацыі Дзяржпраграмы развіцця малых гарадоў. І важкасць пацверджана Прэм'ер-міністрам Рэспублікі Беларусь Сяргеям Сідорскім, які наведваў Нароўлю ў красавіку 2008 года. Неабходнасць тэрміновага адраджэння старасвецкага парку і сядзібнага палаца яшчэ раз падкрэслена ў пратаколе даручэнняў Прэм'ера. А падлікі ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама, зробленыя пры дапамозе "Праектрэстаўрацыі", — цалкам адназначныя: на аднаўленне і парку і сядзібы патрэбны не менш за 30 мільярдаў рублёў...

Маленькая гістарычная даведка. Мураваны двухпавярховы палац у стылі ампір пабудавалі над Прыпяццю ў 1850 годзе па загадзе апошняга ўладальніка Нароўлі Эдварда Горвата. Праект — архітэктара Тадэвуша Раствароўскага. Былі тут бібліятэка, карцінная галерэя, славілася сядзіба і калекцыяй чучал мясцовых звяроў і птушак... Раствароўскі, яшчэ і заўзяты мастак, стварыў для сябра Горвата серыю партрэтаў з выявамі высакародных антычных мадоннаў, натуршчыцамі для якіх сталі найпрыгажэйшыя вясковыя дзяўчаты Нароўляншчыны.

дзіба неўзабаве стала ўласнасцю школы-інтэрната, займела эклектычную прыбудову ў духу сацрэалізму і пакрысе, асабліва ў паслячарнобыльскі час, прыйшла ў заняпад. Але і цяпер сядзібна-паркавы ансамбль уражвае маштабамі, згубленай прыгажосцю ды застаецца ўлюбёным месцам адпачынку жыхароў раёнцэнтра. А павінен стаць, па іхнім жа меркаванні, галоўным цэнтрам гарадской шматграннай культуры, а значыць — адным са знакавых прыпынкаў на турыстычным маршруце "Залатога кольца Гомельшчыны". Ёсць яшчэ ў аднаўленні аб'екта і звышзадача, якая тлумачыцца мясцовымі ўладамі досыць канкрэтна і пераканаўча: вернутыя з нябыту парк і палац павінны стаць чарговым сімвалам горада, няскоранага чарнобыльскай навалай. "Не павінны стаць, а — стануць!" — падкрэслівае важнасць ажыццяўлення мары намеснік старшыні райвыканкама Васіль Кузьмяноў.

Што ўжо зроблена? Праектна-каштарысная дакументацыя коштам у 220 мільёнаў на аднаўленне

скажам, вершай земляка Давіда Сімановіча, няхай і ў магнітафонным, але ўсё роўна аўтарскім выкананні!)

І задумак яшчэ ў культасветнікаў шмат, і пошук крэатыву для новага аб'екта культуры лічаць яны няспынным, а таму мой досціп: "Вам пасля рамонтнага палаца толькі экскурсійнага цеплахода не будзе хапаць ля сядзібнай набярэжнай!" успрымаюць не як жарт, а як ідэю цалкам канструктыўную. Яна сапраўды абяцае нямала матэрыяльных выгод ад канцэртаў і экскурсій у карабельных умовах. Маўляў, побач "параходны" Мазыр, і праблем з фрахтам падыходзячага плаўсродку не павінна быць. Таму і не здзіўлюся, што праз час у штатным раскладзе аддзела культуры з'явіцца і адзінка "капітан-экскурсавод". Што б там ні было, але я ўжо дамовіўся на ўдзел у прэм'ерным канцэртным круізе па прыпяцкай акваторыі.

Ю́ген РАГІН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Нароўля — Мінск
Фота аўтара

Духоўная спадчына Беларусі ўключае ў сябе сотні каштоўных артэфактаў, па якіх можна прасачыць ход айчыннай гісторыі. У свой час надзвычай вялікую ролю ў выяўленні сярэднявечных рукапісаў і старадрукаў адыграў Яўхім Карскі, які змог зафіксаваць і апісаць найбольш каштоўныя з іх. Даўно ўжо наспела неабходнасць істотна пашырыць спіс гістарычных першакрынц за кошт новых, часам даволі нечаканых, знаходак.

Як падкрэслівае галоўны навуковы супрацоўнік Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Георгій Галенчанка, зараз неабходна скласці ахоўны вопіс, зафіксаваць усё, што тычыцца пісьмовай спадчыны Беларусі ад глыбокай старажытнасці да нашых дзён. А для таго, каб гэтую задуму рэалізаваць, трэба грунтоўна вывучыць бібліяграфію, рукапісныя матэрыялы, што захоўваюцца ў буйных архіўных і бібліятэчных еўрапейскіх цэнтрах. Для даследчыка артэфактаў духоўнай спадчыны Беларусі, які мусіць ведаць розныя мовы, гісторыю, арыентавацца ў вялікім патоку літаратуры, адчынены дзверы большасці бібліятэк і архіваў.

Асноўныя і найбольш каштоўныя зборы помнікаў беларускай мінуўшчыны знаходзяцца зараз у Польшчы, Расіі, Літве, Украіне, Латвіі. Па словах Георгія Якаўлевіча, у фондах Расійскага дзяржаўнага архіва старажытных актаў у Маскве захоўваецца, напрыклад, велізарны збор кніг Метрыкі Вялікага княства Літоўскага XV—XVIII стст. У фондах Галоўнага архіва старажытных актаў у Варшаве маюцца вялікія зборы прыватных архіваў Радзівілаў, шматтомныя калекцыі эпістальнай спадчыны XIV—XVIII стст.

І тым не менш, вывучэнне нашай духоўнай спадчыны, па меркаванні спецыяліста, мае фрагментарны характар, што звязана з выразнай абмежаванасцю пісьмовых гістарычных

Выява святога Георгія. 1647 г.

Мініяцюра з Радзівілаўскага летапісу.

Рэгесты Цяпінскага

Летапісы, пісанія золатам

ных крыніц. Захаваліся толькі адзінкавыя пергаментныя лісты і акты, некалькі старажытных рукапісаў і берасцяных грамат перыяду X—XIV стст. З распаўсюджаннем таннай паперы значна павялічылася і колькасць пісьмовых дакументаў, але і яны не могуць даць пэўныя звесткі гісторыкам.

На сучасным этапе Георгіем Галенчанкам зафіксавана даволі вялікая колькасць раней невядомых і малавядомых помнікаў духоўнай спадчыны і культурных сувязей Беларусі XV—сярэдзіны XVII стагоддзяў, што ўвайшлі ў аднайменную кнігу, падрыхтаваную ў межах выканання Дзяржаўнай комплекснай праграмы навуковых даследаванняў на 2006—2010 гады "Гісторыя беларускай на-

цыі, дзяржаўнасці і культуры", якая сёлета пабачыла свет. Па прызнанні аўтара, асноўная мэта выдання, якое мае зурывысты характар, — у прыцягненні ўвагі даследчыкаў да дакументальных матэрыялаў гістарычнай і духоўнай спадчыны.

У кнізе апісваюцца такія арыгінальныя і разнастайныя па сваіх жанравых адметнасцях помнікі свецкага пісьменства XVI—XVII стст., як гістарычная праца Самуэля Доўгірда "Генеалогія, або Кароткае апісанне (спраў) вялікіх князёў літоўскіх", палемічныя выданні Іпація Пацея, Тэадора Намыслоўскага, Аляксея Дубовіча, рэдкія выданні Бібліі, панегірыкі і казанні. Як зазначае Георгій Галенчанка, выбар помнікаў сакральнай кніжнасці для

равяданне ў Італіі нясыжскага альбома архітэктара Бернардзіні XVI ст. з бібліятэкі Храптовіча. У Германіі біблейскай камісіяй перавыдадзена Евангелле Васіля Цяпінскага на старабеларускай мове, а таксама рэгесты 60 дакументаў, што звязаны з яго жыццём і дзейнасцю.

У нашай краіне чакае перавыдання першая друкаваная кніга на тэрыторыі Усходняй Еўропы і ў межах Вялікага княства Літоўскага — "Малая падарожная кніга" Францыска Скарыны, а таксама унікальны помнік XVI стагоддзя — першы рукапісны летапісны звод беларускага паходжання, што бярэ пачатак у 1502 годзе ў Вільні, а завяршаецца праз пяць гадоў у Супраслі, — аформлены бездакорным каліграфічным

Гравюра з Нясвіжскай Бібліі. 1563 г.

ўключэння ў выданне быў абумоўлены не толькі іх высокім прэстыжам, грамадскай і духоўнай значнасцю, але і недастатковай вывучанасцю нават найбольш вядомых біблейскіх зводаў, што былі выразным адлюстраваннем рэнесансава-гуманістычных і асветніцкіх павеваў, дзяржаўнай і грамадскай талерантнасці.

Апошнім часам у Заходняй Еўропе павышаецца цікавасць да матэрыялаў, звязаных з беларускай гісторыяй. Сведчаннем гэтаму стала пе-

стылем з мініяцюрамі, упрыгожанымі золатам і срэбрам. Па сведчанні Георгія Галенчанкі, які пазнаёміўся з гэтай кнігай, фарбы прабываюць ліст літаральна наскрозь і пры гэтым цягам некалькіх стагоддзяў не губляюць сваёй яркасці.

"Няпраўда, што рукапісы не гараць: яны рассыпаюцца ад старасці. Некаторыя можна прачытаць, выкарыстоўваючы толькі адмысловую тэхніку," — зазначае Георгій Якаўлевіч, таму важна не ўпусціць час і не

Імя графа Эмерыка фон Гутэн-Чапскага для знаўцаў і аматараў беларускай даўніны добра знаёмае. Не выпадкова па заўвагай грамадскасці не засталіся 180-годдзе з дня нараджэння вядомага калекцыянера, самага славагавора прадстаўніка старога роду Чапскіх.

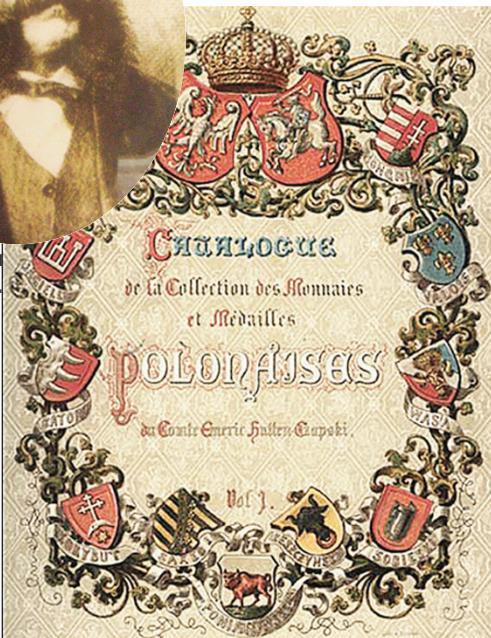

Эмерык фон Гутэн-Чапскі.

Эмерык фон Гутэн-Чапскі займаў пасады віцэ-губернатора Санкт-Пецярбурга і губернатара Ноўгарада, дырэктара Ляснога дэпартаменту Міністэрства дзяржаўнай маёмасці Расійскай імперыі. Выйшаўшы ў адстаўку, граф вяртаецца на радзіму, у Станькава, дзе займаецца зборам і даследаваннем нумізматыкі, папаўненнем бібліятэкі, а таксама калекцыянаваннем разнастайных старажытнасцей, у прыватнасці мэблі, зброі, геаграфічных карт, старадрукаў. За сваю навуковую дзейнасць Чапскі быў узнагароджаны сярэбраным медалём Рускага археалагічнага таварыства.

З нагоды юбілею славагавора земляка ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адкрылася гісторыка-мастацкая выстаўка "Эмерык фон Гутэн-Чапскі. На фоне эпохі", падрыхтаваная ўстановай сумесна з народным гісторыка-краязнаўчым аб'яднаннем "Прылуцкая спадчына", Прылуцкім цэнтрам народнай творчасці і Польскім інстытутам у Мінску. На яе адкрыцці доктар біялагічных навук, прафесар Анатоль

Віцэ-губернатар са Станькава

Вокладка нумізматычнага каталога Эмерыка фон Гутэн-Чапскага.

Федарук адзначыў, што сёння адкрываецца ўсё больш новых старонак плённай дзейнасці беларускай шляхты ў рэчышчы культуры, прадстаўнікі якой на абсягах нашага краю мелі шыкоўныя мастацкія і этнаграфічныя калекцыі. Гэта,

Герб роду Гутэн-Чапскіх.

безумоўна, тычыцца і роду Гутэн-Чапскіх, якія яшчэ ў 1231 годзе атрымалі графскі тытул Свяшчэннай Рымскай імперыі, а ў XV стагоддзі пераехалі ў Рэч Паспалітую.

На стэндах прадстаўлены мастацкія партрэты роду Чапскіх, габелены на гістарычную тэматыку, а таксама кнігі, альбомы і архіўныя дакументы. На выстаўцы таксама — экспанаты з гісторыка-краязнаўчага музея Станькаўскай сярэдняй школы імя Марата Казея.

І хоць сёння калекцыі Гутэн-Чапскага знаходзяцца ў польскім Кракаве, на Міншчыне захоўваецца памяць пра вядомага земляка.

Трэба заўважыць, што гэты праект не першы для Прылуцкага цэнтра народнай творчасці ў сталіцы. Як адзначыў начальнік аддзела культуры Мінскага раёна Сяргей Кудзін, выстаўка "Прылуцкі праз вякі. XV—XXI стагоддзі" ў 2007 годзе экспанавалася ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі і выклікала вялікую цікавасць у мінчан.

Незвычайны праект адбыўся ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі — выстаўка, прымеркаваная да Дня абаронцаў Айчыны і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, што працавала толькі 22 і 23 лютага.

Экспазіцыя агнястрэльнай зброі.

Першая за паўстагоддзя

Узважыць XXI-е

На выстаўцы былі прадстаўлены каштоўныя рэчы, у прыватнасці, прадметы абмундзіравання другой паловы XVIII — пачатку XX стст., якія немагчыма доўга экспанавалі з-за старых тканін, вырабленых у адпаведнасці з тагачаснымі тэхналогіямі, што надзвычай залежалі ад таго асяроддзя, дзе яны размешчаны. Дэманстравалася і даўгаствольная ручная зброя XIX — пачатку XX стст. Як адзначыў старшы навуковы супрацоўнік музея Дзмітрый Шляхцін, такая выстаўка прыходзіць упершыню, бо большая частка мундзіраў не выстаўлялася апошнія 50 гадоў. На выстаўцы прадстаўлены і рэканструяваныя прадметы больш ранніх эпох — сярэднявечныя кальчуга і меч. Адчуць жа вагу эпохі можна было, патры-

маўшы ў руках зброю, напрыклад, часоў Першай сусветнай вайны.

Наведвальнікі вялікую ўвагу надавалі вопратцы, элементам тагачаснага крою. Сярод экспанатаў — і трафейны аўстрыйскі мундзір 1800 года, адзенне арміі Расійскай імперыі часоў вайны з Напалеонам 1812 года, а таксама савецкі шынель узору 1935 года і многае іншае.

Сярод прадметаў двухдзённай выстаўкі Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі дэманстравалі і аtryбуты афіцэрскага чыну XIX — пачатку XX стст. Гэта маршальскія генеральскія паясы, аксельбанты ды эпалеты.

Па словах Дзмітрыя Шляхціна, у будучым прадметы, прадстаўленыя на выстаўцы, можна будзе ўбачыць ці ў асобных экспазіцыях, ці ў падобных кароткачасовых праектах.

Калет музыкі.
Расія, 1812 — 1813 гг.

Некалькі гадоў таму ў “К” быў змешчаны мой матэрыял пра “Канцэрт для голасу з саксафона”. Гаворка ішла пра выступленне народнага артыста Расіі Міхаіла Казакова. Монаспектакль даўнішняга сябра цалкам складаўся з вершаў Іосіфа Бродскага і завяршаўся радкамі:

*Ни страны, ни погоста
не хочу выбирать.*

*На Васильевский остров
я приду умирать...*

І далей з надрукаванага: “Хаця абодва піцэрцы, і такімі лічылі сябе, нават калі горад называўся Ленінградом, не лёс ім легчы там: Іосіф ужо спіць у Вене-

Паддаўшыся мінорнаму настрою, на ўказальнікі ўвагі не звярталі і трапілі ў самую аддаленую частку могілак — заблукалі. І спахапіліся: а дзе ж тыя пахаванні, дзеля якіх прыехалі?

Напаўаголеныя рабочыя аднаўлялі нейкую сцяну. Без усялякае надзеі запыталі іх на “чыстым італьянскім”:

— Дзягілеў, Стравінскі?

Калі ўзгадаецца эпізод італьянскага фільма, калі некалькі чалавек адначасова нешта імкнуцца ўцяміць, дык так было й у нас. Рабачыя ахвотна кінулі пэчак сцяну цэмантам, пачалі разам гаманіць, тлумачыць, адзін узяў мой бланот і ўпэўнена намалюваў маршрут.

“народны артыст”, “выдатны пісьменнік”, “знакаміты палітычны і грамадскі дзеяч”, “прафесар, доктар медыцынскіх навук”, “генерал-маёр”, “ганаровы грамадзянін горада”, “сябра Саюза”. А тут — адно імя і прозвішча, нават дат жыцця няма. Лампадкі, кветкі, каменьчыкі на плітах — як сведчанне паклоны наведвальнікаў.

“Рускі кампазітар, які пастаянна пражывае ў ЗША” — так характарызавала яго яшчэ пры жыцці польская музычная энцыклапедыя. Сын опернага баса Марыінскага тэатра, ён вучыўся кампазіцыі ў М.Рымскага-Корсакава. Пасля праслухоўвання яго першага ж

канцы, пасля кошыкаў кветак і бясконцых апладысmentaў, ён ізноў стаў за дырыжорскі пульта і паказаў сваю апрацоўку рускай народнай песні “Эй, ухнем!”. Пасля сцішыў апладысменты і сказаў:

— Вы не можаце сабе ўявіць, які я сёння шчаслівы!..

Цэнтральнае тэлебачанне СССР, на радасць, транспіравала той гістарычны маскоўскі канцэрт. Але не было тады яшчэ відэазапісу — і паказ гэты стаўся, на жаль, аднаразовым.

Аднак тэлегледачы вялікай краіны ўбачылі чалавека-легенду, які ў дзяцінстве стаў ля труны Чайкоўскага, — вось яна, шэкспіраўская “повязь часоў”!

вышэйшай якасці! Менавіта ён стварыў мастацкае аб’яднанне “Свет мастацтва”, згуртаваў вакол сябе, як цяпер кажуць, “каманду” вялікіх талентаў: “мірыскусніков”, натхніў, даў ім свабоду творчасці, зрабіў сусветна вядомымі іх імёны. Гэта кампазітары І.Стравінскі, М.Равэль, Д.Мійё, С.Пракоф’еў, К.Дэбюсі; мастакі П.Пікаса, А.Маціс, А.Бенуа, балетмайстры і танцоры В.Ніжынскі, М.Фокін, Д.Баланчын, С.Ліфар, Л.Мясін, Т.Карсавіна. Гэта ён, Дзягілеў, стварыў расійскі балет, лепшы ў свеце, што наватарствам і экспрэсіяй літаральна ўзарваў Парыж, які, як кажуць, “усё бачыў”, аб чым нават па сканчэнні паўстагоддзя спявалі: “...а такжэ в области балета мы впереди Европы всей”. Падмурак гэтаму заклаў Сяргей Дзягілеў.

Але сярод надмагілляў з рускімі, беларускімі і грэчаскімі прозвішчамі не было Бродскага.

Рабочыя паблізу не аказалася, і толькі цяпер дадумаліся мы па даведку звярнуцца ў адміністрацыю. Ужо амаль бегма кінуліся да офіса ля выхаду. І там ахвотна прапанавалі друкаваны план Сан-Мікелеўскіх могілак. На схеме азначаны ўсяго чатыры-пяць прозвішчаў паважаных італьянцаў: сярод іх на слыху было адно “Ферары”. Але затое прозвішчамі са стрэлкамі былі азначаны ўсе тры нашыя “фігуранты”, — якая павага! Значыць, толькі імя і цікавасць наведвальнікі.

Бродскі, аказалася, быў пахаваны літаральна за сцяной ад Дзягілева і Стравінскага, у сектары “Evangel”.

Вертыкальная пліта, што нагадвае старыя габрэйскія пахаванні ў нашых Ракаве, Лагойску, Сапоцкіне; высечана адно імя-прозвішча, па-руску і лацінкаю, і даты жыцця. Аніякага “нобелеўскага лаўрэатства” — такая сціпласць.

Шмат свежых кветак у гаршочках, металічная скрынка з вісячым замочкам: мо там старонкі Торы, мо ўсяго якія прылады для дагляду за магілай.

Дзіўна: Стравінскі нарадзіўся ў Араніёнбауме, памёр у Нью-Йорку; Бродскі нарадзіўся ў Ленінградзе, памёр у Нью-Йорку; адзін Дзягілеў, які з’явіўся на свет у Ноўгарадскай губерні, памёр у Венецыі, — але апошні прытулак усе трое знайшлі на Сан-Мікеле. Чаму тут? Запавет такі іхні быў, воля нашчадкаў ці выпадковасць?

Калі невялікаму гурту вёў я расповед пра наведванне Сан-Мікеле, нехта з нашых экскурсантаў запытаў:

— А хто такія Дзягілеў, Стравінскі, Бродскі?

“Калі не ведаецца гэтага, дык што вам тлумачыць!”, — кінула рэпліку адна дама.

Потым я ўсё ж для цікаўных раскажаў пра гэтых трох. Мо хто з турыстаў у наступнае наведванне Венецыі не адразу кінецца за танным каляровым шклом на выспу Мурана, у гандолу, а то па крамках з сувенірнай драбязой, а найперш ашыццявіць мару, якая і для некага з іх, магчыма, станецца ўжо неадвязнай — і тым натоліць душу.

**Уладзімір АРЛОЎ,
кінарэжысёр
Фота аўтара**

На афішы нашага Вялікага тэатра бачу назву балета “Вясна свяшчэнная” Ігара Стравінскага. Узгадваю таксама “Жар-птушку” — яшчэ адзін пастаўлены на беларускай сцэне балет І.Стравінскага, звязаны з іменем геніяльнага “прадзюсера” пачатку ХХ стагоддзя С.Дзягілева, які пайшоў з жыцця 80 гадоў таму, а дзень яго нараджэння выпадае на не так ужо і далёкае 31 сакавіка. На памяць прыходзіць і “Вяселейка”, нядаўна сцэнічна ўвасобленае ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі. А следам — узгадаў Венецыю. Так, уражвалі там і пляц Сан-Марка, і Палац дожаў, і мост Рыальта. Але потым замест шныпарання па крамках з сувенірамі ці поўгадзіннага катання на гандоле за 20 еўра абраў іншую мэту: наведць —

Месца, дзе мала хто з нас бываў

цыі, побач з Дзягілевым і Стравінскім — тры вялікія расіяне-выгнаннікі”. Знаныя, паважаныя людзі, шмат пра тых творцаў ведаю: бачыў, слухаў, чытаў. Наведаць месца іх вечнага спакою стала мэтай.

У жніўні, пад час здымак фільма “Каралеўская раць” — трагедыі і таямніцы”, ужо ведаючы, што ў верасні наведаю Венецыю, запытаўся ў Мішы, ці быў той на магіле свайго куміра Бродскага.

— Вядома ж, быў. Да выспы Сан-Мікеле кацяром хвілін пяцьдзесят.

— Могілкі вялікія — як жа знайсці гэтыя тры пахаванні?

— Там указальнікі паўсюль...

Кацярок быў перапоўнены турыстамі: нават стаялі шчыльна, “у прыцірку”, руку з біноклем не ўзяць. “Няўжо, думаю, усіх так вабяць унікальныя могілкі (“цэментарэ” па-італьянску; параўнайце з польскім “цэментаж”)? Перад чыімі камянямі, цікава, яны хочучы схіліць галовы?”

Не, на прыстані Сан-Мікеле мы з жонкай выйшлі толькі ўдваіх: астатнія, аказалася, рушылі далей, да выспы Мурана — там майстэрні славутага венецыянскага шкла і, вядома ж, яго продаж па больш таннай цане.

Муры “цэментарэ” паўтараюць берагавую лінію выспы і сыходзяць проста ў ваду. За брамай — капліца, калумбарый. А далей — незлічоныя пахаванні, падзеленыя сценамі на “секцыі”. Людзі! Чаму на нашых могілках — спрэс, на сталічных і вясковых! — агароджы з металу, часцяком запушчаныя, нефарбаваныя, ужо ржавыя? Баімся, каб сусед не “адрэзаў” дэцыметр зямлі?

На Сан-Мікеле ўсё праглядваецца, аніякіх агароджаў, рупліва прыбрана, уладкавана, дагледжана, шмат раслін, дрэў, кветак — дзе-нідзе свежых. Не абавязкова выбірацца, прыязджаць, каб ускласці іх, — дастаткова рэгулярна аплачваць паслугу.

Пахрустваюць пад нагамі дробныя ракавінкі, якімі прысыпаны алеі і сцяжынкі. Ад спякоты і стомленасці ратуюць лавачкі ў цені міртаў, фантанчыкі з халоднай вадой. Вось тут пахаваны вайскоўцы, тут — лётчыкі марской авіяцыі, што загінулі ў Другую сусветную (ваевалі, канешне ж, на баку фашыстаў), тут — святары, тут — ганаровыя людзі горада. У багачэй і старадаўніх родаў — радзінныя склепы з іконамі, статуямі, каштоўнымі вазамі і падсвечнікамі. Чысціня, цішыня, вечны спакой...

Венецыя на заходзе сонца.

Паспешліва, амаль бегма — бо нельга было спазняцца з вяртаннем да турггрупы, — рушылі мы па ўказаных стрэлках.

Патрэбны нам сектар называўся “Gresco”: месца супакаення праваслаўных. Крыжы, надмагіллі выгнаннікаў і эмігрантаў са знаёмымі расійскімі прозвішчамі: графы, князі, саноўнікі; генерал і ў тым жа радзе тайны дарадца — з беларускім прозвішчам Стасевіч — родзічы, пэўна. Род Стравінскіх, свярдаюць музыказнаўцы, таксама паходзіць з Беларусі.

Справа ад асноўнай алеі, пад сцяной, — дзве сціплыя пліты — і лананічна: “Ігар Стравінскі”, “Вера Стравінская”. Колькі пых і на некаторых нашых пахаваннях: “заслужаны дзеяч”,

твора “Феерверкі” вялікі імпрэсарыю Дзягілеў загадаў яму балет “Жар-птушка”, аглушальны поспех якога зрабіў Стравінскага самым модным кампазітарам. Затым для славетых дзягілеўскіх “парыжскіх сезонаў” былі напісаны балеты “Пятрушка”, “Вясна свяшчэнная”.

У кастрычніку 1962-га, у “хрушчоўскую адлігу”, на 81-м годзе жыцця, Ігар Фёдаравіч урэшце прыехаў на радзіму. Дзяржаўны сімфанічны аркестр СССР па ўзгадненні з кампазітарам падрыхтаваў вялікую праграму яго твораў. Балетнай музыкой “Вясна свяшчэнная” дырыжыраваў Роберт Краф, а балетамі “Арфей”, “Пятрушка”, элегічнай песняй “Ода” і “Феерверкамі” — сам аўтар.

Пэўна, сустрэча з радзімай дала немаладому кампазітару сілы “адмахаць палачкай” такую вялікую праграму. А напры-

А па другі бок ад каплічкі, таксама ля сцяны, — вычварная пабудовачка: капліца — не капліца, званіца — не званіца. Золатам надпіс на лацінцы: “Сяргей Дзягілеў”. Кветкі, лампадкі і... балетныя пуанты. Каменьчыкамі прыціснутыя запіскі на аркушыках. На крайнюю міжволі падае позірк: “Ты адкрыў нам свет...” Але: не нам адрасавана — не нам і чытаць.

У мемуарах скардзіўся на яго вялікі балетмайстар-паплекнік Міхаіл Фокін: маўляў, ён, Фокін, ставіў балеты, а ўсюды ў свеце гэта лічыцца пастанойкамі Дзягілева.

Што ж, гэта асабіста Сяргей Паўлавіч прыдумаў незвычайны сінтэз пластыкі, музыкі і сцэнаграфіі, і ўсё — най-

Надмагіллі Сяргея Дзягілева, Іосіфа Бродскага, Ігара і Веры Стравінскіх на Сан-Мікеле.

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНИЦКАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 418
Галоўны рэдактар —
Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Уладзімір ЗАМЯТАЛІН,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Аляксандр РАШЧУПКІН,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Рычард СМОЛЬСКІ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ
(намеснік
галоўнага рэдактара),
Пётр ОВАД
(адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Таццяна КОМАНАВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілля СВІРЫН.

Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Наталля КІРПІЧЭНКАВА,
Настася ПАНКРАТАВА.

**Загадчык аддзела
фоталіюстрацый —**
Юрый ІВАНОЎ

Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 289-34-66
(прыёмная)
(017) 286-07-97,
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-23
(017) 334-57-35.
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзеінасць
ЛВ №02330/0131892
ад 27 снежня 2006 г.
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35

Аўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у
рэдакцыю
паведамляюць сваё
прозвішча, поўнае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выдачы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца работы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць
матэрыялаў.
*Матэрыял на правах
рэкламы.

© "Культура",
2009.
Індэкс 63875
Наклад 9827
Падпісана ў свет
26.02.2009 у 18.15
Замова 1052
РУП "Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
220013, г. Мінск,
пр. Незалежнасці, 79

ISSN 1994-4780

МУЗЕЙ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РБ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
■ Мастацтва
Беларусі
XII — XIX стст.
■ Мастацтва Беларусі
канца XIX —
пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі
XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастацтва краін
Усходу XV — XX стст.
■ Мастацтва краін
Заходняй
і Цэнтральнай Еўропы
XVI — XX стст.
■ Персанальная
выстаўка Л.Журавовіч (да
3 сакавіка).
■ Выстаўка
"Случкія паясы".
■ Выстаўка "Алтарны
жывапіс XVIII — XIX стст."
■ Выстаўка акварэлі Генадзя
Шутава "Прадмет. Час.
Чалавек".
■ Выстаўка жывапісу
Уладзіміра Хадаровіча "3
рукачынныя крыніцы".
■ Выстаўка Валянціна
Савіцкага "Радзіма мая
дарагая".
■ Выстаўка Мікалая Ісаенка
"Пяшчота зямлі
беларускай".
Філіялы Нацыянальнага
мастацкага музея РБ:

МУЗЕЙ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ І КУЛЬТУРЫ БЕЛАРУСІ

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.
Экспазіцыі:
■ "Мастацтва
ў гарадской
культуры XIX —
пачатку XX
стст."
■ "Старажытная
Беларусь".
■ "Беларусь
XVI — XVIII стст.
у партрэтах
і геральдыцы".
Выстаўкі:
■ "Экашык: На шляху
да экалагічнай
шведскай моды".
■ "Партрэт вясны ў
жалезным абрамленні".
■ "Крыніцы адвечнай
прыгажосці".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск,
вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.
Выстаўкі:
■ Выстаўка,
прысвечаная 85-
годдзю А.Савіцкага.
■ Выстаўка А.Бурсава
"Златадзён".
■ "Драйв-2008".
■ "Хата —
мой сусвет".
■ "Чараўнік
з краіны
маленства".
(Да 125-годдзя з дня
нараджэння
Я.Маўра.)
■ Выстаўка
музейных
прадметаў
XI — XX стст.
з фонду музея
"Вякоў
мінулых
успамін...".

часе — на аснове
філакартычнай калекцыі
У.Ліхадзедава.
■ "Беларусь: 1915 —
1918 гг."
(з калекцыі У.Ліхадзедава,
да 90-годдзя заканчэння
Першай сусветнай вайны).
■ "Халодная зброя
дзвюх сусветных
войнаў".
Праект інтэрактыўнай карты:
"Вызваленне Беларусі"
(хроніка вызвалення
і мультымедыяная
прэзентацыя
аперацый
Чырвонай Арміі па
вызваленні
Беларусі ў верасні 1943 —
ліпені 1944 гг.).

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА- ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка
палаца Румянцавых
і Паскевічаў

М.К. і С.М. Рэрыхаў.
■ "Пратактычныя
падарункі".
■ "Нараджэнне і
адраджэнне" (архітэктура
Гомельскага палаца ў
выяўленчых крыніцах).
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы".
■ "Старажытная
гісторыя Гомельшчыны".
■ "Загадкавыя фантазіі
мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная
дзяржаўнаму дзеячу
СССР А.Грамыку.
Вежа палаца
Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная
экспазіцыя
■ "Травура XVII —
пачатку XX стст."
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Малюю ніткамі"
(мастацкая вышэйшая
А.Пугачовай).
■ "Свет звяроў
Гомельшчыны".
■ Працуе куток жывых
экзатычных рэптылій.

з выстаўкай-продажам
прадметаў мастацтва.
Зімовы сад
■ "Сум і зачараванне
правінцыі" (выстаўка
польскага фатографа Ежы
Пётэка).
■ Свет субтрапічных
раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.
■ Пастаянная ваенна-
гістарычная экспазіцыя.
■ Лакальная
экспазіцыя
ў санітарным
вагоне;
у партызанскай
зямлянцы.
■ Пастаянная выстаўка
ваеннай тэхнікі.
■ На тэрыторыі
музея працуе
пнеўматычны цыр.
■ У выставачнай зале
"У баях і паходах"
(войны сярэдзіны XIX
— пачатку XX стст.).
■ Плакаты з фонду
Кобрынскага ваенна-
гістарычнага
музея
імя А.В. Суворова.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.
■ "ABSTRACT-2009".
■ Кірмаш "Мядовая
Масленка"
(з 24 лютага).

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.
■ "Чырвоны
кут".

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАЎЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгаўза, 4.
Тэл./факс.:
(8-0152) 72 27 57.
■ Выстаўка
жывапісу
Генадзя
Піцко
"Зачараваны
прыгажосцю".

КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ Г.ВАШЧАНКІ

г. Гомель, вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.
Экспазіцыі:
■ "Г.Х. Вашчанка".
Выстаўкі:
■ "Кітай:
30 градусаў
паўночнай
шыраты"
(да 8 сакавіка).
■ Выстаўка-калекцыя
"Лятаючыя
кветкі".

ПАВАЖАННЯ ЧЫТАЧЫ! ІДЗЕ ПАДПІСКА НА НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ І ПАЎГОДДЗЯ 2009 ГОДА!

на газету
"Культура"
Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
63875,
ведамасная
падпіска —
638752;

на часопіс
"Мастацтва"
Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
74958,
ведамасная
падпіска —
749582.

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная,
33а. Тэл.: 227 87 96.
■ Выстаўка
фотаздымкаў XIX ст.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Продзенская вобл.
Тэл.: (8-01596)
2 30 35.
■ Выстаўка фотаздымкаў
"Праваслаўныя і
каталіцкія храмы
Беларусі".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в.Раўбічы

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка дзіцячай
творчасці.

МУЗЕЙ ВІТОЛЬДА КАЭТАНАВІЧА БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ ў г.МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.

■ "Касцярэзнае
рамясто Беларусі"
(з фонду
Нацыянальнага музея
гісторыі і культуры).

Дом-музей І з'езда РСДРП

г. Мінск, пр-т
Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная
экспазіцыя
"Гісторыя І-га з'езда
РСДРП".
■ Выстаўка "Чароўныя
лялькі".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск,
пр-т Неза-
лежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Адам Міцкевіч на
паштоўцы к. XIX — п. XX
стст."
■ "Афганістан. Наша
памяць і боль".
■ "Мінск: вандройка ў

Выстаўкі:

■ "Беларусь на
літаграфіях Н.Орды"
(арыгінальныя літаграфіі
Н.Орды з калекцыі
У.Ліхадзедава).
■ "Жывое жалеза"
(металічныя скульптуры
С.Парцянкава).
■ Выстаўка
іранскага
мастацтва.
■ "Запаведная
краіна" —
выстаўка

ПАЛЯЎНІЧЫ ДОМІК

г. Гомель, вул. Пушкіна, 32.
Тэл.: (8-0232) 74 33 41.
Экспазіцыя
■ "Інтэр'еры дваранскай
сядзібы канца XIX —
пачатку XX стст."
Выстаўкі:
■ Дакументальная
фотавыстаўка
(са збору музея
і прыватных калекцый)
"Твары на старых
фотаздымках".
■ Мастацкі салон

ТЭАТРЫ*

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, тэл./факс: 334 11 56.
На сцэне Палаца Рэспублікі
(Кастрычніцкая плошча, 1)

■ 28 лютага — "Легенда аб
Уленшпігелі" Я.Глебава.
■ 3 сакавіка — "Жызэль" А.Адана.

РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ

г. Мінск, вул.
Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.
■ 28 лютага — "Хто пакахае мадам?"

А.Шурпіна.
■ 28 лютага — "Айбаліт, Бармалей,
пра жывёл і Брэдвей" У.Аксенкруга.
■ 1 сакавіка — "Сталіца Эраунд"
С.Гіргеля.
■ 3 — "Неба ў дьяментах"
П.Адамчыкава.
■ 4 — Майстар-глас А.Дзялендзіка.
■ 5 — "Прызнанне"
(аўтарскі праект В.Анісенкі).
■ 6 — "Адэль" Я.Таганова.
■ 6 — "Жан і Беатрыса" К.Фрэншта.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 28 лютага — "Марозка"
М.Шурынавай.
■ 1 сакавіка — "Кветачка-вясёлка"
В.Катаева.
■ 3, 4, 7 — "Жыў-быў заяц"
М.Шувалова.
■ 5, 6 — "Яшчэ раз пра Чырвоны
Капурык" С.Яфрэмава, С.Когана.

МАЗЫРСКІ ДРАМАТЫЧНЫ ТЭАТР ІМЯ І.МЕЛЕЖА

г. Мазырь, вул. Ленінская, 23.
Тэл.: (8-02351) 211 31.
■ 28 лютага — "Ён, яна, акно,
нябожчык" Р.Куні.
■ 5 сакавіка — "Дрэвы паміраюць
стоячы" А.Касона.
■ 6 — "Камедыянт, ці Узнеўшасць
сумнай надзеі" А.Асташонка.